

శృంగారశాకుంతలమును శకుంతలాపరిణయమును రచించినయాతఁడు పీల్లలమఱ్ఱి పినవీరభద్రకవి. కాశ్యపసగోతుఁడు. గాదనకుమారుఁడు. పెదవీరభద్రుని తమ్ముఁడు. ఈతనితల్లి నాగమాంబ. ఈకృతిపతి నివాసము బిట్రగుంటదగ్గఱ సోమరాజుపల్లె యని యుండుటచే నీతనిదియు నాయూరో తత్త్వాంతగ్రామమో కౌవచ్చును. ఈమహాకవి కొన్ని కారణములచే నియోగియనియుఁ గొన్ని కారణములచే వైదికుఁడనియును గూడఁ దెలియఁబడుచున్నది. కాని యివమిత్థమనుటకుఁ దగిన యుద్ధౌఢకము లేవియుఁ గానరావు. గద్యములో గాదనామాత్యప్రత్యయని వ్రాయుటతప్ప మఱియెందును న మాత్యుఁడని నూచించు భాగము లేదు. పద్యములయందుఁ దండ్రిని గాదనాత్యుఁడని యుఁ దన్న వీరనాత్యుఁడనియు వాడినాఁడు. ఈయార్యపదము సామాన్యముగా వైదికులకే యుపయోగింపఁ బడుచున్నది. నియోగులకును లేకుండలేదు. పింగలి నూరనాదులు నార్యపదముం బ్రయోగించుకొని యుండిరిగాని వారు తమతండ్రికో తాతకో యమాత్యపదమును వాడియున్నారు. ప్రథానుఁడైన వైదికునకమాత్యప్రయోగమెటు వంటివో యమాత్యున కార్యపదప్రయోగము నట్టిదియే యని మాయభిప్రాయము. ఇది యునుగాక పీల్లలమఱ్ఱి యను నింటిపేరుగలవారు మేమెఱిగినంతమట్టుకు వైదికులే క నఁబడుచున్నారు. అందు నీకవియునికిపట్టుగు నాటనున్న వారెల్ల వైదికులే. వీరిలో పీల్లలమఱ్ఱి పూణకయ్య సిద్ధాంతిగారు మొదలైనవారు. ఈకవి యీగ్రంథమునకుఁ దరువాతవ్రాసిన జైమినీభారతమునందుఁ గూడ నీవిషయమును విశదపఱపలేదు. ఇంతియకాక యీగ్రంథకృతిపతి నియోగి; చిల్లరి వెన్నయామాత్యుఁడు. ఆతఁడితనింగుఱించి ప్రస్తావించుపట్టున “నట్సుచానీకులోద్భవనచివులందు, సుకృతిఁగాఁ జేయు నాకొకసుకృతిఁ జేసి” అని యడిగినాఁడు. ఇతఁడును నట్సుచానీకులోద్భూతుఁడయైనయెడల “పాక నాటింటివాఁడవు బాంధవుఁడవు” నని మామిడి సింగనమంత్రి శ్రీనాథునిగుఱించి బంధుత్వము కలపికొనినట్లేతఁడు నేదియో బంధుత్వము కలిపియే యుండును. అట్లు కలపికొనక తానొకఁడే యాటువేలనియోగి యైనట్లాపద్యము చెప్పుచున్నది.

ఈ కారణములచేత నిజస్థితి తెలియువఱకు వైదికుఁడనియే యనికొందము. గద్యలోని యమాత్యపదము ప్రమాదపతిత మనుకొందము. కేతన మొదలగు నార్యులను నియోగియనియు వైదికియనియుం జెప్పక వదలినట్లే యీకవింగూడ నట్లువదలక నియోగియని వ్రాయుటకు బలమైన కారణము చూపనందునఁ గవులచరిత్రను బ్రమాణముగాఁ దీసికొనవలదు.

నాటకములను గావ్యములనుగా మార్చుటలో మొదటివాఁడు మంచన. ఇతఁడు విద్ధసాలభంజికను గేయూర బాహుచరిత్రముగా మార్చినాఁడు. తరువాత నీపినవీరభద్రకవిశాకుంతలనాటకము నీ కావ్యముగా మార్చెను. తరువాతివారల్లుఁడుమామలగు జాటకపులు ప్రబోధచంద్రోదయమును గావించిరి. ఇక్కవికృష్ణదేవరాయలకుఁ దాతయగు నీశ్వరరాజమంత్రి కేలికయగు సాళువ నరసింహరాజునకు జైమినీ భారతమును గృత్యయిచ్చుటంజేసి కృష్ణదేవరాయలకు రమారమి 50 సంవత్సరములకు వెనుకటివాఁడగుటఁ జేసి 14 వశతాబ్దము చివరనున్నవాఁడు. సాల్వాభ్యుదయమును సంస్కృత గ్రంథమొకటి డిండిమభట్టును కవి జైమినీభారతమును గృతినందిన నరసింహరాజుపేరనే చెప్పియుండుటంజేసియు శ్రీనాథుఁడీ డిండిమభట్టును జయించి వానిదిరుదమైన కంచుధక్క పగులఁగొట్టించినట్లు

“పగులఁగొట్టించితుదభటవివాదప్రాధిగౌడడిండిమభట్టుకంచుధక్క.”

అనియుండుటచే శ్రీనాథకవియు నిక్కవియు సమానవయస్కులనిగాని సమకాలికులనిగానిచెప్పవచ్చును. శ్రీనాథుఁడు పెద్దవాఁడును నీపినవీరభద్రుఁడు చిన్నవాఁడునై యేకకాలమందే యుండవచ్చునని మాయభిప్రాయము. ఇతఁడు దేవీభక్తుఁడైనట్లు “పాసఁగన్నేఁగృతి చెప్పఁగా” ననునీగ్రంథములోని పద్యమే చెప్పుచున్నది. మన వారితనింగుఱించి “వాణినారాణి” యనిచెప్పుగాధకిది కొంచెము తోడ్పడుచున్నది గాని జైమినీభారతము మాత్రమితఁడు బాల్యములో వ్రాసినగ్రంథముకాదు. ఈతఁడు తానుజెప్పినట్టి గ్రంథములోఁజూపిన గ్రంథములపట్టికలోనీ జైమినీభారతము పేరులేదు. ఇతఁడు గొప్పపండితుఁడై యుండవచ్చును. కవివంశములోనివాఁడని “తాతయుఁ దండ్రయు నగ్రభాతయు” నను జైమినీభారతములోని పద్యమే చెప్పుచున్నది. శ్రీనాథుని కవిత్వమునందాదరముకలవాఁడు. అతఁడు నైషధమును దెనిఁగించి శృంగారనైషధమును పేరుఁబెట్టుటచే నీతఁడికావ్యమునకు శృంగారశాకుంతలమని పేరుపెట్టినాఁడు. పిల్లలమఱిపినవీరభద్రుఁడు శకుంతలాపరిణయముం జెప్పెనని లక్షణగ్రంథకర్తలు కొందఱుదాహరించుటంజేసిమేము నాపేరేయుంచితిమికాని గ్రంథాంతగద్యమునందు శృంగారశాకుంతలమనియేయున్నది.

“కా. ఆవాలుం గనుదోయి యానగు మొగంబాగుబ్బపాలిండ్లపెం” పను నిందలి పద్యము నప్పకవి మొదలగువారు కళాపూర్ణోదయములోనిదనియుదహరించిరి. ఇదియొక మలే దిందుఁగలదు. మఱియునిట్లే -

“మునికన్యకయట నేనట వనమున గాంధర్వమున వివాహంబట” యనునిందలి పద్యమును భారతములోనిదనివ్రాయుటయుఁ బ్రమాదమే.

హరవిలాసములోని “ఎంచినుతింపశక్యమె యహీశ్వరునంతటివానికైన” ననుపద్యమిందున్నది. అది లేఖకప్రమాదమో శ్రీనాథునియందీకవికన్నయాదరమో తెలియదు.

“వారికలై విరిదమ్ములపోలికలై” యనునిందలి పద్యమును సరసభూషాలీ యకర్తయనునరించినాఁడు. అపహరించి నాఁడనియేయనవచ్చును.

“భారతప్రోక్షకథమూలకారణముగఁ | గాళిదాసుని నాటకక్రమము కొంత | తావకోక్తికి నభినవశ్రీ పహింప” నొనర్చుమని కృతిపతికోరినట్లే యొనర్చెను. కాని గాళిదాసకథానుసరణమే యెక్కుడుగా నున్నది. కాకుంతలములోని చాలశ్లోకములు చక్కఁగఁ దెనిఁగించెను.

“తత్రాపిచ చతుర్థోంక స్తత్రశ్లోకచతుష్టయ” మ్మను నాల్గు శ్లోకములను నితను సరసముగాఁ దెనిఁగించినాఁడు. ప్రస్తుత కాలపు కాకుంతలాంధ్రీకర్తలపద్యములకంటె నిందలిపద్యములు సరసములు గానున్న వని వ్రాయుట వీరభద్రుని కొక గౌరవాస్పదము గాదు. వీరికి న్యూనతయుఁ గాదు.

ఈతని కవిత్వము సర్వవిధముల శ్లాఘ్యమైనదని వ్రాయుట తప్ప మంచిచెడ్డలను జర్పించుటకుఁ దగినవారము కాము. చంద్రుఁడు సర్వజనాహ్లాదకుఁ డని వేఱ వ్రాయవలయునా! అచ్చటచ్చటఁ లక్షణవిరుద్ధములగుప్రయోగము లున్నవి కాని యవి దోషములుగా నిక్కవియం దారోపింపఁజాలము. ఇట్టివి జైమినిభారతమునందునుఁ గలుగుటంజేసి యిందు మేము సవరింపలేదు. ఈకవిశైలియే యిట్టిది.

మాసరస్వత్యలంకృతులలో నీకృతి యుత్తమమయినది. గాధమాత్రమంత యుత్తమమయినది కాదు గాని కవిత్వము మాత్రము దీనితో సరిపోల్పఁదగునది యీషత్సరమున మేము ప్రచురించిన కదిరీపతి నాయకుని శుకసప్తతి యొకటి.

ఈగ్రంథమును శ్రీమత్ఫాసింకోటసంస్థానములోని మెతుపాకనివాసు లగు మహారాజశ్రీ ఆమిరపు లక్ష్మీనృసింహము పంతులుగారు మాకు దయాపూర్వకముగా నొనఁగినందులకు వారి కెంతయుఁ గృతజ్ఞతాపూర్వకాభివందము లొనర్చుచున్నారము. మఱియు నీలక్ష్మీనృసింహము పంతులు గారితోఁ బరిచయము కలిగించిన బ్ర||శ్రీ వ్రయాగజేంకటరమణయ్య గారికిని పల్నాపర్ణులనాగోజీరావుగారికిని మేమెంతయుఁ గృతజ్ఞులము.

తప్పాప్పులపట్టికలోఁ జేరని మాప్రమాదములకు వేత్తలు మన్నింతురుగాక.

ఇట్లు

శ్రీ కొ॥రా॥వేం॥ కృష్ణరావు.

సరస్వతీ పత్రికాధిపతి.

శుద్ధాశుద్ధపత్రిక.

పుట.	బంధి.	తప్పు.	డిప్పు.
3	26	భారతీజానిగాఁ	భారతీజాని గా
4	11	బదివృత్త మైన	బితివృత్త మైన
4	24	దర్వచన	దద్వచన
7	15	జామనజ్ఞాఁడు	జామదగ్నాఁడు
8	2	వర్ణితనిర్మల	వర్ణితనిర్మల
13	10	సుతబంధు	సుతబంధు
20	22	బ్రతాప	బ్రతాప
20	7	తోడఁజేర్చి	తోడవేర్చి
20	16	అనుపమ	యనుపమ
21	15	గంఠీరవా	గంఠీరవా
22	1	శారభ.	శరభ
22	17	ననుపు	ననుపు
23	24	బాణభీహతి	బాణనిహతి
25	20	నాశీనుఁడు	నాశీనుఁడు
29	15	సురకన్య	సురకన్య
30	11	బిక్షులతిక	బిక్షులతిక
31	27	బద్మాక్షురాల	బద్మాక్షులార
33	11	యేరిక	యేరిక
35	5	చొప్పు	చొప్పు
36	12	చిద్దగన	చిద్దగన
39	9	భాషిణి	భాషిణి
41	15	బింబశ్రీక	బింబశ్రీక
42	29	జూచినయు	జూచియు
43	4	నుస్సురను	నుస్సురనుచు
43	12	నాలసలొ	నలనవిలొ
50	24	భవతాచ్చిరాయ	భవతశ్చిరాయ
53	7	శకుంకలా	శకుంతలా
57	10	ప్రియంజవద	ప్రియంజవ

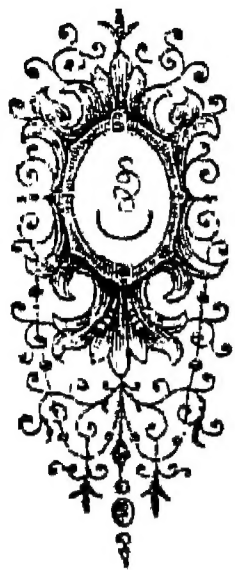
57	29	బనివారుఁజేయుపీ	బయివారుఁజేయుపీ
58	23	కాశ్యప	కాశ్యప
59	28	దక్షః	రక్షః
60	14	దోయదుణం	దోయిభరం
60	18	క్షై	క్షై
60	19	ముగఁజే	ముంజే
62	15	జింహుఁడు	జిహ్వుఁడు
63	1	జింహుండు	జిహ్వుండు
63	2	మానాసిమర్త్యాసి	మానాశిమర్త్యాశి
63	9	నిశిత	నిశిత
65	8	వ్యవస్త	వ్యవస్థ
65	20	క్షురస్త్ర	క్షురపరి
66	28	మదంధ	మదాంధ
68	1	మోతో	మోముతో
70	9	రస్మి	రస్మి
70	13	గాఁగఁగాతరత	గాఁగికాతరత
72	15	భీషణ	భీషణ
72	16	స్వనంబులక్	స్వనంబులుక్
73	11	యావక	యావక
73	29	గతుల	క్షుల్య
75	15	నాలాపించు	నాలాపించె
76	28	నేవించి	నేవించు
79	13	ఫలిచెక్	ఫలించెక్
80	4	...యప్రియంపదలం	ఆనసూయప్రియపదం
80	8	సరవింట	సరకింట
82	6	పరసువేది	పరుసవేది
85	15	జేకచ్చం	జేకచ్చత్రం
86	20	గానకశంక	గానకశంక
86	21	వచ్చె	నిచ్చె

89	17	గావునసర్గ	గాననిసర్గ
92	6	మిత్రకుల	మిత్రముల
95	22	భూకాంతనేలు	భూకాంతయేలు
96	1	జేయఁడె	జేయఁడె
97	8	పయింప	పయిం
103	26	వాఙ్మయము	వాఙ్మయము

శ్రీమదుమారవణాయనమః.

శకుంతలాపరిణయము.

ప్రథమాశ్వాసము.

వత్సాంకుఁడు భక్తవత్సలుఁడు లక్ష్మీప్రపాణనాథుఁడు రా
జీవాక్షుఁడు సమస్తభూతభుజనక్షేమంకరానేకగూ
పావిర్భావుఁడు వాసుదేవుఁ డనుకంపావాసుఁడై దానవి

ద్యావిఖ్యాతుని మంత్రివెన్నని నితాంతశ్రీయుతుం జేయుతఁ.

నీ. పూని చరాచరంబు భరించునొకమూర్తి యుడుపుఁ దృష్టాభేద మొక్కమూర్తి
యూరిగించు మనోజ్ఞ మగుహుతంబొకమూర్తి యొనఁగుఁ జైతన్యంబునొక్కమూర్తి
యాదిత్యులకుఁ ద్రోవయైపొల్చు నొకమూర్తి యుడుగణంబుల నేలనొక్కమూర్తి
విశ్వంబుచీకటి విరియించు నొకమూర్తి హోత యై దీసిండు నొక్కమూర్తి
యరయ నెవ్వనియందు నయ్యుష్టమూర్తి, యిష్టఫలదాత కరుణాసమేతుఁ డగుచు
పెలయఁ జిల్లర నాగయవెన్నమంత్రఁ, జిరతరైశ్వర్యసంపన్నుఁ జేయుఁగాత.

శా. చేయు నిశ్శ్వము నెవ్వఁ డంచితకళాశిల్పం బనల్పంబుగా
వ్రాయుం బ్రాణులఫలపట్టికల నెవ్వం డర్హవర్ణంబు లా
మ్నాయవ్రాతము లూర్పు లెన్ననికి నయ్యబ్రాతగర్భండు దీ
గ్భాయుపక్తంతునిఁ జేయు నాగవిభువెన్నామాత్యచూడామణిఁ.

మ. జననీస్తన్యముఁ గ్రోలుచుం జరణకంజాతంబునం గింకిణీ
న్యన మింపారఁగఁ దల్లిమేన మృదులస్పర్శంబుగాఁ దొండ మ
ల్లన రూడించుచుఁ జొక్కు విఘ్నపతి యల్లాసంబుతో మంత్రివె
న్ననికి స్కన్న న నొప్పుమీఱ నొనఁగు స్ఫద్రంబు లెల్లప్పుడుఁ.

నీ. పగడంపుఁ జిగురుజొంపము సొంపు విహరింపు కడునొప్పుఁ గుఱుచకెం జడలవాఁడు
విదియచలమరుతోడ వీడుజోడాడెడు రమణీయదంష్ట్రాఁకురములవాఁడు
నీధుపానక్రీడఁ జెంగల్వపూచాయ దొంగలించెడు కన్నుదోయివాఁడు
క్రొత్త నీలాలరంగునకు నించుక మించి మెఱుఁగారు నల్లనిమేనివాఁడు

పృథివి కవతంసమణి యైనబిటగుంటఁ, దానకంబుగ నవతరిమైనపాఁడు
భైరవస్వామి నకలనంపదల నొనఁగి, మనుచుఁ జిల్లరవెన్నయామాత్యవరుని.

ఉ. మె చ్చగువిచ్చుదమ్మిపువుమేడలలోన నిధానదేవత

ల్వచ్చి కటాక్షనంజ్ఞకుఁ గెలంకులఁ గొల్వఁగ నోలగంబు సాం

పచ్చుగనుండు చంద్రముఖి యాదిమలక్ష్మీ పసిండుఁగావుత

న్నచ్చిగ వెన్నయప్రభుని మందిరరాజమునందు నిచ్చులున్.

మ. పానఁగ న్నేఁగృతిఁ జెప్పఁగాఁ బరిమళంబు ల్పాలకొక్కొక్కచోఁ

గొనరొక్కించుక గల్గె నేనియును సంకోచంబు గాకుండ నా

రసి యచోటికి నిచ్చుఁగాత పరిపూర్ణం బంద వాద్దేవి యిం

పెనలారం దనవిభ్రమశ్రవణకల్హారోదయామోదముల్.

శా. అర్థి న్నామక మానసాబ్జమున నధ్యాసీనుఁ గావించి సం

ప్రార్థింతు న్యతిసార్వభౌముఁ బరమబ్రహ్మనుసంధాత నా

నార్థాలంకృతబంధురశ్రుతిరహస్యజ్ఞాత శ్రీభారతీ

తీర్థశ్రీచరణంబు నుల్లసితము క్తిప్రేయసీవల్లభున్.

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబుఁ గావించి.

సీ. పల్కికసంభవవ్యానమానీంద్రులవాణి కంజలిబంధపాణి యొనఁగి

భట్టబాణమయూరభట్టారకుల నుంజుభాషావిశేషంబుఁ బ్రస్తుతించి

భవభూతిశివభద్రబంధురభారతీహేలావిలాసంబు నిచ్చగించి

మాఘభారవులనిరాఘాటచాటుసరస్వతీపుణ్యగౌరవముఁ దలఁచి

లల్లటుని గాళిదాసు సౌమిల్లకునిని, భామహుని దండి వామను భాను హర్ష

హర్షనంపూర్ణహృదయుఁడ నై కవిత్వ, సమధికస్ఫూర్తి కై భక్తి సంస్తుతించి.

క. ఇట్టల మగుమతి భారత, ఘట్టమునకు నడవయచ్చుఁ గట్టిన కవితా

పట్టాభిషిక్తు నన్నయ, భట్టోపాధ్యాయుఁ దలఁచి పరమశ్రీతిక్.

గీ. ఉభయకవిమిత్రు నత్యంతశుభచరిత్రు, భానుసమతేజుఁ గొమ్మయప్రభుతనూజు

సుకృతవిభ్రాజిఁ దిక్కనసోమయాజిఁ, బ్రణుతబహుదేశకవిరాజిఁ బ్రస్తుతించి.

వ. ఒక్కప్రబంధంబు రచియింపఁ బూని యున్నంత.

సీ. సకలభూపాలకాస్థానసాధంబుల వర్ణింతు నేమంత్రి వాగ్విభూతి

సంతానసురధేను చింతామణులపెంపు దట్టించు నేమంత్రి దానమహిమ

యాకాంతదంతిదంతాఘాటములమీఁద విహరించు నేమంత్రినిమలకీర్తి

సుకవి గాయక బహుస్తుతి ఘోషణంబున నలరు నేమంత్రి గేహంగణంబు
వాఁడు కాండిన్యగోత్రాభివర్ధనుండు, మదవనరిసైన్యపతిమానమర్దనుండు
నాగయామాత్యతనయుండు నయవిశేష, విజితసురమంత్రి చిల్లరవెన్నమంత్రి.

వ. ఆమంత్రిమందారం బొక్కనాఁడు పురాణేతిహాసప్రసంగంబుల వినోదించుచుఁ దన
మనంబున.

శా. నల్లిల్లుం గుడియు న్వనంబును నిధానంబుం దటాకంబు రం
జిల్లుం గొండొకకాల మేగ నవివిచ్ఛేదంబునుంబొందు నే
పొల్లుంబోనిది కీర్తికిం గృతియహో భూమండలిం దానికిం
దెల్లంబిప్పుడు రామభారతకథాధీనప్రబంధావళుల్.

నీ. వల్క్లకనంభవువాక్యనంపన్నత దశరథాధీశనందనునికీర్తి
సాత్యవతేయువాచావిలాసంబునఁ గాంతేయపంచకాగ్రణిప్రశస్తి
చిత్తపవచనరాజినిబంధనంబున దారమహాపురాధ్యక్షుమహిమ
కాళిదాసవచోవిశాలతాప్రాథతవిక్రమాదిత్యభూవిభునిచరిత
మఱియుఁ దత్తత్కవీంద్రసమగ్రవాగ్వి, భూతిఁ డెలుపుచునున్నది పూర్వరాజ
శీల దానాదిచర్యా విశేషములను, గీర్తినదనంబు కృతియ తర్కింపధిరణి.

క. ఆచంద్రితారకంబుగ, భూచక్రిమునందుఁ గీర్తిఁ బోషింపఁగఁదా
రోచిష్టు వగుప్రబంధము, వైచిత్రి యొనర్చు సుకవివరుఁడు గలిగినన్.

నీ. నన్నపాద్యుఁడు ప్రబంధప్రాధవాసనా సంపత్తి సొంపు పుట్టింప నేర్చుఁ
దిక్కనయజ్ఞనాగ్ధక్కికామోదంబు చెలువు కర్ణముల వాసింప నేర్చు
నాచిరాజుని సోము వాచామహత్త్వంబు సౌరభంబులు వెదచల్ల నేర్చు
శ్రీనాథభట్టు భాషానిగుంఘంబుల పరిమళంబుల గూడఁబఱచనేర్చు
మహితగుణకాలి పిల్లలమట్టివీర, నాద్యుఁ డాయింటఁ బైతామహంబగుచును
వెలయుచున్నది నేఁడు కవిత్వలక్ష్మీ, యఖిలసత్కవినికరంబు నాదరింప.

క. ఆసుకవిచేత శివభజ, నానక్తునిచేతఁ గళ్యపాన్వయం చేతన్
భాసురనవకవితాల, క్షీనదనునిచేత వలయుఁ గృతిఁ జెప్పింపన్.

మ. అని సాధ్వీమణి నాగమాంబకును విద్యాభారతీజాని గాఁ
దనకుం బుతుని వీరభద్రపదపద్మధ్యానశుద్ధాంతరం
గుని నన్నుం బిలిపించి లోనఁ దనకోర్కు ల్పందడింపంగ మ
న్నన దైవాఱగ గారవించి పలికెన్ గంభీరవా క్పాధీమన్.

- పీ. రదియించినాఁడవు రమణీయవాగ్గీతి నవరసవర్పణం బభినవముగఁ (?)
 పీడికినాఁడవు తేటపడఁజేసి నారదీయము సత్కవిశ్రేణి యాదరింపఁ
 జెప్పినాఁడవు శేషుషీవిశేషంబున మాఖమాహాత్మ్యంబుమంజు ఘణితిఁ
 గావించినాఁడవు ఘనబుద్ధి మానసోల్లాససారము సముల్లసిత శయ్య
 భారతీర్థయతిసార్వభౌమగురుకృ, పాతిశయలబ్ధకవితావిభూతి గణి
 గౌరవముఁ గావించినాఁడవు కవులచేత, విపులచాటూక్తి నిర్మద్రీ పీరిభద్రీ.
- గీ. కలదు చారింగఁ జేమి నీవలన నాకు, వేడ్కనడిగెదఁ గవులెల్ల వేడ్కపడఁగ
 మట్లునాన్రీకులోద్భవనచివులందు, సుకృతిగాఁ జేయు నాకొకసుకృతిఁ జేసి.
- కా. ప్రఖ్యాతంబన మిశ్రీబంధ మన నుత్పన్నం బనంగాఁ ద్రిధా
 వ్యాఖ్యాతం బగువస్తువందు మజీ యధ్యాహారముం జేయఁగాఁ
 బ్రఖ్యాతం బదివృత్తమైన కృతిచెప్ప వృత్తకు న్నోర్తితకు
 వ్యాఖ్యాతం బిదిగించుఁ బుణ్యవాహిమ నిష్కల్పంభరామండలిక.
- క. శృంగారము ముఖ్యంబగు, నంగియు నంగములుఁ దలఁప నష్టరసములు
 వ్యాంగ మగునేఁడంకము, బంగారముతోడి యొఱపబ్రబంధము వొందుకొ.
- గీ. కథప్రసక్తము మిగుల శృంగారవతియుఁ, బరిగణింపంగ శ్రీమహాభారతమునఁ
 గణితమైన శకుంతలాఖ్యానధంగి, నదిప్రబంధంబుఁ జేయు ప్రఖ్యాతినొంద.
- పీ. నిరపువులుగ మాలకరి పెక్కుతెఱఁగుల విరుల నెత్తుటగఁ గావించినట్లు
 కర్పూరకన్నాకాంక్షువతతిచే శ్రీఖండచర్చ వాసించినట్లు
 ఒడింబుగా నిండవొడికి నానామాన పరిమళంబులు గూడఁబఱచినట్లు
 విరఘులు వివిధపుష్పమకందలవములు గొనివచ్చి తేనియఁ గూర్చినట్లు
 భారతిప్రాక్తిక మాలకారణముగఁ, గాలివాసుని నాటకక్రమము కొంత
 తానోక్తికి నభివ్రుక్తివహింపఁ, గూర్చిఁ గృతినేయు నాకు శాకుంతలంబు.
- పి. అది వినియంబుగాఁ గర్పూరతాంబూలంబు జాంబూనదపాత్రంబున నర్పించిసౌ
 క్యంబునఁ విత్సవన ప్రకారంబున మిశ్రీబంధంబుగా శాకుంతలం బనుప్రబంధంబు
 బంధుప్రీతిం జెప్పఁబూరితి నేతత్ప్రరంభంబునకు మంగళాచారంబుగాఁ గృతి
 కామగిరి సంకాపనాదిం బభివర్ణించెద.
- పి. ఖండేమిధివిమానున, ఖండతిహారాజ్యనమధిగతపీతస్థం
 ఖండిత్యః క్షిప్తగునున, మండలవకుటావతంసమాణిశ్యంబుకొ.

శా. తద్వంశాంబుధిః గల్గె మేడనసుధాధాముండు భూమండలి

న్విద్వత్సన్నతశీలి యాచకసురోర్విజంబు దిక్పాలయో
షిద్వత్సోరుహహారమాక్తికమణిశ్రేణీలనత్కిర్తి జం
బూద్విపావనిపాలమంత్రవిభవాంభోజాటవీచంద్రుడై.

ఉ. భూనుతవైభవస్థరణః బొల్పు వహించిన సోమరాజుప

ల్లీనగరామరావతికి లేఖపమత్రియుఁ బోలె నీతివి
ద్యా నిపుణత్వ మొప్పఁగఁ బ్రధానులలో నుతికెక్కె భామినీ
మీనపతాకమూర్తి యగుమేడన రాజులు గారవింపఁగన్.

సీ. లవణాబ్ధివేలహేలాకాంచి యగునంద్రధరణిమండలికి ముత్యాలజల్లి

నంగ్రామపార్థరాజన్యరాజ్యకీకిఁ బెంపుమీసిన జగజంపువెల్లి
దాతలు సముదంచిత ప్రసూనములుగాఁ గామితార్థము లిచ్చు కల్పవల్లి
యలువదివాల్లు విద్యలకు నపూర్వఘంటాపథం బైన పట్టనమతల్లి
పంటనృపకౌస్తుభమలకుఁ బాలవెల్లి, కదనజయలక్ష్మీ తొలుచూలుగన్నతల్లి
విపులభుజగర్వదర్పితవిమతరాజ, రాజిహృద్భల్లి ధరసోమరాజుపల్లి.

క. ఆనగరము పైతామహ, మైన నిజస్థానముగ నమంచితలక్ష్మీం

దానొంది మంత్ర మేడన, జానుగభజియించె నప్తసంతానములన్.

క. అమేడనమంత్రకి నా, ధీమణి మాచాంబకున్ శ్రుతిత్రయముగతి

నామత్రయంబు పోలిక, నాముష్మాయణులు గలిగి రనుపమతేజుల్.

వ. అందు.

శా. దుగ్ధాంభోధిగభీరు రూపజితచేతోజాతు నుద్యత్ప్రభా

రుగ్ధామం గరుణాభిరాము ధృతిమేరుశ్చోధరంబు న్సుధా
దిగ్దస్వాంతు నితాంతదాన సురపృథ్వీజాతము న్బాంధవ
స్నిగ్ధం జిల్లర యెఱ్ఱయప్రభుమణిం జెప్పందగుం బెంపునన్.

శా. అయెఱ్ఱయ్యకుఁ గూర్చితమ్ముఁ డగువెన్నాఖ్యుండు ప్రఖ్యాతిగా

ప్రమోయించె న్బహుదేశభూవరసభామూర్ధంబులం దుల్లన
త్సాయంకాలనటనన్నహానటజటానంఘాటధాటివళ
త్తోయస్సాలనఘక్కి కానఘయశస్తుత్తంభనిర్ఘోషయన్.

వ. తదనునంభవుండు.

- నీ. గాతను మునివాఘుచేత నొవ్వరి మేను వికృతి నొందనినాఁడు వేల్పుతేఁడుఁ
బెండ్లిలో గిరిజాన్యబింబంబుఁ జూచుచోఁ గాల్చివీడనినాఁడు తమ్మిచూలి
కలశపయోరాశి చిలుకుకవ్వపు కమ్మకుంది కబ్బనినాఁడు మందరంబుఁ
గాలి కావిభుని దాకాలితాటింపుల కమలుచేరనినాఁడు కుముదహితుఁడు
భోగధీధైర్యకాంతులఁ బోల్పఁబోలుఁ గాని నాటికి నేఁడీడు గాదనంగ
వెలసె వెన్నయనుజుండు వినయధనుఁడు, త్యాగశిబిరాజు చిల్లరనాగరాజు.
- క. ఆనాగనచివధీమణి, శ్రీనాయకుఁ డిందిరను వరించినకరణి
శ్శాసవతీతిలకముఁ బృ, ధ్వీసుతగతిఁ బోతమాంబ వివహం బయ్యెన్.
- ఉ. ఆపురుషావతంసమున కాసుచరిత్రకు నుద్భవించి రు
ద్రీపితకీర్తి వెన్ననయు ధీనిధి మేడనయు నృమస్త వి
ద్యాపరిమేష్టి యాదెనయు ధార్మికుఁ డెఱ్ఱనయు న్నుధానున
ల్లాఘ్రుఁడు వీరభద్రుఁడును లాలితనీతికళా ధురంధరుల్.
- వ. ఇట్లునమంచితదానవంచితకల్పతరుపంచకం బగునాయమాత్యకుమారపంచకంబునందు
ము. కులపాథోవిధిపూర్ణచంద్రముఁడు దిక్కుంభేంద్రహేలాకట
స్థలనీరంద్రమదప్రవాహాలహరీచక్రాంగనత్కిర్తికుం
డలిరాట్కుండలపూజనారతుఁడఖండశ్రీ సమన్వీతుఁడై
వెలసెం జిల్లర వెన్నమంత్రి నకలోర్వీచక్రవాళంబునన్.
- క. వెన్నయ కురిమితమ్ముఁడు, సన్నతచరితుఁడు సమస్తజనసమ్మతుఁ డ
త్యున్నతవాచావైభవ, పన్నగపతి మేడమంత్రి ప్రస్తుతి కెక్కెన్.
- ఉ. మేడన పేర్చివొందె బుడమిన్నయనంపడ దేవకుంత్రితో
వీడన యాచకావలికభీష్టపుటీగులకల్పశాఖికిం
బోడన ధీజుస్తుతవచోవిభవంబున శేషచక్రివార
లోడన పాటిగా నతనితోఁ డెఱుమంతులు జూడుబేడనన్.
- క. ఉన్నారెన్నిక కందతే సచివులత్యుచ్చోదరు ల్చాలనం
పమ్మల్వారలఁ గింపచానుల గణింపంబోరు వాగ్వైఖరు
ర్నిమ్మల్వొసేయెంగునత్కవిజను లేడయ్య వర్ణింతురా
వెన్నామాత్య నమంగుఁడమ్ముని జగద్విఖ్యాతచారితునిన్.
- క. అతనియమజమ్మండగు, నాతఁడు బుధవిబుధతరువు నలినదళాక్షి
మాతనమనమం దాదెన, భూతలము యశఃపటీరమున వాసింఁచెన్.

ఉ. ఆదిన్మప్రసాదాను లెనయాదురుగాని సుధీగుణంబుల

శ్లోదిని నేటివారి నుపమింప నమానులుగారు ధర్మన

మోదికి నత్కళానివహమోహన వేదికి లోకహ్నుడు

త్వాదికి మిత్రభృత్యహితబంధువినోదికి మంత్రయాదికిన్.

సీ. కులనమాగతధర్మగుణరక్షణమున నీతాకాంతురెండవతమ్మునికిని

నవికారనవమోహనాకారమునఁ బురందరసూతి రెండవతమ్మునికిని

నన్నతాశ్రాంతవిశ్రాణనంబునఁ బరేతస్వామి రెండవతమ్మునికిని

సుకృతనంధుక్షణాశోభితమలబుద్ధి దశకంఠు రెండవతమ్మునికిని

ధరణి వెన్నయ్య రెండవతమ్మునికిని, సాటియనవచ్చు నవపిలనద్గుణముల

నఖిలబంధుజనంబుల నాదరింప, నన్నతివహించు నాదెన సచివరుఁడు.

వ. తదనుసంభవుండు.

సీ జలజసంభవుఁడు ప్రజ్ఞావిశేషంబున నిర్జరాచార్యుండు నీతిగరిమ

వాతాశనస్వామి వాచానిరూఢత ధర్మనందనుఁడు నత్యప్రశస్తి

జహ్నుకన్యాసూతి నచ్చరిత్రంబున శైలారి శంభుపూజనము కలిమి

జామదజ్ఞ్యుఁడు ప్రతిజ్ఞాపాలనంబున సౌమిత్రి భ్రాతృవత్సలతపేర్చి

ఎంశపనవాటి చైత్రుఁ డన్వయపయోధి, చందిరుఁడు గోత్రజలజకాసారతిగ్గ

కరుఁడు కులనందనారామకల్పతరువు, మహితగుణకాలి యెఱ్ఱనామాత్యమాలి.

గీ. యెఱ్ఱనామాత్యు ననుజన్ముఁ డహిపభూష, ణాంఘ్రిపంకేరుహాభమరాయమాన

మానసుఁడు మానధనుఁ డనమానగుణుఁడు, వీరభద్రుండు వితరణవిబుధతరువు.

ఉ. ఈజగ మెల్లనుం బొగడు నెప్పుడు నెన్నికచేసి నిత్యవి

భ్రాజితనీతిమార్గబలభద్రుని జాతకృపానముద్రునిం

బూజితరుద్రుని నివిధపుష్పకరాసనకేలిభద్రుని

వ్రాజితదానసంపదమరుద్రుని జిల్లరవీరభద్రునిన్.

వ. ఇట్లు విశిష్టమాతాపితృజన్మలు నభినంద్యసౌజన్యలు నగువీరలయందు.

సీ. కూర్చుండువయసునఁ గూర్చుండ నేర్చెను ననుదినత్యాగసింహాసనమునఁ

గొంకక నడ నేర్చుకొనుచుండి నడనేర్చెఁ దప్పక వేదోక్తధర్మసరణి

మాటలాడఁగ నేర్చు నాటనుండియు నేర్చెఁ బలుకంగ హితనత్యభాషణముల

చదువంగ వ్రాయంగ నరవడి నేర్చియు నేర్చెను గార్యంబు నిర్వహింప

వినయమున కాకరంబు వివేకమునకు, నీమ జన్మస్థలంబు బాక్షిణ్యమునకు

నాలవాలంబు విద్యల కరయ మూర్తి, మరుఁడు చిల్లర వెన్నయామాత్యవరుఁడు

- చ. అతఁడు వివాహమయ్యె నముదంచితవై భవమొప్పుఁగాఁ బతి
ప్రత యగు భైరమాంబయును పర్ణితనిరల్పవాగ్విలాస వా
కృతీయగు సూరమంత్రియును భాగ్యఫలంబునఁ గన్న యన్నకిన్
క్షీతి నవసూయతోడ సరిసేయఁగవచ్చు లనద్దుఁడాన్వితన్.
- సీ. మాంగళ్యశృంగార మంగీకరించి షర్తిండుచోఁ బార్వతీదేవిగుణము
నఖిలార్థులకును నిష్టార్థంబు లిచ్చి సంభావించుచో రమాదేవిగుణము
హితమిహోక్తులచేత నెదిరికిఁ బ్రీతి నొందించుచో భారతీదేవిగుణముఁ
బరమపాతివ్రత్యపరతమై పతిభక్తి గావించుచో శచీదేవిగుణము
వరుస నేనోమొ నోఁది యొప్పురసఁగాక, సతుల కిట్టిగుణంబులు జగతిఁ గలవె
యనఁగఁ బొగడొందె సుతబంధుజనకగంబ, యాన్యజితపూర్ణశశిబింబ యన్నమాంబ.
- శా. శ్రీవత్సాన్వయసింధుజాతయగులక్ష్మీచీత్రీ సన్నాంకికం
దేవింగా పరియించి యాపరమసాధ్వీమాళిరత్నంబుతో
శ్రీవత్సాంకుఁడు వోలె వెన్నన ఘనశ్రీమంతుఁడై సత్కృతు
ల్గావించె న్నిజబంధుమిత్రతతికిం గార్హస్థ్య మొప్పారఁగన్.
- సీ. రక్షించె బంధువర్గముఁ బ్రమోదం బంద నర్థుల కిచ్చె నిష్టార్థసమితిఁ
గట్టించె ఘనతటాకంబు లంబుధులుగా ధర్మకాననములు తెఱచు నిలిపె
స్థిరసమున్నతి సంప్రతిష్ఠించె నల్లిండ్లు పరనిధానంబులు త్వరఘటించె
నన్నసత్రము తెడరై నచో నాగించె నోలిఁ జేయించె దేవోత్సవములు
సప్తసంతానములుఁ జేసి జలధి నేమిఁ, జేసె ధర్మంబు తెన్నేనిఁ జెల్లవుమిగులఁ
జేయుచున్నాఁడుసుకృతంబులాయితముగ, మనుజమాత్రుండెవెన్న యామాత్యమాళి.
- ప. వెలయుం జిల్లర వెన్నయప్రభుఁడు దా వేదోక్తి సంసిద్ధి వే
శలఁ బ్రాసాదపు పంచవర్ణమునఁ కాలగ్రీవుఁ బూజింపఁగా
నలవాటై మఱి యొండెఱుంగవు తతీయశ్రినివాసంబునం
బలుకుం బంజరకారికాశుకములు న్బంచాక్షరీమంత్రమున్.
- చ. విడువక సోమవారములు వెన్నన సేయఁగ వత్సలత్వ మే
ర్పడి తనుదాస విచ్చి నిజభక్తముఖంబుల నారగింపఁగాఁ
దడఁబడి పోక గంధములతావులు పూనిన వడ్రానంబులం
గడుగఁబడెం గళస్థవివకల్పచూర్ణశశాంకమాళికిన్.
- సీ. విలసితం దైనకావలివెన్న యారాధ్యమణిపత్రయగుశై వమంత్రశక్తి
సమధికస్ఫూర్తితో శాశ్వతైశ్వర్యబీజందైన శంభుపూజాఫలంబు

ప్రమథాధిపతిః గూర్చి భక్తిశోః గావించు సోమవారప్రతసుకృతగరిమ
యన్నమాంబిక కంధరాంతరంబునఁ జాల శోభిల్లు మంగళసూత్రలక్ష్మీమ్నః
సకలసౌభాగ్యములకును సాధనములుఁ, గారణంబులుఁ దగుబోధకములుఁగాఁగ
సచివసంఘంబులతోనఁ బ్రశస్తిఁగాంచె, విశ్వమతకీర్తి చిల్లరవెన్నమంత్రి.

షష్ఠ్యంతములు.

- క. ఏతాదృశగుణగణ వి, ఖ్యాతునకును నిత్యఘనదయాన్వితునకు నున్
శ్రాంతపదానందునకును, బోతాంబాగర్భజలధిపూర్ణేందునకున్.
- క. శరనిధిగాంభీర్యునకును, బరహితకార్యునకుఁ దుహినపర్వతకన్యా
వరపదపంకజపూజా, కరికాలునకును నిరస్తకరికాలునకున్.
- క. బాలామదనునకు రమా, హేలాసదనునకు బంధుహితజనరక్షా
శీలాయతమతికిని నిఖి, లేలాజనవినుతసురమహీధరధృతికిన్.
- క. కౌండిన్యగోతునకును, ద్దండాహితసచివమతిలతాదాసునకుం
బండితచింతానుణికిఁ బ్రీ, చండవచోవిభవవిష్ణుశయ్యాఫణికిన్.
- క. అన్నాంబికానమంచిత, హృన్నలినాదిత్యునకు మహీదివిజానీ
శాన్యత్యునకును జిల్లర, వెన్నమాత్యునకు నత్కవిస్తుత్యునకున్.
- వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధియు నభిప్రఫలసిద్ధియుం గా నాశీర్వదించి నామౌనర్పం
బూనిన శాకుంతలకావ్యకథాలతాలవాలం బగు పురీలలామంబు.
- నీ పద్మరాగోపలపాకారరుచిజాలగండూపితవ్యోమమండలంబు
పాతాళజలయురీపర్యాప్త కల్లోలసుకుమారపరిఘాపశోభితంబు
శక్రీనీలశిలావిశాలగోపురరోచిరసమయజనితమిథ్యాతమంబు
కనకగోపాననీఖచితముక్తాఫలరాజీవలగ్న తారాగణంబు
రాజనదనాగ్రీదేశవిరాజమాన, తోరణాలీనమణిగణద్యుతివితాన
విభవలక్ష్మీవిలంబిత విలనదింద్రీ, చాపరుచిచాపలముహూస్తి నాపురంబు.
- ఉ. ఆపురి నున్నతస్పటికవార్క్కు విభాపటలంబు నింగి ను
ద్దీపితమై చెలంగ నిది దివ్యతరంగిణి యెత్తివచ్చెదా
నీపయితోవనంచు బయలీదుచుఁ గోయఁడలంతు రగ్రీగం
స్థాపితహేమకుంభములు తామరలంచు వియచ్చరాంగనల్.
- మ. దివిఁబ్రాకారము ముట్టియుండఁగఁ దదుద్దేశంబునం గోటతోఁ
దవులుం బక్రీము నిక్కమంచుఁ బురిమీదనాక పార్శ్వంబులం

గవనుంహోవన నూరుయత్నమున రాఁగానాటఁగాఁబోలుఁబో
రవితేరుత్తరదక్షిణాయనములం బ్రాపించి తీపించుటతో.

కా. ప్రాసాదోషరి నాట్యశాలికలపైఁ బద్మాననల్పర్తనా
భ్యాసకీడ లానర్పఁ దద్రభమిరయవ్యాఘామజంబైన ని
శ్వాసామోదముఁ బోదినేయు నికటస్వర్వాహీనీకూలకు
ల్యానంబధి తకేసరప్రసవమధ్వాసారసారభ్యముతో.

చ. మెలఁతుక లప్పురి న్నిడువమేడలఁ గీడలు నల్పుచుండి మి
చులు జళిపించు కన్దవలసోరనగండ్లను జూడ నీడగుం
డెలుపును నల్పుఁగూడ నెడత్రెవ్వనిచూపులఁ గైరవంబులుం
గలువలు దోరణావళులు గట్టినయోజలరాజవీధులతో.

క. పురికోటరత్నదీప్తుల, నరుణములై చుక్కలుండ నంగరకునిం
బడికించి యందుఁ దెలియక, కరమువిచారింతు రెంతకార్తాంతికులుతో.

క. పరిభుజలంబులు మొదలను, సురనదినీరాడుపరికె చుట్టుననుండం
బురికోట లగ్నవట్టఁగ, నరిది వితర్కింపవానవాదులకైనతో.

చ. శ్రుతి గవుడొందినం గమలనూతికినైనను దీర్చి చెప్పనే
దుతురు పురాణకాస్త్రములు జొద్దున నిండ్లను గీరశారికా
తరులు పరీక్షలీ విని ముదంబును జొందుదు రిందుప్రట్టముం
గ్రీతువులు వేయొనర్చినను కైకొన రప్పురి విప్రసత్తముతో.

క. మందరగోత్రధీరు లభిమానధను ల్పురభేదివచ్చినం
గ్రిందుపడంగనేరని యరిందము లంచితనిత్యభోగశం
కగ్రిందను లార్తరక్షణపశాయణు లంబుజలోచనాశుక
న్యందను లర్థిలోకపారిచంపను లాపురిరాజనందనుతో.

క. వెచ్చుచు వెట్టుచున్నఁ బడివేలకు నుద్దరు వొల్ల రర్థము
రైచ్చిన శేష నాదలల దివ్యమణు ల్వలెనన్న విల్వలక
చాచ్చును గుండు నాడుకొన కిత్తురు లాభముఁ గోర కెన్నఁగా
వెచ్చటఁ గోటికిం బడగ యెత్త నివైశ్యులు గల్గ రప్పురితో.

క. సంగరము లేక యుండిన, సింగంబులఁ బులుల సమదసింధురములజే
కాంబి నొడరి పడకైతురు, పొంగునఁ దమ కుటునుపోక పురి వీరభటుతో.

జా. పక్షంబు లున్ను శాలిహాతురైదు శపింపం బోయినం బోవనీ
శత్రునై పుణి నుక్కులేజుల నధిక్షేపింపఁగాఁ జాలిన
ట్లక్షీణత్వర నింగినైన గతిసేయంజాలు నుచ్చైశ్శ్రీవ
స్సాక్షాత్కారము లప్పరిఁ దురగముల్ యుంఘాకళానంపదన్.

మ. గణసాతీతములై సురేంద్రుఁ డెఱక ల్లిండింప వజ్రాయుధ
శ్రీణరక్తం బన బిందువు ల్వాడమగా వర్తిల్లు జాతవ్యధా
క్వణనంబై పటుబృంహితంబులు చెలంగ న్నామ్య మొందింపఁ బ
ట్టనమార్గంబునఁ బడ్డ పెద్ద నడగొండ తోవులు శుండాలముల్.

స్తో. హరినీలరుమల నీలాలకంబులు గావు చిత్తజ మధుపశింజినులుగాని
కొన్నెలవంక లాగుల భూలతలు గావు వివమాస్త్ర తియ్యని విండ్లుగాని
యలనంబు లైన వాలారుఁ జూపులు గావు రతిరాజు మోహనాస్త్రములుగాని
బంధురస్థితిఁ బొల్చు కంధరంబులు గావు కందర్పు విజయశంఖములు గాని
నలినదళలోచనలు గారు నడువనేర్చు, కంతునవశస్త్రశాలలు గాని యనఁగ
నంగకంబుల సౌభాగ్య మతిశయిల్ల, వారసతు తొప్పుదురు పురవరమునండు.

చ. వెలకుఁ దగం బ్రసూనములు వేడుచు మార్వరికింప నెత్తులం
గలసి చిగుళ్లు వెట్టి యెడకట్టిన కొవ్విరిమల్లెపూవు పె
త్తులు దశనాధరద్యుతులఁ దోచినఁ బైకొనరీమిగా విటు
ల్విలువగ వారి చిత్తములు విల్తురు తత్పరిఁ బుష్పలావికల్.

మ. సరుసుల్ చొచ్చి సరోజకోటరకుటీనంపర్తికా చారు కే
సరగుచ్చంబులు గొచ్చి బాహ్యవనపుష్పకేరి నిర్వనక్తఘా
త్కరముం చెచ్చి తడీయ సౌరభము లుద్ధారించుచు న్సంతత.
స్మరనంజీవనమై చరించుఁ గలయ స్మరిదానిలుం డప్పరిక్.

గీ. శశవిషాణంబు గగనపుష్పంబు లైన, ఐణిజు లిండులలో విలవంగఁ గలవు
హంసగమనల మధ్యంబునందుఁ దక్క, లేమి యేవస్తువులయందు లేదు పురిని.

వ. ఇతైఱంగున సమస్త వస్తువిన్మతి విహరించి పయఃపారావారంబు ననుకరించుచు
సర్వతోముఖదర్శనీయంబును నదాగతినంచారసమంచిత బహుహరిమనోహరంబును
సంతతానందభోగలీలాటాలితపురుషోత్త మోపేతంబును ననున్నతలక్షీజనకంబును
నైన యమరావతియునుం బోలె శతముఖపవిత్రాయమానంబును నలకాపురంబు
నుం బోలెఁ బుణ్యజనాకీర్ణంబు ను మధురాపురంబు శుం బోలె నుగ్రసేనాభిరక్షి

తంబును నంతరిక్షపథంబునుం బోలె ననువర్తితమిత్రరాజనంబాధంబు ను బరమేశ్వ
 రవామభాగంబునుం బోలె నుత్తమశ్లోకబంధురంబును రత్నాకరం బయ్యును ను
 డ్డిమప్రదేశసుగమంబై ముక్తామయం బయ్యును భూరిక్షయోపేతంబై ప్రికటితవ
 న్యవైభవోదారం బయ్యును జిరప్రభాభాసురంబై మంగళాచారమహితం బయ్యు
 ను సౌమ్యపరిచారికాధిస్థితం బై యారూఢపాతివ్రత్యంబు కీడాకందుకంబులయం
 దును బరిచితస్నేహనాశంబు రత్ననీపంబులయందును నీరసత్వంబు సముద్రంబు
 లయందును ద్రావిదోషంబు పద్మరాగాది మణులయందును యతినిబంధంబు ప
 ద్యంబులయందును దారద్ర్యంబు విద్యుమాధరామధ్యంబులయందును బదభేదంబు
 వాక్యంబులయందును గాని దనయందు గలుగదననొప్పు నప్పురంబు దాళువాలించు
 నన్నునుంబుచేత లేత వెన్నెలలు నెమ్మించు గొమ్మించులుం గలమేడలు ను
 విగజితంబు లగువాడలును రేయెండకు మాటుమందు పదాటువన్నె బంగారునుట్ట
 వున నద్దుకొనవై చియద్దంబుల మీద వలె నుండ నున్న చేసి విన్న నువున మెటుం
 గువెట్టినం దొక్కిన జిక్కం జీరువారుచుం దళతళ వెలుంగు వేడులును విలసితంబుల
 గు పీఠులును బూర్వంబునం బార్వతి యెఱింగిన తెఱం గగ్గికన్యచేతం బాణపుత్రి
 శేర్చినరీతి నారక్షిరాజరాజనందనందనచేత ద్వారపతిగోపికాపికవాణులభ్యసించిన
 బుద్ధి శుద్ధశేషిన్యత్వంబుల విశేషంబులు భిత్తి భాగంబులం జిత్తరువులం జిత్తరంజకం
 బు లగుచుఁ బ్రత్యక్షభంగి నంగీకరించు విలాసలీలలను విలసిల్లు నాట్యశాలలును నొ
 క్కపీక నాకనంబెక్క విశ్వకర్మ నిర్మించిన తాపురంబులఁ బోలు గోపురంబుల
 మీదికి రాఁ బో సునరంబులుగాఁ గట్టినం గారుకొనుచు నేచిన మేచకద్యుతులు
 పుక్కిలించు శశోపలసోపానంబు లన సాదనంబు లగు ప్రాసాదంబులును నుదం
 చచ్చిందరీకచక్రహంసకౌంచజలపక్షికులకలకలంబులం గొలకొలమను కొలంకుల న
 లంకరించు పంకరుహకుముదకువలయకల్పారవండంబులం దండతండంబు లగుతావు
 లం గదంబించు బావులును జిత్తంబు లుబ్బి గబ్బితనంబున విశ్తంబు లొడ్డి నెత్తం
 బు లొడి మోడినధనంబు లొడినంగాని పెట్ట మనుదిట్టమాటలం బుట్టిన విగడంబు
 లై యుద్ధపత్రంబు లగుపంతంబులఁ గుంతంబులం గొని వచ్చు జూదరిదట్టంబుల
 హెచ్చగురచ్చకొట్టంబులను వినోదంబులకు నాకరంబును విశ్రామంబులకు నీమ
 గు విశ్రామంబునకు నెలవును విజయంబునకుఁ దానకంబును విద్యలకు నుపాధ్య
 యయ వితరణంబులకు నదనంబును విభవంబులకుఁ బ్రభవస్థానంబును విలసనంబు
 లకు వినిమిదుంబును నైక యప్పుక కథీశ్వరుండు.

నీ. విశ్వసన్నుతశాశ్వతైశ్వర్యపర్యాయకుటిలకుండలిరాజ కుండలుండు
దిగిభకుండా కాండదీర్ఘ బాహుదండమానితాఖిలమహీనుండలుండు
జనసన్నుతానన్యసామ్రాజ్యవైభవశ్లాఘాకలితపాకశాసనుండు
కులశిలోచ్ఛయసానుకోణస్థలస్యస్తశస్త్రవిక్రమజయశాసనుండు
భాసమాన మనీషాంబుజాసనుండు, సకలశేషావనీపాలమకుటనూత్న
రిత్నరారజ్యదంఘ్రినీరజయుగుండు, శ్రీశంకరాంతినిభుండు దుష్యంతఃభుండు.

మ. రజనీనాథకులావతంసుఁ డసిధా రాదారితారాతిరా
ద్దశకుంభప్రాణమార్గనిర్గళితముక్తారక్తహారుండు స
ద్విజనంతర్పణకేలిలోలుఁ డఖిలద్వీపావనీపాలది
గ్విజయాన్వీతుండు పాషభీతుండు మహావీరుం డుదారుం డిలక.

మ. స్రజలెల్లం జయవెట్ట ధర్మమహిమం బాలించె వీరాభూ
భుజుల స్వేల్పులఁ జేసి యధ్వరములం బోచెం బదాఁభోజన
మృజనాధీశులఁ గాంచి నిల్పె నిజసామ్రాజ్యంబుల స్సర్వసా
ధుజనస్తుత్యుండు సత్యకీర్తి యగునాదుష్యంతుఁ డత్యున్నతక.

నీ. నిచ్చెనఁజేసె దోర్ని సితాసి యేరాజు దివికేగు సమదృష్టిభుజులకుఁ
గల్పవృక్షముఁ జేసెఁ గరకాండ మేరాజు భూచక్రియునఁగల యాచకులకు
గేహోబ్జములఁజేసెఁ గ్రోగన్న తేరాజు చెలఁగి సఁక్రీడింప సింధుసుతకుఁ
బూటకాపుగఁజేసె భుజశక్తి నేరాజు ఘణిరాజుమోచు భూభరమునకును
నతనివర్ణింపఁ దగదె శీతాంశువంశ, రాజహంసంబు దానధారాప్రవాహ
జలపరితూళితాఖిల కలుషనికరు, నంచితాశాంతకృపుని దుష్యంతనృపుని.

ఉ. ఆజననాథయూధమణియందుదయంబును బొంది దిగ్జయ
వ్యాజయునం బ్రతాపనలినాపుండు కీర్తివిధుండు రాఁ దదు
ద్వేజితులౌటఁగాదె పరివేషమిషంబున నాత్మగుప్తికై
యోజనమర్చికొండ్రు రవియుం గమలారియు నింగివప్రముల్.

నీ. ఆలానదండంబు హేలాహవాహూతరిపురాజధరణిక రేణువునకు
మానదండము మహామనుజేశగ ర్నాభిగంభీరత పరితూఁధికిని
నాశదండము సమున్నతజయశ్రీవహూనముచిత కీర్తిదాబ్జసౌధమునకు
నాధారదండంబు హరిణాంక కులకుభృజ్జంశుభ్రకీర్తిధ్వజంబునకును

- యస్త్రీవండంబు వృద్ధశేషాహిషతికి, మూలదండంబు సైన్యనముద్రితతికి
కాలదండంబు శాత్రువత్సాపగతికి, బాహుదండంబుఁ జెప్పఁ దత్పార్థివునకు.
- చ. ఇందున రెండుతత్త్వములు శాస్త్రులు చెప్పదు రందులోపలన్
దండమే కాని యొక్కరయినం బొడఁగానరు వానిరెంటిలో
నగుణముఁ బట్టి నిర్గుణము శత్రువధూగళనీమలం జను
ల్పాగడఁగఁ జూపు నవ్విభుఁ డపూర్వముగా ఘనశాస్త్రపద్ధతిన్.
- చ. వాయుక శిష్టలోకపరిపాలనముం బహుదుష్టశిక్షయుం
జేయుదు రాజ్య మవ్విభుఁడు నేయఁగ దారు నిజప్రయోజనం
జేయెడలేక యున్న ధరియింతు రుదంచిత లాంఛనార్థమే
తోయజనాభుఁడు న్రవిసుతుండు సుదర్శనకాలదండముల్.
- చ. చెఱప నేరఁడు విశ్వసించియుండెనవాని నభిలషింపఁగ నేరఁ డన్యవనిత
సిందింప నేరఁడు నీచశత్రుగణంబు బొంక నేరఁడు హాన్యమునకుఁ బలికి
విడువ నేరఁడు చెడ్డవిటునిఁ జేపట్టినఁ గడప నేరం డర్థిగణమునాంఛ
నడుగువెట్టఁగ నేరఁ డపయశం బగుతోవఁ జనఁగ నేరం డాప్తజనము విడిచి
యైదు పదిపేయ నేరఁ డాహవముఖమునఁ, గిరించునందును నేరఁడు కీదొనర్ప
జనుమ నేరఁడు లెన్నుదు రవనిజనులు, విపులయశుఁడైన దుష్యంతవిభునివలన.
- చ. అనాజనరీమేశ్వరుం డొక్కనాఁడు శుకతుండరోచిరుద్దామవిదుమిస్తంభనంభార
నమున్నతంబును హాటకమణివిటంకాలంకార విశ్రుతినిశ్శ్రేణికాపదగమ్యమానచం
ద్రికాలోపకంఠంబును గంఠేకాలకంఠమేచకరుచిక్రీడాశతుర సితేతరపట్టపటల
ప్రాలంబముక్తాఫలవితానతారకితవిజయత్ప్రీమంబును నత్యంతనమున్నతిమదుపరినిశా
తశాతమన్యవశిలాశలాకానీలనీలచ్చర్ది విలగ్న వినుతన కేసరస్తంబకనిజిడవినక
నక కుముదారవిందసౌగంధికసందర్శితకపటగగనపుష్పంబును నభిరామదూర్వాదళ
దానుమలప్రభాపటలగర్వనర్వన్వపశ్యతోహర హరిదుపలభిత్తికాంత రజతదూ
పవాతానుంబును ఎళక్షకీరణచ్చచ్చటావిస్ఫుట స్ఫటికపాషాణఫలకసోపానమా
ర్గ్యులప్రదేశద్వారవిద్యోతమానవిపులతపనీయకవాటాలంకృతంబును నభ్రంకప
శోభవిభురస్థాపితశాకుంభకుంభకాంతి గండూపితనభోమండలంబును ద్రయ్యంత
రాస్తీర్ణవిచిత్రరత్నకుడ్యాననవిన్యాసంబుల శోభిల్లునభాసౌధంబున నమూల్యరత్న
కలనబాద్వల్యమానకల్యాణభద్రప్రీతాంతరంబున నానీనుండై యొక్కమంజువాణి
వింజామరంబును నొక్కజోటి వీటికా పేటికయు నొక్కచాల యాలపట్టంబును

నొక్క కరటిగమన సురటియు నొక్కలేఁజిగురాకుబోడి కాళాంజయు నొక్క
చందనగంధి గండవొడి బరిణయు నొక్క పుండరీక నయనయగురుధూపధూమకరఁడం
జును నొక్కకన్య పన్నీరుతోడి కప్పురంపుగిండియు నొక్క భృంగాలక బంగారుశం
గెడయు ధరియించి డగ్గటి కొలిచియుండఁ బాండ్యపల్ల వపాణి యాటలాడ చో
ట కరహాటకళింగాంగవంగబంగళచోళ నేపాళ కాది భూపాలక కుమారవర్గంబు
దగిన నెలవులం బలసి నేవింప హితపురోహితామాత్యబంధుమిత్రభృత్యపాతక పీతమ
ర్దవిదూషకాదులు భజింప సుధర్మాంతరంబున నోలగం బైన కేవేందుగ్రండునుం
బోలె సాంద్రవై భవంబునం గొలువు కూర్చుండిన యవసరంబున.

ఉ. జుంజురుపల్లవెందుకల జొంపములుం గల మస్తకంబులుం

గెంజిగురాకుఁ గెంపుదళు కొప్పెడు వట్కొపకన్నులుం జర

త్కుంజరచర్మపట్టములకు న్సరివచ్చు వెరళ్ల మేనులు

న్కుంజులుగొల్వఁ గొందఱు సముద్ధతి వచ్చి పులిందపల్ల భుల్.

నీ. కాన నేక్షువుల ముక్తములైన ముత్యాలు ముదిరిపండిన మంచి వెదురుఁబ్రాళిలు

దినములోఁ గ్రొత్త యొత్తిన కట్టజవ్వాది ముక్కులు మురియుని మొరళిపప్పుఁ

జందికారుచిఁబొల్చు చమరవాలంబులుఁ బొందుగాఁ గాఁచిన పూతిమడుపు

అలఁతి దంతంపుఁ గామల పీలీసురటులు శోధించిన పడిచిన జుంటితేనె

కమ్మిల్లులు పెల్లులు కారుకోళ్లు, కన్ను దెలువని కస్తురిగమికశువులు

పులులకూనలు భల్లూకపోతకములు, నాదిగాఁ దెచ్చి పతి కుపాయనము లిచ్చి.

వ. ప్రిణామంబు లొనర్చి కేలుదోయి ఫాలంబులం జేర్చుకొని వినయవినమితన్కం

ధులైక్రిందిచూపుల నెట్టితారల వారం గనుంగొనుచున్న వారల నవహాకించి చిత్తం

బు మృగయాయత్తం బగుటయు నృపోత్తమం డిట్లనియె.

క. దలముగ కొర్చివైన మృగములు, గలిగి నమీపమున నేఱుఁ గాలువయేదేఁ

గలిగి తఱచైన తరువులు, గలిగిన పేరడవి యెసటఁ గలదు గణింపక.

క. నావుడు వారలు విభుతో, దేవర వేటాడవలచితే విచ్చేయం

గావలయును యముసూతటి, నీవరనీమంతికావని వనమ్మనకక.

క. రోమము వెచీకిన నెత్తురు, నామములే తొడలు చమురునం జేసినయ

ట్లాము గవిసియుండును నా, నాముఖయాధంబు లవ్వనంబునఁ గలయక.

గీ. ఊళ్ల కూళ్లు నమీపమై యునికిఁ జేసి, లేశమైనను గొరగామి లేమిఁ జేసి

యచటవారెల్లఁ బసికి మేయంగఁ గలిమి, నగరి కీలార మన్నది నరవరేణ్య.

- ఉ. జల్లెడ పాటువడ్డ యవనంబుల మేసి సమీపనీమలం
జల్లుని నీరు ద్రావి సుఖశుంకతి దావులు గ్రేపు లాగఁగాఁ
బొల్లగఁ జేరి గోవుషభము ల్బది కింపులుసేయ నుండియుం
జల్లిక బెబ్బులు ల్లిరుగ సాధ్వస మందును మంద ధేనువులో.
- ఉ. సాయకపుంభితంబు లగుచాపములుం ధరియించి యుక్కునం
బాయక రేయునుం బగలుఁ బాలెము వెట్టి మెకంబుఁ గన్నచో
నేయుచు బొంచి రాఁ దెఱపి యీక చరించుచునున్న మంద క
త్యాయితవర్ణ సత్వ నినదావళి హావళి మాన దెప్పుడుకొ.
- గీ. కొలఁబడినైదుగుదిగ్రిచ్చుకొనఁగ నేయ, వచ్చు మృగములనెమకంగవలనదచట
ప్రసికి నయ్యెడు కీడు వాపంగఁగలదు, వేడుకకు నిమ్మగఁగ వేటాడగలదు.
- వ. ఆవల దేవరచిత్తంబు కొలఁది యనిన గోరక్షణంబున దుష్టమృగశిక్షణంబువలన
సుకృతంబుగా మృగయాసాఖ్యంబు సిద్ధించె దేవరప్రసాదంబు జాదులుంబలె నయ్యె
నని యమాత్యుల యనుమతంబునం గొలుపుదీర్చి యందఱ సముచితప్రకారంబున పి
దుకొలిపి వేత్తవాస్తులం బిలిపించి పట్టనంబున మృగయావిహారనన్నానాంబునకుం
జాతించిన.
- నీ. పులిమల్లఁ డడవిపోతులరాజు గరుడుండు గాలివేగంబు పందేలపసిఁడి
విష్ణుప్రసాదంబు వెండిగుం డులపరి పచ్చిమిరియుము వెట్టిపుచ్చకాయ
వేటమాణిక్యంబు విరవాది మెడబల్కిపెట్టుఁగాఁడు వకారి పిడుగుతునుక
జగురుఁడు చిత్రాంగి శ్రీరామబాణంబు పులియండు కస్తూరి బొడ్డుమల్లె
యనఁగ మఱియును బెక్కుతోయముల వేళ్లు, దారకులు దేర వచ్చే నుద్దండవృత్తి
వేటకుక్కలు మృగరాజవిగ్రహములు, వటుకనాథుని వాహ్యాళివాహనములు.
- మ. శబరు ల్పైడత్రాళ్లు వట్టి తిగువం జండోద్ధతిం గిట్టి వ
ట్టిబయల్ ద్రవ్యమ విద్యరాహముల గుండె ల్వరియ నాకాశముం
గబలింపం జనునోజ మోర లెగయంగా నెత్తిగర్జిల్లఁగాఁ
బ్రబలెం గుర్కురకంత నాశకుహరీభాభామహారావముల్.
- గీ. మృగయు లంతటఁ దెచ్చిరి లగుడు గిడ్డు, జాలె జలకట్టె కణుజు వేనడము బైది
కురుజు వారిణ యను డేగ కొలము సాళు, వములఁ బలుపుకు వేటకు వచ్చువాని.
- నీ. బంగారు మెరవడి పల్లనంబులతోడఁ గెంబట్టు కీలు పక్కెరలతోడ
ముఖనమ్మితహాటకఖలీనములతోడఁ గాంచన గ్రైవేయకములతోడ
నమకట్టి యుడిచిన చామరంబులతోడఁ దాపఁబెట్టిన యడిదములతోడ
కంకణుంటల యురుగజ్జెవేరులతోడఁ గర్ణకీలిత దీర్ఘకశలతోడఁ

జిత్రమున ప్రియః గారాని చెలువుతోడ, నొప్పియుచ్చైశ్రవముతోడియుద్దులనఁగ
వాహకులు దేఱ వచ్చె దుర్వారలీల, వసుమతీనాయకుని పూజవారువములు.

సీ. వలనంబు పుట్టించి వంకంబు వలయించి డిల్లాయి ప్రికటించి వేషచూపి
వరసంబు నొందించి పల్లంబు కల్పించి నిగుడంబు నమకొల్పి నెఱసునెఱపి
లలిగూర్చి లలికేర్చి లాగించి శుండాలముల నోజవట్టించి ఖలువుదెచ్చి
లవణినింకోచంబులకుఁ దెచ్చి హావణితో రనసిద్ధివడయించి రాగెలందు
నాటుతానకములను గృత్యములేడు, నిరువజేనాసనంబుల నెఱిగి హరుల
నెక్కురసికులువచ్చిరి హెచ్చినగరి, రాగరవుతులు నమరానురాగమతులు.

సీ. జడలల్లిముడిచి పాగడఁజొల్పెములు దీర్చి తలముట్లు బలువుగా నెలవుకొల్పి
మృగముచేరఁగవచ్చు మొగసిరిచూర్ణంపుఁ దిలకంబు లలికనీమలఘటించి
వాకట్టుబడినికెచ్చెకట్టువండలు కరకాండమధ్యభాగములఁ దొడిగి
కుటుచగాఁ గట్టినకరకదట్టిదిండునంతరమ్మనఁ బిడియాలుదోసి
పందిపోట్లును దనవిండ్లుఁబాఱవారి, యమ్ములును జిల్లకొలలు నడివములును
ఎలఁతియీటెలుధరియించి వచ్చిరలర, రక్షకులు తాతతరముల ప్రాంతవారు.

క. అరిగలు నిష్ఠురబాహు, పరిఘులు ధరియించి నగరిపారులు చనుదెం
చిరిభిషటుజిహ్వనము, కరవాలద్యుతులు గగనకాలిమఁ గడుగన్.

కా. సింగపుంబొదిపచ్చుచందమాన వచ్చెంబోయకాలారి యు
త్తుంగశ్యామలదేహసంజనితకాంతుల్వీరలక్ష్మీనవా
పాంగచ్ఛాయలతోడఁ బెల్లొదవిమోయి న్వేల్లదుద్యద్భుజా
సంగత్వంగదభంగభంగురధనుర్జ్యవల్లరీర్పుల్లరుల్.

గీ. ఉరులు జిగురుగండె దెరలునుబోనులు, వారువారెనలును విసులుగసులు
మిల్లువలలు పేట్లుగోళ్లుదీమంబులు, వాదిగాఁగఁ దెచ్చిరాటవికులు.

ప. మఱియును మూలభృత్యబలంబును సామంతకుమారవర్గంబును సహకృతకారంబుల
సముచితాలంకారులు సాయుధులు సవాహనులు నై చనుదెంచి రఘుడమితేఁడు
వేఁటకుం దగిన శృంగారం బంగీకరించి గతివిజితమరుత్కురంగంబు లగుతురంగంబు
లం బూనినయరదం బెక్కి యరువంకల న్నంగలం జతురంగబలంబులు గొలువ శం
భుకాహళవేణువీణామృదంగంబులు చెలంగ నెడలేక సందడిం గ్రొందుకొన నమండ
వైభవంబునం బురందరవైభవుండు పురంబువెడలి పృథ్వీహయంబుమీఁద విదూవ
కుం డగుమాండవ్యుండు తోడరాఁ గొంతదవ్వరిగి యొక్కచిక్కణప్రదేశంబున

ప్రజ్ఞాంబుఁ దెలియువేడుక సారథింజూచి నిమ్నాన్న తంబులుగాక యిచ్చట నను
తలంఁగె యున్నయది నీహయంబులరయంబుఁ జూపుమనవుఁడు నతండు యుగన్తంబు
లపగ్గంబులు వదల్చి యదల్చిన.

సీ. కనుదృష్టి నెయ్యది మినుమినుక్కనుచుండు ఘనతవేల్కిడిసది గానఁబడఁగ
నెడతేల్చియ్యుండు నెయ్యదియేని నదికూడ నదికినచందాన నన్వయింప
నెయ్యది విలువంక యైయుండుఁ బదమున నదిసమరేకతో నందమంద
మారాన నెయ్యది తోఁచు నాలోకింప నదిపార్శ్వమున లేక యవులఁ జనఁగ
శ్రీవిణములు నిక్క నిష్కంపచామరాగ్ర, ముగ నిరాయతపూర్వాంగములఁ జనల్చి
ఘనఖుకోర్థాతరేణువు గడవఁబాటి, నిగిడె భువి తేరిహయములు మృగజయములు.

వి. ఆయ్యవసరంబున.

గీ. కుక్కలలయకయుండంగఁ గొంచువచ్చు, మంది యొకకొంతచిక్కెనాన్యందనంబుఁ
గూడి రారాక వడిచెడి కొంతచిక్కె, ననిలగతి నేగురథ మెవ్వఁ డంటఁగలఁడు.

క. సారథిఁ గనుగొని యపుడా, త్పైరమణుఁడు రథము దవ్వుగా వచ్చెఁబరీ
వారము గూడదురా నె, వ్యారలు గల రిచట నిలువవలయు ననుటయు.

వి. ఆతండును నృపాలకానుకాసనంబునం దేజాల నేగనీక వాగెలు గుడియించి మీఁపులు
నిమిరి నిలుపుటయు నకలజనంబులుం గూడుకొని యుల్లసితయానంబున మెల్లిన చని
మందచారంబున నయ్యవసరంబున విజయకాహళరావంబు లాలకించి బిరుదధ్వజవి
తానంబు లవలోకించియుఁ దమరాజారాకఁ దెలిసి నిసర్గభీరువులగు నాభీరువులు భీ
తచేతమ్మలై నవీనం బగుహయ్యంగవీనంబుఁ గానుకతెచ్చి ప్రణామంబు లాచరిం
చి కరంబులు శిరంబునం దెట్టుకొని తిర్యగాలోలంబు లగుచూపులం గద్గదకంఠు ల
గుచుఁ బ్రీస్తలిత వినయవాక్యంబుల నిట్లని విన్నవించిరి.

సీ. దూరంబువచ్చినవా రిట సైన్యంబు ప్రజలెల్లఁ జాల సూపట్టినారు
నీర్వట్టుగొని దీర్ఘనిశ్వాసములతోడ వరరథ్యములు వేలవై చెఁ జెవులు
వేటకుక్కలు డస్సి వివృతాన్యముల నిల్చి వగరించుచున్నవి దగలుదొడ్డి
శిలపక్షముల నక్షీయుగంబులనొడ్చి శ్రీమనొందె డేగలు సాఘపములు
తిమరు మధ్యాన్నమయ్యెను దేపయిచట, నేడుకాలాఁగి మామందపాఁడి చూచి
గోరసముఁ బాయనంబులు వారగించి, నిగ్రహంబయిన మమునున్నింపవలయు.

గీ. ఆము విన్నపమొనరించు నవసరమున, వాయము డగ్గి మాండవ్యుఁడు రయముతోడ
నవనిపాలునిరథము దాయంగివచ్చి, చేయిపుడిసిలివట్టి యాశీర్వదించి.

- ఉ. ఒల్లమి చేసివీరలకు నుత్తరమీకు నృపాల పెరువులుం
జల్లులు నమ్ముకొన్నయవి చాలఁగ నున్నవి చిత్రధాన్యము
లొక్కల్లులు త్రవ్వతండములు కుప్పలు నేతులు పాలువెన్నలుం
గొల్లల కేమిమూడె మనకు న్నీతి కూడొకపూట వెట్టినన్.
- క. కానుక కప్పము వెట్టరు, మానము తప్పఁదిని కొల్పి మనుఁబోతులనం
తానమువలె నున్నారీ, కాననమున రాచసొమ్ము గతముగఁ గొనుచున్.
- ప. అదియట్లుండె నింక నొక్కవిన్నపం బవధరింపుము.
- గీ. వేల్చి భోయెడువారలు విప్రమాట, కలుగుదురు పొడపుర్వునకలిగినట్లు
విన్నవింపక నాలుక మిన్నకుండ, దేచినీమేలుగోరెడు హితుఁడఁ గాన.
- క. పాయనముం గలలోభూ, నాయక భోజనము నేయునరులకునంతే
శ్రేయస్కరమని న్వప్పా, ధ్యాయంబునఁ జెప్ప విందుఁ దద్దుల చేతన్.
- గీ. భోజనము నేయుమనఁగఁ దాంబూలగంధ, పుష్పములు గొమ్మనఁగఁద్రోసిపోవఁజనదు
ఇంపుతోడుత నంగీకరింపవలయుఁ, గార్యఫలసిద్ధి కవియాదికారణములు.
- క. ఇలు వెడలి మానవుఁడు తన తలఁచినతావునకుఁ జేరుదాఁకను నేయం
కిలిలేక తొక్కతీరుపు, వలయును కాకునికవరుల వచనవిధమునన్.
- శీ. హర్ష్యంబువెడల వాయనము చేరువఁ దీర్చె వృషభం బెదుర అంకవేసి నిలిచె
వాడఁజూశునకంబు వచ్చెను దక్షిణాంబుదపూర్ణ కుంభంబు లెమరు పడియె
గవని వెల్పుట బెరికయుఁబోతు వలగొనె వలతొక్కనూపెఁ జేవలఁతిఁ జెమరు
పరువు నేలను వచ్చెఁబాల పయ్యెరవంక కుడినుండి యెడమకు నడిచెనక్క
నీవువేటకు విచ్చేయు నెడనృపాల, పంచి పెండ్లికి నగుశకునంబులయ్యె
నేఁడు గొల్లలమాట మన్నించి నిలిచి, మృగయకరుగుట మిక్కిలిమేలుతేఘ.
- క. నావిష్ణుః పృథివీపతి, నావిష్ణుం డనఁగ నీవ నరవిరదైవం
బీవారగింపకుండిన, నీవల్లవులకు శుభంబు లేలాకలుగన్.
- ప. వీరలం గృతార్థులం జేయం గృహగల దేని యారగింపవలయు నదిగాక యన్నిదినం
బులంగోలెఁ గన్నయదిలేదు దండుగదర్శనంబులు గొనందలంపయ్యెనేని మందఁఁ
జాగివిచ్చేయు మనిన గొల్లలుల్లంబునం దల్లడిల్లి యీబ్రాహ్మణుండు పలికినది
యథార్థంబు మాయర్థప్రాణంబులు నీసొమ్ము వలసి యట్లు చేసికొమ్మనియమ్మాం.
డవ్య ద్రిచ్చురిమాటలకు దిగులుసొచ్చినగోపాలకుల భూపాలకుండు మృదువచనం

బుల నుపచరించి నైవ్యంబు నముచితక్రమంబున విడియించి కనకకుంభ కలితంబై
కనుపట్టు గొల్లెనలం గృతావాసుండై.

సీ. పెనుపారు కడియంపుఁ బిండివంటలతోడఁ గమ్మనిసవ్యోమృతమ్మతోడఁ
గనరువోకుండఁ గాచిన యానవాలతోఁ గడిసేయవచ్చు మీఁగడలతోడఁ
బెక్కులాగులఁ గదంబించు జున్నులతోడఁ బేరి దాఁకొన్న కొంబెరుఁగుతోడఁ
బిడిచినఁ జమురు గాఁకెడు మాంసములతోడఁ దేటతయ్యని జుంటితేనెతోడఁ
బాయసాహారములతోడఁ బ్రేయసలాసఁగ, నఖిలసేనాప్రజలతోడ నారగించి
సంతసంబంది పటకుటీరాంతరమున, జనవిభుండు భజించె నిశాసుఖంబు.

శా. కౌండిన్యాన్వయసింధుచంద్ర వినుతత్కృపాలకామాత్యవే
దండానీకమృగేంద్ర చంద్రవదనాతారుణ్య కందర్ప శ్రీ
ఖండక్షోదవిపాండునిర్మలయశోగంగాజలతృళిత
జాండాఘోరకలంక శంకరనివాసాహార్యధైర్యోన్నతా.

క. సురసురభి కల్పభూరుహ, తరణిజశిబిఖవర దేవతామణిరజనీ
కరకాలబలాహకనఖ, కరపద్మ నమస్త విబుధకవినుతనద్యా.

మా. జనహిత సుచరిత్రా సజ్జనాబ్జాత మిత్రా, జనితవృషపవిత్రా సత్కవిస్తోత్రసాత్రా
వనరుహవళ నేత్రావంశమాకంద చైత్రా, అనుపమశుభ గాత్రాయన్న మాంబాకశత్రా
గద్య. ఇది శ్రీభారతీతీర్థగురుశ్రీచరణకరుణాలబ్ధ సిద్ధసారస్వతపవిత్ర గాదయా
మాత్యపుత్ర యారాధితామరవీరభద్ర పిల్లలమట్టి పినవీరభద్ర ప్రణీతంబైన

శకుంతలాపరిణయం బనుశృంగారశాకుంతలకావ్యంబునందుఁ

బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీమదుమారమణాయనమః.

శకుంతలాపరిణయము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీపదన సదారాధిత, వాసుకికేయూర పంశవర్ధన వినయా
వాసపయోజాననక, న్యానభకీర్తిప్రసన్న సాగయవెన్నా !
- ప. ఇత్తెఱంగునదుష్యంతనుహీకాంతుండు సంతోషంబున ఘోషంబున వారాత్రి నిలిచి
మఱువాఁడు మూర్ఖోదయం బగుటయుఁ గాల్యకరణీయంబులం దీర్చి లావరుల నే
ర్చి కదలి.
- చ. మొకములఁ బట్టి కట్ట వలమిటి చనం జననీక యాఁగి తేం
కికఁ జనఁజేయ బోసునకుఁ గీర్కొలుపం బయి వచ్చె నేని ద
ప్పక పొడువంగ నేర్పు ఘనబాహుబలంబును గల్గి మేటివేఁ
టకు నెఱవాదు లైన ముభటప్రకరంబులు మ్రోల నేగఁగన్.
- క. ముదమును మదమును మనమున, గుదిగొన గోష్ఠంబుఁ గడచి కొండొకచని య
ల్లదె యిదె కాంతారం బన, నెదురం జూపట్టుదాఁక నేగఁగ నచటన్.
- నీ. ఛాయామృగంబుల వ్రేయ గర్జిల్లఁ బ్రచండమై పొడము భేరుండరవము
భేరుండ నినదకంపితములై పాఠుడు శరభసంతతి సాధ్వసన్వనంబు
శరభనిసాదవిస్రస్త్తంబులై గమనించు కంఠీరవనిక్వణంబుఁ
గంఠీరవారవస్థలితంబులై చను భీతవన్యకరీంద్రబృహింతంబు
మక్కడింపఁ దదీయకల్పావభీష, ణోగ్రఘోషణమున సత్వయాధవివిధ
సత్వరధ్వానములు బహుజాతపక్షి, కలకలంబులు వినవచ్చెఁ గర్ణములకు.
- క. ఆరావములఁ గృతాంతా, కారములై వేటకుక్క కదుపులు పెలుచం
దారకులు వట్టి తిగువం, గా రయమున మృగయులకు మొగంబున కెగయన్
- గీ. సంతనం బందు నృపతియాన్యంబుఁ జూచి తిమరు కుక్కలబెడిదంపుఁ దెంపుఁజూచి
మృగయవర్గంబు గర్వంపుఁ బొగరు జూచి, యుల్లమునఁజాలమాండవ్యుఁడులుకుపుట్టి.
- ప. వనంబుఁ జేరవచ్చితిమి, మృగంబులు గాన వచ్చుచున్నయవి, యీవచ్చినవారిలోన
నెవ్వరిని విచారించినం గాతరత్వంబు లేదు. పోతరంబు బహులం బైయున్నది.

నిను జేవచ్చాక్షుండ నివ్వనమ్మగఁబలు నవలోకించిన శారభ స్వామి తలంపునం
బడి పుట్టిశరభంబులును వైకుంఠకంఠీరవంబు మీఁది యుత్కంఠ నావిగ్భవించిన
సింగంబులును జాంబవంతుం డల్ల పనిచేయునప్పు డుప్పతిల్లిన భల్లూకంబులు నాగ్ర
హంబున వ్యాఘ్రరక్షోభర్త లాక్షురజాక్షంబుల నధిక్షేపించి చేయు నిక్షుచాపవ్యా
పారంబున నుదయించిన పులులును గుంభిచానవునకు సంభవం బైన యిభంబులును
గృతాంతునిలాయంబులులాయంబు సంతతిం బ్రబలిన కారెనుపోతులును గుసానావరా
హంబుపై మోహంబున సమూహంబైన పందులుగాని యేతన్నాత్రంబులు గావు నా
కుం బోవుటబుద్ధి గాదు కాదని మగుడ నుద్యోగించిన మందకును మారంబుగా వ
చ్చితిమి నడగఁడు నడతెగె మానిసి మట్ట్రచిట్టాడని యీచిట్టడవి నెట్లు చననే
ర్తు నొక యుపాయాంతరంబునం దోడు వెట్టి వెట్టించుకొనియెదం గాక యనియల్ల
నల్లన భూషల్లభుం జేరం జని యి ట్లనియె.

౧. కర్మకాండం బెఱుంగని పామరుండుఁ గార్యజిఁ జేకొని వినాయకుని గొల్చు
వేటపైఁ దమి విఘ్నవిఘ్నని బ్రార్థనసేయకయ విచ్చినారము గమనవేశ
శరభశార్దూలాది చండనత్వంబుల మర్దించుకొఱకునై మనదురాక
వ్యాగములు మనచేతఁ దగులువడంగఁ నందుల భీతి ప్రజలకుఁ గలుగకుండ
గజముఖుని నేను బ్రార్థింతు వ్రజములోనఁ, బాలకును నేతి కుండాలప్రపాలకచటి
గొల్లలకుఁ జెప్ప నన్నుఁ దోడ్కొని చనంగ, నంగజాలల నమపు ధరాధినాథ.
౨. సేమంబు పూని మృగజయ, కామన సంకల్పపూర్వకముగా జపమున్
హోమముఁ జేయుచు నుండెద, సామజవదమనకుఁ దత్ప్రసాదము కలిమిన్.
౩. చిక్కుజీరుగఁ గూల్చు సింహపోతకములఁ దోలి తొప్పటలాడు గ్రోలుపులుల
విలయంబు నొందించు విసినంబుపందులఁ బెరఁజి వెంపటలాడు పారిణములను
విఘ్నకంఠాస్థుల నుతికి చివ్వంగుల మొత్తిమోదరలాడు మత్తకరులఁ
గూల్చు ముర్వరఁ దన్నికొనఁ మన్నుఁబోతుల ప్రచ్చివందటలాడు వాహరిపులఁ
జంపివనియాడు శశములగుంపు కుతికి, చించి చెండాడు కణజులఁ జేతికొలఁది
వెదకి వేటాడు దుష్టుల మెదలనీక, చండవిక్రమచాప దుష్టంతభూప.
౪. అనుబయ మండవ్యనిమన, మునఁగలిగిన భీతిఁ దెలిసి భూపాలకుఁడి
ట్లకు బ్రాహ్మణమిత్రునిఁ బా, టుని నేనిన్నకట యేమటుదునే యిచటన్.
౫. నీవు నావెంట నంటుకొని తోడునీడయుం బోలె నేతెమ్ము ప్రమాదంబు గాకుండఁ
బ్రమోదంబుగా వేటవేడుక చూపెదఁ గుసుమంబునుం బోలె గందకుండ ని

న్నుం దెచ్చెన నని భుజంబప్పళించి మృగయవర్గంబునుం దానను నిర్దగ్ధప్రచారం
బుల దాయ నేగి పోగువారింబి రావులమోవుల జువ్వులమొవ్వుల రేగుల గోగుల
రేలల జాలల నొద్దుల మద్దుల విరుగుల నిరుగుల నెమ్మల జమ్మల నేరేళ్ల మాకే
ళ్ల కలువుల బలువులఁ గొడిసెల నొడిసెల నందుగుల నిందుగులఁ గలుగొట్లఁ గొట్లఁ
బంచారుల నారులఁ బ్రేంకణంబుల గణంబులఁ గొండమావిళ్ల వావిళ్ల తాళ్లమాళ్ల
జంద్రుల నుంద్రుల వెలఁగల మొలగల బీరల గారల వేములఁ బ్రేముల మఱియు
నుంబెదపిచ్చిపినపిచ్చి నల్లింద నుల్లింద యిప్పకస్వరమద్ది గద్దగోరు గోరంట వెలను
యులిమిరి మూఁగ వేఁగిన మొదలుగఁ జెక్కుతెఱంగుల మ్రోకులు మూకలు గొని
యిసుము జల్లించిచల్లినరాలని దట్టంబునంబొడకట్టలేక పరిక్రీడనానక్రొడసింహసైరిభ
శరభశార్దూలచమరురుకురంగాది జంతుఘోషంబులును గంకకలవింక కటింజర ఖం
జరీట కపోతశిఖావళ శుకపికా నేకపక్షికులకలకలంబును ఝంఝూపవన ఝంపానం
పాతకంపమాన కల్పాంతకాలజలధి ననుకరించు నరణ్యంబుఁ బ్రవేశించిపలయువంక
లం గాలువలల నురుల బోసుల దీమంబులం జిగురుంగండెల వేయించి సారమేయంబు
ల విడిపించిన.

నీ. గళవాళములఁద్రుంచెఁ గారుపోతులఁ గొన్నితోలాడెఁ గొన్నిశార్దూలములను
వీనుఁగులనుగొన్ని మేనులు వ్రచ్చెను జమరీమృగంబులఁ జంపెఁ గొన్ని
కొఱపాణములఁజేసి కూల్చెదుప్పలఁగొన్ని చెండె మన్నులఁ గొన్నిగుండెలవియఁ
గఱచెఁ బందులఁ గొన్ని కంఠరాంతరములు కొండగొట్టెలమన్నిగొనియెఁ గొన్ని
చటులగతిఁ గొన్ని కణజాలసంహరించె, వెంటఁబడి కొన్ని శశముల విత్తుమాల్చెఁ
గొన్ని జింకలపేవులు గుచ్చివైచెఁ, గుక్కలాభేటకంబున నుక్కుమిగిలి.

నీ. కడిమిమైఁ బిడియానఁ బొడిచి యొక్కఁడు కొఱపాణంబుతోఁ బులిఁబట్టితెచ్చెఁ
బల్యాణనిర్దతపాణంబుగావించి లావున నొకఁడేకలంబుఁ దెచ్చె
నసిధారమెడద్రొవ్వు నడిచి కొమ్ములతోన నొకఁడు కార్యోతుమంతకముఁ దెచ్చె
బాణభీనాతిఁగూలఁబడవేసి యొక్కఁడు కానవదంతితొండంబు నఱకితెచ్చెఁ
గుఱుచకుంతానబెనుమోరగుచ్చియెత్తి, యెలుఁగునొక్కఁడుకాల్వట్టియాడ్చి తెచ్చె
తేపమైఁజిల్లకొలనాటించి యొక్కఁ, డెద్దుగొనివచ్చెఁ గరిపురాధీశుకడకు.

చ. అవి గనుఁగొంచు నెంతయుఁ బ్రహర్షమునొందుచుఁ దానులీలఁగా
నవిరళశక్తిఁ గాంచననసుంచితపుంఖశిలీమూఖంబులం

గవయవరాహదంతి రురుకానరపశ్చులఁ గూలనేయుచుం
గవిసి తదీయకంతములు ఖడ్గముఖంబులఁ ద్రేవ్యనేయుచున్.

క. వనచగులనుజూచుచు వటఁ, జని జనపతి కాంచె నొక్కచక్కనియిట్టి
న్సునిపతి పెంపుడుబుట్టిని, వనమునఁ జరియించువేళ వలపులకుట్టిన్.

క. హరిణము నెఱిగని పుంఖిత, శరుఁడై వెంబడిన యరిగె జనపతికడిమి
న్వరయజ్ఞమృగము వెంబడి, నరిగెడు సాక్షాత్పవాకహస్తుఁడ పోలెన్.

చ. విలుగొని వెంటవెంటఁ బృథివీపతిరా శరపాతభీతిఁదా
మలఁగి మలంగి కన్గొనుచు మార్గముకేసకు నడ్డగించుచు
న్నిలుచుచుఁ గొంతకొంత గమనించుచు నర్థముమేసిమేసి ద
గ్భలు వివృతాస్యపార్శ్వముల రాలఁగ మింటికిఁ జొకళించుచున్.

సీ. కాలాంతరంబు మోనందైన విడివడి యరుదెంచు గాడ్పువాహనమృగంబొ
శశముతో నొంటక జగత్తికై వచ్చిన చంద్రునిలాంఛనాంచితమృగంబొ
వీరభద్రుని కృపావీక్షణంబునఁ బునర్నవమై చరించుజన్మంపు మృగమొ
పార్వతీకన్యక పార్థింపవిడిచిన యురగేంద్రకంకణుకరమృగంబొ
యనఁగ మాయామృగమువోలె నామృగంబు, ధరణీపతిబాణనిహతికిఁ దగులువడక
నదులు నగములు బహుకాననములు గడచి, చటులగతి నేగె మాలినీతటమునకును.

క. ఏతెరువున నరిగె మృగం, బాతెరువున నదులు వనము లద్రులనక ధా
తీతలపతి నైన్యసమా, స్వీతుండై యరిగె మాలినీనదిదాఁకన్.

గీ. అచటమృగమును బోలేక యలసినిలిచె, నానెలపు నాశ్రమాంతిక మగుటఁజేసి
స్థలవిశేషం బదెట్టినో ధరణీపతికి, హరిణపతిమీఁద నెంతయుఁ గరుణవృద్ధి.

వ. ఇత్తైఱంగునం గురంగంబుమీఁదఁ గురంగాంకకులీనుండు కృపాతరంగితాంతరంగుం
డై యేయకయుండం దత్తరంగిణీతటంబున.

సీ. కడఁగినంక్రీడించు నడవియేనుంగుల గండస్థలుల దానగంధములను
జెంచులరాచకెంజిగురాకుఁబోఁడుల సిరసుల జవ్వాదిపరిమళముల
విచ్చిననెత్తమ్మివిరులఁ దుమ్మెదలాడఁ జాతినపూఁదేనె సౌరభములఁ
గూలద్రుమంబుల గాలితాఁకునరాలి వచ్చినయలరు కొివ్వాసనలను
శబలితం బగునయ్యేటినలిలకణము, లల్లనల్లనఁ గొనుచుమందానిలుండు
చల్లఁగావీచి వనపథశ్రమముఁ దీర్ప, నదిగనుంగొనువేడుకఁ గదలికదలి.

మ. ఒకచో మత్తసురాశనృత్తనినదం బొండొక్కచోఁ జక్కవా
కకుటుంబన్నరకేలిజాతకలనిక్వాణంబు వే అొక్కచో
వికచాంభోజమరందనన్నధు మదావేశభ్రమద్భృంగగా
నకలాపధ్వని మాననంబునకు నానందంబు సంధింపఁగన్.

క. కంజకుముదోత్పలచ్యుత, కింజల్కపరాగపటలకీలిత మగుచు
న్నంజునరోవరదేవత, మాంజిష్ఠముగట్టుకొనిన మాడ్కిందనరన్.

మ. చలదిందీనరచారు నేత్ర నముదంచచ్చంచరీకాలకం
జలజాతాననఁ గంబుకంతి వినహస్తం జక్కవాకస్తనిం
బులినశోణి మరాళరాజగమన న్భుజాని గాంచె న్నట
జ్జలకల్లోలపరంపరానినదవాచాళాలిని న్నాలినిన్.

వ. కాంచివితథపథపరిశ్రాంతుండును సంతోషితస్వాంతుండును నై బెదరి బెదరి
పదనంబుఁ గనుంగొనుచుం గదలకున్నయిజ్జిగున్న వీక్షించుచున్న యవనరంబున

నీ. దీర్ఘదీర్ఘంబు లై తిరిగట్టి మడమలుగడచి తూలాడుకంజడలతోడ
వింజామరము విచ్చి వ్రేలవైచినమాడ్కి డాలొందు నరపగడ్డంబుతోడ
ఫాలబాహూవరపార్శ్వదేశంబులఁ గొమరారు భూతిపుండ్రములతోడఁ
బుచ్చంబు విడిచి కప్పుకొనివచ్చిన కొత్తమడుగుఁజమూరుచరచ్ఛంబుతోడఁ
బ్రహ్మతేజోధికులరైసబ్రహ్మచారు, లిద్ద తిరువంక నలమి రా నెలమితోడ
నగ్నిశిఖినోలి యు ను జల్లనైనకాంతి, యడర నొకవృద్ధముని వచ్చె నధిపుక

వ. వచ్చి వెడవెడ దీవించి కృతాంజలి యైయున్నరాజునుం గూర్చుండుమనక
నాశీనుఁడుం గాక నిలిచి వారిణంబు నంగుళిముఖంబునం జూపి.

క. ఆశ్రమసారంగం బిది, యాశ్రితమందార దీని నలయించితి నీ
విశ్రామమునకు నిది మా, కళాంతముఁ బ్రాణమిత్ర మై చరియించున్.

చ. ఏమనిచెప్ప నప్పు డటుయిననమైఁ దడియాఱలేదు నా
నీమహితాశ్రమంబునకు నేనరవిం బడితప్పి వచ్చెనో
ప్రేమను జేసి యంగుళులఁ బెట్టినదర్భలు మేయుచుండఁగా
నోమనఁ బాపగోలెఁ గృప నోమితి నీమృగరాజడింభమున్.

క. తనతల్లులు మునిపత్నులు, తనతండ్రిలు మునిజనములు తననహజన్ముల్
మునికన్యలుగా గారవ, మునఁబెరిఁగి వనాకసులకు ముద్దులు గురియున్.

ప. ఇది యొకనాఁ డాహారవిహారార్థం బరిగి కాననంబులం గనవు పేయుచుఁ దాపనజ నంబుపేర నెవ్వరిం గనుంగొనినం గనుచూపుమేరన మేత చాలించి డాయవచ్చి యొరసికొనుచు సౌహృదోత్కంఠం గంఠం బెత్తి కంఠూయనంబుఁ జేయించుకొనుచు మమ్ము పమ్ముఖంబున నాలోకించుచుండియు బెండుపడి యొలంబునం దలవ్రాల వైచుకొని మిన్నకున్న యది యొచ్చెల యెంత నొచ్చెనో కదా యని డగ్గటి క ఫోలంబులు పుడికి గళంబు దువ్వి యంగంబులు నిమిరి సారంగంబు నుపలాలించు చుఁ గృపాతరంగిణీతరంగంబు లగునపాగంబుల మృగంబు వీక్షించు మునిపుంగవుం గని నృపపుంగవుండు కలంగిన యంతరంగంబున.

క. నొచ్చెనొ వీరల హృదయము, లిచ్చట నామీద నలిగి యే మనిశాపం బిచ్చెదరొ కదా నాలుక, వెచ్చన మునులకును గినుక వేగమ వచ్చుకొ.

సీ. భృగుని మానరవెల్లి పగు మని యొకఁడల్లె నగరుల నొకఁడు భస్మముగఁజూచె శీతాంకు నొకఁడు నాసిలుచుండఁ గోపించె భానుని నొకఁడుర్విబుడ నదల్చె నబ్ధులేడును నొకఁడాపోశనము గొనె నగభేది నొకఁడేవముగశపించె జంకించి యొకఁ డగ్గి నర్వభక్షకుఁజేసె నహుషుని నొకఁ డంపె నహులఁగలయ గోత్రరిపులక్షీ మున్నీటఁ గూల్చెనొకఁడు మునులమనసులు నొప్పించి మొక్కవోయి బైసి దొలఁగిననా రెంతలేసివార లితరజనముల గణుతింప నెంతవారు.

దిరిసెపుఁ బువ్వుకంటెను మతింపఁగ మెత్తన చాలఁజిత్తముల్ కెరల యుగాంతవాయునఖిలకంటెను వేడి నాలుకల్ దొరసినఁ గూలఁద్రోయుదురు దొంతులతోడి దిగీశరాజ్యముల్ కరుణ వహించిరే మునులు కట్టుదు రల్పుల బ్రహ్మపట్టముల్.

కుడిచి కూర్చుండి యురక యెన్నఁడునులేని, వేట యే నేలవచ్చితి విషినమునకు వత్తుఁ గాకేమి దుష్టనత్త్వములఁ జంపి, యేల తనియక వచ్చితి నిట్టిబడిని.

విధిక్రతంబెట్లు కానున్నదో కాక యని యాకులితచిత్తుండై యానృపోత్తముండు కాపసోత్తముపదంబులకు ముదం బొదవం బ్రణామంబు చేసి కరకంజంబు లంజలి ంధంబు గావించి యంటియంటి మంజులోక్తులఁ దపస్వికుంజర యేను దుర్వ్యసనం బన మృగయావిహారంబునకు గడంగినదిలేదు. సింహశరభ సైరిభద్విపిదీప్తిపాదిదుష్ట పుగంబులు గోవృంబులకు నధిష్ఠ గ్రామంబులకు నరిష్టంబు నేయుచున్నయవి యని

భిల్లవల్లవజనంబు తెఱింగించిన వాని మడ్డించుటకు నై నిర్దయశార్దూలవమ్మర్దంబును
మనభరోత్కంఠకంఠీరవారావభేరవంబును శరభ సైరిభ ద్వానభ యదంబును బ్రచం
డవేనండప్రకాండ బృంహితా కాండజలదగర్జాస్ఫూర్జితంబును సముల్లసద్భల్లకహీం
కారనిక్వణకలితంబును నుద్ధత స్తబ్ధరోమోద్ధామనిర్ఘృణదీర్ఘఘృర్నిర్ఘోషభీషణంబు
ను దుర్వహదర్పీకరభీకరంబును నైన యరణ్యంబున వేటలాడుచు వచ్చి యిది
యాశ్రమమృగం బాట యెఱుంగక కురంగలించి యుండ వన్యమృగంబకానిర్ణయిం
చి వేటాడి యలయించితి నీయజ్ఞానంబు సహింపవలయు ననినం బరమజ్ఞానియగు
మునీంద్రుండు నశేంద్రునాలోకించి.

- క. జననాథ దుష్టమృగమ, ర్దన మొనరింపంగ నీవరణ్యంబునకుం
జనుదెంచు టంతరవలో, కనమున నెఱుంగుదుము నీకుఁ గలుషముగలదే.
- గీ. దీని నాశ్రమమృగమని తెలియ కీవు, వచ్చుటెఱుంగుదు మవసీశ వలదుభయము
వైరిమర్దనుడవు వంశవర్ధనుడవు, కీర్తిఘనుడువు నీకొకకీడుగలదె.
- ఉ. నర్వజనైకపూజ్యుడవు సత్యయుతుండవు నీవు మామకా
శీర్వచనంబునం గను ప్రసిద్ధునపూర్వసుపర్వనాయకాం
తర్వసుఁ డైననీయనుఁగుఁడాతఁ బురూరవుఁ బోలువాని నీ
యుర్వరఁ జక్రవర్తిఁపద మొందుసుపుత్రుని నచ్చరితునిన్.
- క. ఈమాలినీతరంగిణి, నీమముగా నింతనుండి క్షీతి నాయక నీ
నీమఁ దపోనిధికణ్వామ, హాముని తప ముండు నాశ్రమాటవి యిచటన్.
- నీ. మునులు నిత్యస్నానములు దీర్చి యెడలక కాసారముల కంచ గదియవెఱచు
మానిజనం బనుష్ఠానంబుఁ దీర్పక మృగశాబకము దర్భ మేయవెఱచు
సంయమిండ్రిలు శివార్చనలు చెల్లింపక ప్రసవంబునకుఁ దేటి మునరవెఱచుఁ
బారికాంక్షులు ఫలాహారత్పలు గాక కీరంబు పంటికిఁ జేరవెఱచుఁ
దపసిజనములు నుతిమంత్రజపము లుడిగి, వచ్చియుండక పికశిఖావళమలాది
గా వనంబునఁ గల విహంగమకులంబు, తత్తరము నొంది నోరువా యెత్త వెఱచు.
- నీ. వృద్ధసింహమునకు విహరింపఁ దొండంబు కైదండగా నిచ్చుగంధగజము
పులికొత్త యీనిన పురుటింటిలోనికి పురుటాలుతగఘ్రగొంపోవువారిణి
శరభంబు కొనగోళ్ల శిరము దువ్వఁగఁ జొక్కి కనుమోడ్చుసుఖనిద్ర గండకంబు
సింహకిశోరంబు చేరవచ్చిన వింతలేక చన్నిచ్చు బాలెంతకరిణి

యెలుకతోడను జేరలాడు నెనసిపిల్లి, నెమ్మిబురివిచ్చి నిలిచి పింఛమ్మనీడ
భుజగకన్యక నాడించుఁ బూరి నెమిలి, యనఘుకన్యామనీంద్రు పుణ్యాశ్రమమున.

ఉ. పవనుం డాహుతిగంధము ల్గొనుచుఁ బైపైవచ్చె నాసాపుటీ

వివరప్రీతిగ నాన్వదింపుము చతుర్వేదోక్తమంత్రధ్వనుల్
కవియం బారెడు యజ్ఞవాటముల నాకర్ణింపు వీక్షింపువ
చ్చేవీ యద్యధికి హోమధూమలతిక శ్రీమూతజీవాతువుల్.

వ. సంయమిందుగ్రిలు నరేంద్ర నీవిచడికి వచ్చుట తమదివ్యజ్ఞానంబున నెఱింగియున్న
వారు నీవెఱుంగమిచేసికొని పోవక యాయురైశ్వర్యాభివృద్ధి కరంబును బాప
కర్మనంబు నగు తాపనదర్శనంబుఁజేసి పొమ్మని యమ్మనివరుండు నిజేచ్ఛం జని
యె. నృపవరుండును నచటనుండి యరదంబెక్కి చనుట యుచితంబుగామింజేసి
తేరుమాలినీతీరంబున నునిచి శరాసనాదిసాధనంబులు సారథిచేతి కిచ్చి తేవనంబు
నం బరమపాదనం బగుతపోవనంబు సొచ్చి.

నీ. శుకగర్భకోటరచ్యుతములై నివ్వరిపాల్కిల్కిందఁ జెదరినపాదపములుఁ
దలలకు గారకాయలు నూట నందులఁ జమురంటి మెఱయుపాషాణతతులు
నిబిడవల్కలశిఖానివ్యందరేఖల జాలులుగలజలాశయపథములుఁ
దమమేను లొరసికొంచు మనుష్యు లరిగిన భయమునఁ జంచలింపని మృగములుఁ
గలిగి యశోవ్యమైత్రీ నక్కడఁ జరించు, పులులకూనలు జింకపిల్లలు మృగేంద్ర
పోతకంబులు నాలకేపులును గదుపుఁ, గట్టికొని కూడిమాడ నక్కజముఁ జెంది.

కా. వేదాధ్యాపకులైన రాచిలుకులన్ వేదాంతమీమాంసలన్
వాదం బిమ్ములఁ జేయు శారికలఁ దత్త్వం బిందు జారుండుఁగా
నాదేశించుపురాణముల్ చదువు చక్కాంగంబులన్ సామయుల్
నాదంబొందఁ బినాకిఁ బాడు నకులన్ వందారుఁడై చూచుచున్.

చ. చనునెడ నంతలోఁ గుడిబుజం బదరంగఁ దొణంగినన్ మనం
బునఁ గడుఁ జోద్య మందుచుఁ దపోవన మిచ్చట దీనికిన్ ఫలం
బొనర మనోజ్ఞమూర్తి యగుయుగ్మలిఁ గౌఁగిలిఁ జేర్పఁగావలెన్
గొనకొని యీశ్వరుండ యెఱుఁగుం గనరా దిది మానవంబునన్.

సు. అని నాల్గేనుపదంబు లేగునెడఁ గర్ణానందనంధాయులై

వినఁగా వచ్చెఁ బ్రియంపదా మగిడిరావే యంచు రారాఁగదే

యననూయా యని వృక్ష సేచనముఁజేయంజాలఁ బొద్దికైక్కఁ గా

యని యాక్షేపము నేయు నొక్కతనుమధ్యామంజాలాలాపముల్.

విగ/ ము
యిత/ము

క. అమాట లాలకించుచు, భూమిశుడు కొన్ని చరణములు చని యడరన్
గామునిదీపములనఁ జను, వామాక్షుల మిగులఁ జూచి వారలలోనన్.

కా. చంచత్పల్లవకోమలాంగుళకర స్సృహార్ణవప్రదానఁ
న్యంచచ్చందనగంధి గంధగజయానం జక్రవాకస్తనిం
గించిన్నధ్యఁ దటిల్ల తావిలసితాంగిం బన్నపత్రాక్షీ వీ
క్షీంచెన్ రాజు శకుంతల న్నధుకర శ్రేణీలనత్కుంతలన్.

నీ. దర్పకురాజ్యంబు దలచూప నెత్తిన బంగారుటనఁటికంబంబు లనఁగ
రతిమన్నులు విహారమునకై చేతులఁ బట్టియాడెడి నిమ్మపండ్లనంగఁ
రేయి వెన్నెలవాఁటి రేయెండ యుదయింపఁ బెదరు చకోరఁపుబిల్ల లనఁగ
శృంగారసరసిరాజీవకాననమున విచ్చినకనకారవింద మనఁగ
నూరుయుగమును జనుదోయియొప్పువిప్పుకన్నఁగవనెమ్మొగంబునత్కుంత వెనుప
గౌతుకముఁజేసెమేదినీకాంతుమదికి, విపులలావణ్యఁరసీమ తపసిలేమ.

వ. అప్పు డప్పుడనితేఁడు విస్మయాయత్తం బగుచిత్తంబున నత్తపస్విమత్త కాశిని నఁ
లోకించి తనమనంబున.

నీ. సురక్య కాఁబోలు సురకన్యయ్యెనే తీవిమై తెప్ప లాడించు టెట్లు
పుత్తడి కాఁబోలుఁ బుత్తడి యయ్యెనే హాసీంగతుల నడయాడు టెట్లు
వనలక్ష్మీ కాఁబోలు వనలక్ష్మీయయ్యెనే కటివల్కలంబులు గట్టు టెట్లు
రతిదేవి కాఁబోలు రతిదేవి యయ్యెనే వలరాజుఁ బెడఁబాసి వచ్చు టెట్లు
కన్నుఁగవ యార్చుటను సురకన్యకాదుఁ, నడచియాడెడుఁగానఁబుత్తడియుఁగ
లలిఁదపక్కిపామున వనలక్ష్మీకాదు, ప్రినవళరముక్త యైనది రతియుఁగాదు.

వ. మానవనూనవతియ కావలయుఁ గాక దేవకామిని యయ్యెనేని నన్నునవలో
యంతర్ధానంబునొందుఁ గాకుండు నేని నన్యోన్య సల్లాపంబులుజ్జగించి యూరక
రు కావున నొక్కదిక్కున మఱుఁగుపడి యుండి యవలోకింపవలయు నని
టపి మూలంబునం దాఁగి కనుంగొనుచుండె నన్యవనరంబున.

క. బిందెలు కరమునఁ గొని యర, విందాన్యలు జలముదెచ్చి వేడుకతో నం
దందతరునేచనంబును, సందడి గొని చేయుచును ససంభ్రమలీలన్.

క. అనసూయ నిగిడిచన న, య్యనసూయం గడచి వడిఁ బ్రియంపద చన న
య్యనసూయఁ బ్రియంపద మును, కొని వేగిరపాటుతో శకుంతలచనఁగన్.

- సీ. అరుణపల్ల వములు హస్తాంగుళంబులు గెంజాయఁ దమలోన గ్రేణినీయఁ
వెలిమించు మొగ్గలు విమలదంతంబులు చెలువంబుఁ దమలోనఁ గలసివెలయఁ
బరువంపుగుత్తులుఁ బ్రన్ననిపాలిండ్లు మవ్వంబుఁ దమలోన మార్చికొనగఁ
జిందుతేనియలునుజెమటచిత్త డియును గొత్తావితమలోన బిత్తరింప
లలితపుష్పితజంగమలతికవోలె, పల్లి కావృక్షములయాలవాలములకు
జలమువోయుశకుంతళాచంద్రీవదన, చారుతరవైభవముఁ జూచి జనవిభుండు.
- చ. దిరిసెనపువ్వుకంటెఁ గణుతింపఁగ మెత్తనిమేనుదీఁగె యీ
తరుణికి నిట్టికోమలి లతాతరుసేచనమాచరింపఁగాఁ
గరుణ యొకింత లేక కడఁగట్టె మునీంద్రుఁడు మాటలేటికిన్
నరవియెఱుంగలే కకట జాదులువేఁచెను మంగలంబునన్.
- గీ. చందనంబునఁ బువ్వుంబుఁ గుందనమునఁ, బరిమళం బిక్షులతికకుఘలమువోలె
రతిమనోహరమైన యాయతివమేన, నరయఁ గనుఁగొంటిఁ గాదె యాయకౌవసంబు.
5. ఈలతాతన్వితపస్వినీచిహ్నంబులు పూని యున్నను నెరవువోచుచు శరీరకాంతి
సౌందర్యసౌభాగ్యంబువలన రాజనంబును బ్రతాపంబును గర్వంబును లేవయు నిం
చుకించుక ప్రికాశించుచున్నయవి మునికన్యాకలితం బగుబ్రహ్మతేజో విశేషంబు
లేకంబును గావరాకున్నయది యది యట్లుండె.
6. నందియమేల యీవికచపారసలోచన రాజపుత్రి నా
డెందము మానికన్యలబడిం జనవేరదు నిక్కువంబ యే
చందమునందు సంశయవిచారపదం బగునట్టివస్తునీ
మం దమచిత్తవృత్తులు ప్రమాణము లుత్తములైనవారికిన్.
7. పౌరపవంశసంభవుల పాపనచిత్తవిధంబు లన్యకాం
తారతికిం బ్రమాదకలితంబులు కావు ప్రకంప మొందియీ
భామణి సంచలించిననుదామరచూలి వరంబు తప్పినన్
వారిధులింకినన్ మఱిదివాకరచంద్రులు తప్పఁగ్రుంకినన్.
8. కానీ సంశయమెల్లను, మానుం బరిపాటి వీరిమాటలవలనన్
గోసున్నరాగి వెలుపలఁ, గానం గావచ్చు పూతకడియముభంగిన్.
మలకుఁ బండువులుగాఁగ వీరిమాట, లాలకించెదఁ గా కంచు నధిపుఁడుండె
ంత నొకతేటివచ్చి శకుంతళామ, భాంబుజమునందు మునరిన నలతనొంది.

- క. కరమునఁబలుమఱు నా మధు, కరము నదల్ప నది నె మ్మొగము విడువమికిం
గరము వడఁకుచు రజనీ, కరముఖి యనసూయఁజూచి కడుదీనతతోన్.
- ఉ. ఈయలిపోత మేనెఱుఁగ నెక్కడనుండియొ పచ్చి మోముపై
రాయడి చేయుచున్నది కరంబులఁ జోసినఁ బోవ దన్న నో
తోయజ నేత్ర నేనెఱుఁగుదున్ విరవాదికి నీరువోయఁగా
నాయెడనుండి వచ్చె భవదాననగంధము నాన్వందింపఁగన్.
- మ. శ్రీవణేంద్రీవర ముం భజించె నదియుంబ్రస్థానముక్తంబుగా
భవదక్షిన్ వసియించె నక్షీముకుళింపం దేటి నెమ్మోముపైఁ
దవిలెన్ దానిఁ దొరంగఁ జోపుటకు హస్తంబెత్తి వారించె దా
నవు సంభోరుహసామ్యదోషము వయస్యా లేదె నీచేతికిన్.
- గీ. కమలరుచి నీమఃఖాక్షీ హస్తములు చూచి, పద్మినీభ్రాంతినీయలి పాసిపోవ
దది యెఱుఁగు నీవెఱుంగుదువనినవిభుఁడు, తెఱవమోమునభ్రమరించు తేటిఁజూచి.
- మ. వనితం జంచదపాంగఁజేసి కనుఁగ్రేవన్ ముట్టుచుం జేరి మం
తనముం జెప్పెడు భంగి నొయ్యఁ జెవిచెంతన్ మ్రోయుచున్ మెల్లమె
ల్లన మోవిన్ రతిసౌఖ్యసంపదలు గొల్లల్గొంటి ధన్యుండ వీ
వనఘా తుమ్మెద నేను వెల్వడితిఁ దత్వాన్వేషముం జేయుచున్.
- ప. విమలనుధాకరకులీనుండ నేను శంకాకలంకితచిత్తుండనై యుండ మఠీమనమధుపకు
లీనుండ వీవు నిశ్శృంకం గొంకక పంకజముఖిం జవిఁగొంటివి చందాలిభతఁజ్ఞాన్యుం
డును విశ్వంబరాభతఁ యపుణ్యుండును నయ్యెంగ దా యనుచు నాచంచరీకంబు
నాక్షేపించుచు నాడుపల్లవాధరులనల్లాపంబులు చెవులకుఁ జల్లఁగా వినుచు నుల్లం
బున భూవల్లభుండు చప్పుడునేయకుండె నప్పుడు శకుంతలయు విస్రస్థకుంతళయు
విధ్వస్త ధైర్యయు విన్యస్తసాధ్వనయు నై యనసూయాశ్రియంపదల నవలొకించి.
- గీ. వీనుమీచెలి నింతేల యెరవునేయి, వింతవారైన మొఱయాలకింతు రకట
ప్రాణసఖులరు కావరే ప్రాణమిచ్చి, మమతవిడువక మాన్పరే మధుపబాధ.
- క. నేఁజనుచోటికి నెల్లను, దాఁజనుదెంచుచును మరలఁ దనుఁజోపంగా
మోఁజేతులెల్ల గిజగిజ, గాఁ జేసెను మొగలిమిండ్లు గాఁడినభంగిన్.
- గీ. వివర మొనరింప బొందులు వేఱుగాని, ప్రాణమొక్కటి మనకుఁ బద్యాక్షుకాల
పాపరే నాకు నీయీతిబాధ యనిన, జిట్టకాలకు వార లచ్చెలువతోడ.
- ఉ. ఇంతి తపస్వి కన్యకల మేమనమర్థుల మీతిబాధ భూ
కాంతుఁడు మాన్పి ధాత్రి ప్రజఁ గావను బోవను గర్త కాన దు

చ్యుంతుని కేముచెప్పెనము పాధుజనాతికాహుం డతండు దు
ద్యుంతుని నియ్యలిం గడపి తామరపూఁజెఱసాలఁ బెట్టెడున్.

వ. రాజునన్నిధికిం బోయెన మని యవులకు రెండుమూఁడుపదంబు లరిగిన నననూయా
ప్రియంబుల వెంట నాకోశంబు సేయుచు శకుంతలయుం గవసె నయ్యపనరంబు
న భూవల్లభుం డశ్శుల్లవాధరలం గనుంగొని లీలావ్యాజంబున నీరాజవదన లాశ్రమ
నదనంబునకుం జనకుండ నెఱింగించుకొన నిది యవసరం బని మ్రానిచాఁటువిడచి జ
పనిక వాయందట్టినం బొడనూపు బహురూపి తెఱంగున మఱుంగుపడియున్న తా
నన్నలినవిలోచనలకుం గోచరుండై నిలిచి వెఱవకుం డోడకుండు తపస్వికన్యకలకు
మీకు నాటంకం బొనర్చిన దుశ్చరితుఁడై వ్వండు వానినాజ్ఞాపించెద ననిసుధామ
ధురంబు లగు నతనివాక్యంబు లాకర్ణించి కనుంగొనునెడ.

నీ. కన్తూరివాసినకరణి మీనలు నల్లతోగటరేకు జనించు మొగము మెఱయఁ
గొత్తమ్మి సోగఁజేకులమీఁదఁ దుమ్మెద లున్నలాగునఁ బెద్దకన్న లమర
నానానుదీర్ఘంబు లైనబాహులపెంపు శేషభోగాకృతిఁ జెలువ మొందఁ
బిడికిలింపఁగవచ్చు నడిమియొప్పిదముతో నురమువిస్తారంబు సిరివహింపఁ
నాననము పూర్ణచంద్రుఁడెం పవహసింప, గగనముననుండి వేడ్కనకాండమిలకు
నదరిపాటుగడిగిన జయంతుఁడవఁగఁ, జాలనద్భుత మొనఁగ దువ్యంతమూర్తి.

వ. ఇట్లుపాడచూపిన నృపాలచంద్రుఁడ నాకారతేజోవిశేషంబులు భావించి యతని కు
లనానుధేయంబులు తెలిసికొనవలె నని యననూయాప్రియంబదలు రాజునద నార
చిందఁ గాలోపించి.

ఉ. ఎక్కడివాఁడ వన్న జగతీశ్వరలక్షణలక్షితంబు నీ
చక్కవిమేళ దీర్ఘభుజకాఖలుఁ దేజముఁ జర్చసేయఁగా
ఎక్కడికొంటివచ్చుటకు నెయ్యదికారణమంతవట్టునీ
ఎక్కఁచుఁజెప్పుమన్న ధరణీపతి నత్యచరితుఁడై డాత్మలోక.

క. వారక యనత్యవచనము, వారక హేతువనఁగను వినంబడెడుం బు
న్యారణ్యములోపల ముని, దారికలకుఁ బొంక నేల ధర్మచ్యుతిగన్.

వ. అని విచారించి వారలతో నేను దువ్యంతుండఁ గాంతారంబుల దుష్టమృగంబుల
మర్దించుటకై వేట వచ్చిచూలిపీఠీరంబునం బరివారంబు నిలిపి కణ్వామహాముని
శ్చమవ్కరించి పోవుతలంపున వచ్చి యిచ్చట నొక్కకలువకంటి యాక్రొశింప
యార్తవాదంబు విని యరుగుదెంచునప్పటికి మీనరనసల్లాపంబులైయున్నయవి య
ని యెల్లనల్లన శకుంతలం గనుంగొనుచుండ నచ్చట.

- శా. ఆకాంతాతిలకంబు చన్నగవపై నందంద రోమాంచ మ
స్తోకం బైపాడకట్ట నత్కలికఁ జేతోభీతి సంధిల్ల నా
త్కొకాంతామణి మంజుభాషణము లాకర్ణించుచుందోన తా
నాకర్ణించె మనోజచాపగుణసాహంకార తంకారముల్.
- క. భావభవపుష్పచాప, జ్యోవల్లీరవము తన్నయత్విముఁ దెలుపం
దేవేంద్రతనయ సన్నిభు, నావిభుఁ గనుగొనుచు నుండె ననిమిషదృష్టికొ.
- చ. కొలఁదికి మీఱు కోర్కల శకుంతల చూడ నృపాలుడెందము
న్నలుపును దెల్పునైన నలినచ్చద లోచనలోచనచ్చపు
ల్యలలము లట్లు నాటుకొన పౌరభలోభమున న్నధువ్రీతం
బులు దగులంగ నాటుకొనెఁ బుష్పధనుర్దరుఁ డేయుతూపులుకొ.
- క. వాలికలై విరిదమ్ముల, యేరికలై భావభవుని యెలమాపులకుం
బోలికలై యుత్కలికల, మాలికలై యుబలఁ దాఁకె నొగి నృపుచూపుల్.
- ఉ. బాలికచూపులుకొ ధరణిపాలకుచూపులు నొండొకొళ్లపైఁ
గీలుకొనం జనంగఁ గనుగ్రేసెల నవ్వుచు నిల్చి యిద్దఱ
న్వాళిక పువ్వుఁనూపు లిరుపంకలఁ బాఱఁగ నిక్షుచాపముం
గేల నమర్చి యేయఁ దొడఁగెం బ్రినవాస్త్రుఁడు నవ్వసాచి యై.
- గీ. కాముఁ డనెడువేటకాఁ డేయుచును రాఁగ, నువిదచేతమనెడు నోదమునను
పసుమతీశచిత్రవన్యకరీంద్రంబు, పడియెఁ గాని మగుడి వెడలదయ్యె.
- చ. ఇత్తైఱంగున లతాంతశరనికరనిర్భిదేళిమస్వాంతుండై యుండ నందు శకుంతలాలికుం
తల తనమనంబున.
- చ. విరులశరంబుచుం జెఱకువిల్లును బూనఁడు గాని వీఁడుగో
మరుఁడు మరాళయావలకు మానవతీవచనంబు పల్లవా
ధరలకుఁ జెల్ల దింక విదితంబుగ నీతనిఁ జూచిరేని నా
తరుణి కితండు గూర్చునది దర్పకు నేలచె యింటి బంటుగకొ.
- గీ. యక్షనందను రూపంబు హాస్యరసము, పాకశాసనిరూపంబు బడిసివాటు
విషమబాణుని రూపంబు వినిమయంబు, ధరణినా రాజచంద్రు సౌందర్యమునకు.
- చ. ఇతండు ప్రేయండు గాఁగల భాగ్యవతి యెవ్వతెయొక్కో యని చింతించుచుఁ గ
నుంగొనుచున్న యన్నలినవిలోచితతో ననసూయాప్రియంవదలు రాజా విచ్చేసియు
న్నవాఁ డెక్కడఁ జూచెద వేల నివ్వెఱపడి యున్న నాన వర్ణ్యపాద్యంబు లొగుఁ

నలయుఁ బల్లకాల కతిత్వదితమ్ముగ రమ్మని కరమ్ము వట్టుకొని తోడ్కొనిపోయి
యట్లు నర్వంబును సమీచీసంబు చేయించి భూపాలుపాలికి నొక్కశిష్యుం బు
తెచ్చెను.

- క. అంతేవాసియు వాడు, వ్యంతుని గని యధిప యతిధిసత్కారమునీ
కంతయు భక్తి నొనర్చుక, కుంతల పుత్రైంచే దోడుకొనిర మ్మనుచున్.
- క. నేల విచ్చేయు మనిన నావిపుత్రోడ, ననఘ యందు శకుంతల యనఁగ నెవ్వ
శిష్యుని ప్రీతి మెచ్చి యెట్టిచర్య, యరయ కింతులచే బూజయనుచితంబు.
- క. అనవుడు భూపాలతప, స్విని గా దాయంతి భువనసేవ్యుండగు క .
స్వనికూతు వాయుమకునై, మునిముఖ్యుఁడు సోమతీర్థమునకుం జనుచున్.
- క. అతిసత్కారం బొనర్చ నియమించిన నాకన్నియ యంతరాంతరంబు తెలింగి యా
య్యలకు నపర్యలు వేయుచుండు ననిన నతని నవలోకించి యూర్ధ్వరేతుండు కణ్వా
మహామనీంద్రుం డతనికి నపత్యలాభం బెట్టుగలిగె నది యద్భుతంబు వినవల
యు ననిన.
- క. ఎంతేనియుఁ గలదీవ్వు, త్తాంతము మీ రలసినార లరుదెండు పథ
కాగ్రంతి పారియింపుఁ డమల, స్వాంత శకుంతల యొనర్చు నాతిధ్యమునన్.
- క. తడయవల దనినవేమిట, బడలినయది లేదు కాన్యపమునీంద్రునికీ
పడఁతి బుంచినకీమ వే, ర్పడ వినుపింపు మన నతఁడు భాసురఘోషితిన్.
- క. మధ్యమలోకపాలకుండ వై ననీవచనంబు మాకలంఘనీయంబు తత్కథాకర్తృమంబు
యథాకర్తృమంబునం బెప్పెద దత్తావధానుండవై చిత్తగింపుము.
- క. మునిమహాహాసముక్తి నటీనాట్యరంగంబు లగు హేమశృంగములును
నవకాబ్జరవకల్పారసారభోగ్యారంబు లగు జలాధారములును
గీదారతిగాగ్రంతికిన్న కీపరిచిత స్నేహంబు లగుగుహగేహములును
గుంజన్మవాలినీమంజులమంజరీపుంజంబు లగులతాకుంజములును
వారి పెంపొందుఁ బూర్వాపరాంబునిధుల, నదుమ ధరణికి మానదండంబువోలె
దేవతార్చరరాధీకదిగ్విభూమి, పుణ్యానిలయంబు నీహారభూధరంబు.
- క. ఎంచికతింపకన్యమె యహీశ్వరునంతటివానికైన ర
త్నాంబులతోచియద్గమవిరన్త నమన్తరవీందుజాలముం

* ఈవిద్యము శ్రీరాముని పారవిలాసములోఁ గూడ నున్నది.

గాఁ దనకంద రాయవనికాయతహరిధ రాంతరాళని

ర్వంచితవేషతామిఖనవాంఛితమూలము శీతశైలమున్

గీ. భూధరము లెల్లఁ దనువత్సముగ నొనర్పఁ, బృథున్నపాలోపదివృత్తై ప్రియముమీఱ
నఖిలరత్నైషధులను జన్న విసి పిడికె, నమరశైలంబు దోగ్ధశానవనిసురభి.

ఉ. వారని మంచుపైఁ బొదివి వచ్చినపోయినచొప్ప మాసిన

న్భూరినభాగ్రిముక్తమయి పొల్పగు ముత్తైపుఁజాలు వెంటనా

చారణు లేగి కాంతురు హతద్విపకేనరివాదవేళలం

దారొక వాసికాండుగ్రవలెఁ దక్కఁగనూల్కొనఁ జేయు తానముత్.

క. ధరణిధరసానుతటములు, పరిమళ వంతములు సేయుఁ బాయక యెపుడుం
గరికండుమాయన నిస్సృతి, నరళక్షీరప్రసూతసౌరభలహరుత్.

ఉ. చింగపుత్రాలుగా హిమమపేరిన యగ్గిరిత్రోవ దుర్వహణ

స్తుంకకటీకుచాలనవతు బ్ధురగాన్యలు సంచరించుచో

నంగుళి పార్శ్వభాగముల కార్తియైనర్చినఁగానియయ్యెడ

జ్వంగలుచాఁచి మందగమనంబున కొందఁగనీ రపాయముత్.

నీ. ఏదేవి నఖిరోచు లిందురేఖలభంగిఁ బ్రవహించు నోంకారపాదపీఠిఁ

గొమరొందు నేదేవి కుడివంక నర్థపల్లవితళంకరరూపలలితముద్ర

ఏదేవి బ్రహ్మాదు లీడఁబోవని నతావృత్తిఁ చాల్తురు కల్పవిరమవేళ

జనియించు నేదేవి శాంభవీవిలననశ్రీతతాంశమున వైరించ దృష్టి

కన్నునన్నల నేదేవి కడఁజరింతు, రఖిలదిక్పాలశుద్ధాంతహరిణనయన

లామహాదేవి పుత్రకయయ్యెఁ గూర్చి, నెట్టితపమాచరించెనో హిమనగంబు.

ఎ. ఇట్లనన్యసామాన్యసౌభాగ్యపాభవవైభవంబుల జగన్నుతం బగునమ్మహాశైల
బునుపాంతంబున నర్వర్తుకినలయప్రసవఫలభరప్రకాండమండీతం బగు కానసాం
రంబునఁ బుండరీకక్రూరవోత్పలమండనంపన్నం బగు జలజాకరనమీపంబున నె
క్కచిక్కణసిక తాప్రదేశంబున.

వీ. పంచాక్షరీనుత్రపరమోపనిషదర్థవాసనాసురభి యెవ్వనిబుద్ధి

శ్రుతిపాఠపూతివాక్పతిముఖస్తుతులచే వదలె నెవ్వఁడు నవన్వర్ణసృష్టి

భాహుజం డయ్యుఁ దపశ్శక్తి నెవ్వఁడు బ్రహ్మర్షియై యొక్క బ్రహ్మరథము

బందె మోడి దివంబు పంచి యిప్పించె నిశ్శంక నెవ్వఁడు హరిశ్చంద్రునకును

నమ్మహాత్ముండు నకలలోకైకవినుతుఁ, డౌర్వనేయుని తోడి మండ్రాటకా

నిష్ఠతోడుత నాశ్చర్యనియమవృత్తిఁ, దపమునకు నుండెనందికాధవుని గూర్చి.

శక్తి సత్య లాపరిణయము.

1. పాపములను దూరము చేయుటకు ముందుగా మనస్సును శుభ్రము చేయుట అవసరము. మనస్సును శుభ్రము చేయుటకు ముందుగా మనస్సును శుభ్రము చేయుట అవసరము.

అంతఃకర్మముల జలంబునను నక్షేపిండ్ త్వసంగాయు వే
 క్తముల మందులతో మధ్యకున పర్రావేశల స్వస్యపు
 విత్తములు లేని చట్టముల వ్యాకాశనుండై యుమా
 దుష్టములు నిర్మితముల దుష్టుల కాత్మర్యద్వైర్యంబునన్.

మొదటి గాథకు కారుభ్యమునను, సొన్ని దినములు శశిమాళిఁ గుదురుకొల్పి
మొదటి గాథకుఁ గాథతో మేళవించి, భానుశశిమార్గములు గట్టువఱపి తగను.

అంశమునాదీ నాజమలిగాలిం జొన్న లావెక్కి యు
 న్నిలం దై యెక్కడాకి చిత్తగగనవీధిం జేంది యుండున్న యా
 నాదీ ముద్యుతిమండలంబుఁ గరఁగింపం దత్పుధాసారముల్
 నీలంబు గూర్చి మి పాఠకన్మెదులుప నూర్చుర్చాల్చి షేకంబునన్.

1. మన దేశము తొట్టిటి, తెరువులు చెడ నంతరదులఁ దెఱపిఁ గనుకనిక
2. మనము కట్టెఁడు తమకమ, యిరవులు గోల్పోయి పడిరి యెట్లనొ తాయె.

౧౧. పక్షి పక్షులు కాడియందుఁ బవనద్వంద్వంబువర్తింపఁగా
 ౧౨. కాడింబులు నంభవించి మొరయ దైన నృదానందుఁడై
 ౧౩. కాఁకానంబీడయు స్పృశియు ద్రెన్యాద్రెన్యము లేక యా
 ౧౪. నాటంతును దాన దానయు విశ్వామిత్రుఁడీ ట్టుండఁగన్.

అంతఃపురము సుంక నింగి ఘనసర్వజ్ఞాడంబరం బయ్యెఁ జి
 ప్పొనకొని గొప్పలు మిచ్చె దక్కయలు నంక్షోభించెఁ గుంభీనన
 ప్రాసమండలేఁ దలంకే ధాత వనిలెం బ్రహ్మాండభాండంబు బి
 ద్విమి మిర్జిరగాజధాని వడి మాటాడె న్నహశైలముల్.

అందుకే గానీ దేశము దశవిశ్వామిత్రుండు తపంబునేయ భీతుండై పురహూతుం డై
యొ సంశయములు నొందంప నిలింపచంపక గంధులందు నెన్నరు గల రోక్షా తుగ్గు
వహించును నొరచియున్న నిర్జ్వరజనంబు నవలోకించి.

“అ” అనుకంఠా శారమధ్యముండు దీపించు మాణిక్యదీపమనంగ
“అ” అనుకంఠా శారమధ్యముండు దీపించు మాణిక్యదీపమనంగ

జగములు గెలువంగ సానఁబట్టించిన గతిరాజు నవభిద్యులతక యనఁగ
యతులమాననము లుద్భుతుల నాకర్షించు వరవశ్యమంతదేవత యనంగఁ
బంతమాడిన వారినైనఁ బశ్చభవుని, నైన వారునైన మోహరసాబ్ధిఁ ద్రోచి
యీఁదు చాడింపనోపెడు నిగురుబోడి, మేనకాసతిఁ జూచి నన్నాన మొనఁగి.

౧. నకలసౌభాగ్యసౌందర్యమందిరం బగు నీచేతం గాని గాధినందనతపంబు విఘ్నంబు
నొంద నేరదు. శీఘ్రంబ చని యమ్మానివరుని మరుని యాజ్ఞకు లొనుచేసి రమ్మ
నిన మహాప్రసాదం బని యక్కొమ్మ పాకశాసను శాసనంబునఁ గొళికు తపోవనం
బునకువచ్చె. వియచ్చరపతి యనుమతంబుననయ్యచ్చరమచ్చెకంటి వెనుకొని.

౨. ఏతెంచె న్నధుమాసలక్ష్మి తరుణీహిందోశ రాగధ్వను
ల్వీతెంచె న్నటువీనకేతనముతో విల్లంది పూఁడెరిపెఁ
దోతెంచె న్దలిరాకుఁ గైదువులుఁ దొడ్తోఁ దాల్చితేఁదీఁగల
స్వేతెంచె న్నగదకవిక్రమకళావీరుండు మారుం దొగిన్.

౩. వామనద్వీపంబు మవవాననకుం జన కోహటించు ను
ద్దామగతి న్నభోమణిరథంబువాయుంబులనూరుఁడుద్ధతుం
డై మగుడింపఁగా మగుడ కడ్డము దాఁకె ననంగ నుత్తరా
శాముఖవీధి నేగె దివనంబులు దీర్ఘతపల్లవింపఁగన్.

౪. తరణి మధువేళఁ బడ్చినీసరనకేళి, దడసె నన వానరంబులుసిడుపులయ్యెఁ
బాసి విరచాంబు నైఁపమిఁ జేసి రథము, దఱిమికొని వచ్చె ననరేలు కుఱుచలయ్యె.

౫. భూరుచాము లెల్ల నాచునిఁ, గారాకులు రాలి చిగురు గలయ నలమి సాం
పారెను మధుమానియనన, గారంబులు డులిచి క్రొత్త గడ్డిన భంగిన్.

౬. మలయనవీరమ నిట్టూఁడు మచ్చరికంబునఁ బట్టితీవలం
జెలుపులపైఁ బురాణదళచేలములన్ వారియింప లజ్జనోఁ
జలనము నొందఁగా ననుపు జాణఁడు చైత్రుఁడు గప్పెఁ దోనతో
నొలసిన కూర్చిఁగేర్చి చెడకుండఁగఁ గెంజిగురాకు లట్టెన్.

౭. తళతళమించు కందలిరు టాకుల నెడనెడ నొయ్యనొయ్యఁ దొడిమరెత్తెఁ
దొడిమల నడుమ వాత లొకింత గనవచ్చె రావన నన లంకురంబునొందెఁ
నన లంకురము నొంది నవకంబుతోఁ గూడ లసి లేదావుల కలికలయ్యెఁ
గలికలపరిమళంబులు కొల్పు నును మోము లరవిచ్చి మవ్వంపు టలరు లయ్యె
నలరుగుత్తులు మకరంద మలక నెఱయ, విచ్చి సోడుముట్టఁగవనవీధికిలను
దరుణభావంబు నొందించెఁ దరుల లతల, నభినవంబైన నవవసంతాగమంబు.

౧. నాకొక ల్పమంది క్రొవ్విరులచే శంపాలతాలక్షీ నొం
 దుండుకాదపము ల్లునంబులయి పూఁదేనె ల్లువాళించి ప
 ర్వులు న్నీర్చి చల్లి పాంథజనరాజి న్నమ్మగాడ్పు ల్పలిం
 పించివాడ్డవుఁ డంబుదాగతి విడంబించె న్విజృంభించుచున్.
౨. హేమంతం బనురాజా నేనపటన్ హేలాగతిన్ జైత్రుఁడన్
 నామంతుం డెదురం వదీయజనరాజత్కర తుక్థారణిం
 బామాన్యంబుల విందు పాంసువులు నాఁగాఁ బర్వే నాంమగుం
 బామల్లెలవలంబంగనవపుష్పశ్రేణికాశేణువుల్.
౩. తేమ్మెర టాఁపఁగా నలరు దేనియ లాని మడించి యింపునన్
 దుమ్మెర లేమ లాగతులతో మధురస్ఫుటకోకిలానినా
 దుమ్మెరఁ బాదుమందెను లతానవిదోలల నూఁగి యాడుదుం
 గమ్మెరవింటికోరు జయగాథలు పుష్పితభూజపీఠులన్.
౪. లత్రత్రవింటికోరు మధుపావలి వారియొనర్చి చక్కఁగా
 మోడిచిట్టి కాన్నును మ్రోయఁగ మీటుచునున్న వాఁడు మా
 కామినాదు తల్కిఁ గొఱఁగాదిక జన్నుల నంటఁబట్టుకొం
 దొనసుంక లతాంగులను నోజఁ గరం బెలుఁగిచ్చెఁ గోయిలల్.
౫. పంరాజ వంతువెడలఁగ, బలములు నియమించు సైన్యపతు లేదులేదురన్
 దలతంఁ డనునెలుఁగులక్రియఁ, గలకల నెలుఁగిచ్చె నెల్ల కడ రాచిలుకల్.
౬. పుష్పిరాణివాసాలపాలిండ్లపై మృగమదామోవంబు మేతవట్టి
 పర్వతరస్త్రీలు తన్న వాచిపిచాడ గంవంపుఁగొండ చెంగట సుఖించి
 పర్వతలమధ్యమునఁ గర్పూరంపు తరువాటికలలోనఁ జెరువుదప్పి
 తామరార్ద్రభ్యాతిఁ దనరామ ముత్యాలయేటి యంబువులలో నీఁదులాడి
 విహిలుముంబూరయతోటరములందు, రాజా మదనానలము మించి రవులుకొల్పి
 గాఢిత్త్రుండు దపమున్న కాననమున, నల్లనల్లనవీణ మందానిలుండు.
౭. పత్తిలంగున పరిజననంతోషితస్వాంతం బగు వనంతంబు ననుదెంచిన నుల్లసితపల్ల
 ములును మహారోరకంబును నుత్పల్లతుసుమంబును నున్నతన్న బకంబును నుద్గతమ
 కరంబును నుత్థాతవరాగంబును నుదంచితఫలంబును నై చైత్రరథమునకుం బ్ర
 త్యాశంబును నందనంబునకుం బ్రతిచ్ఛందంబును నగు విశ్వామిత్రునాశ్రమవనంబు.

న మనంబు లలరఁ నలరువిలుకాఁడు సహాయంబుగా విహారవిలాసినులు పుష్పాపచ
యంబు నేయంబూని.

క. దలచరుణతరుణకినలయ, విలసత్ఫలభరితవిషిసవీధీవిచర

తల్లకంతశారికాశుక, కులకంతధ్వనులు చెవులకున్ జవులొనఁగన్.

గీ. పలపుగాడుపు లూర్పులఁ గలసి వెలయ, దుమ్మెనలుఁ గుంతలమ్ములు దొట్టుకొనఁగ
బువ్వులును నవ్వులునుగూడి పొత్తుగలయ, విరులు గోయఁగఁదొడఁగిరవ్వేళయఁదు.

ఉ. ఆనవగంధు లైన చదవానిలముల్ పయిఁ బ్రోదిసేయఁగా

గోసినకంటె వేగమునఁ గోసినవృంతమునందుఁ బుట్టఁగాఁ

గోసె మనోజ్ఞమూర్తి యొకకోకిలభాషిణినిండువేడుకన్

దాసి ఎయ్యనృతెల్లఁ బొగడ న్బొగడ న్బొగడప్రసూనముల్.

క. మవ్వఁపుటలరులు గోసెను, క్రొవ్వాఁడి నశాంకురములఁ గొమరుదలిర్పన్

బువ్వారుబోఁడి యొక్కతె, నవ్వులు బువ్వులును జడఁగొనన్ సురపొన్నన్.

నీ. చటుకున నడిచి రసాలంబు నొక్కతె ననిపించి యాప్రసూనములు గోసెఁ

జాలుకఁగాఁ దన్ని యశోకంబుఁ బుష్పించి విద్రుమాధరి యొర్తు విరులు గోసె

నవ్యగీతులఁ బ్రేంకణము వికసింపించి వనిత యొక్కతె ప్రసవములు గోసె

సమదరాగస్థితి సంపెంగవిరియించి చంద్రాన్యయొర్తు పుష్పములు గోసెఁ

గలికిచూపులఁ బరునంబుగా నొనర్చి, తలకమునఁ బూవు లొక వేల్పుతెఱవగోసె

నిండుఁ గొఁగిటఁ గొరవిమన్నించి యొక్క, సురతలోదరి యలరుమంజరులు గోసె

చ. మఱియును బురందరపురారవిందలోచలును లోచనానందకరంబు లగు తరులతాం

తరంబుల లతాంతంబులు ద్రెంచి రేకు మడంగకుండఁ దేటిగ్రోలకుండఁ బరాగంబు

రాలకుండ మేనకాహస్తంబునకు నిచ్చిన నాహస్తిరాజగమన యానవీప్రసూనంబు

ల ప్రసూనశరదమనమూర్తి యగు విశ్వామిత్రపాదపద్మంబులకు నమర్పించి దండం

బు వెట్టి లేచి నమీపంబునం బూచిననహకారంబు నీడ నొక్కపాదం బాకుంచితం

బుగాఁ దరువున నొఱిగి యొయ్యారంబున నొనలి చిట్టంటుఁ జెమట మాటిమాటికిఁ

గొనగోటమీటుయఁ దూటవిలుకాని మోహనశక్తియుం బోలె నున్నయెడ.

నీ. తేటి మొత్తము నేపుఁ దూటిపుచ్చఁగనోపు కమనీయనీలాలకములు చూచి

చిగురుటాకుల డాలుఁ జిన్నఁబుచ్చఁగఁ జాలు సాంద్రంపుకెంపుహస్తములు చూచి

కరికుంభముల క్రొవ్వుఁ గాకుపేయుచు నవ్వు దోరంపు నెరి చన్నదోయిఁ జూచి

చంద్రబింబము పెంపు నవతుగా దనిపింపు మొలకనవ్వుల ముద్దుజెఱుఁ జూచి

కనులులుచైపు వింబాధరంబుఁ జూచి, పసిఁడిపొడి రాలు కక్షవైభవముఁ జూచి
కమలముఁ నేలు పావపద్మములు చూచి, మునికఁ జక్కిలిగింతలు గొనె నునలంబు.

క. ఆకన్యంగిపయిం బ్రయం బొవవి విశ్వామిత్రుఁ డీక్షించుచుం

శతఃపద్మమునందు నున్న శివునిం జేమాడ్చి ప్రార్థించి తా
నాతారానికిఁ బంపి యచ్చట లతాంతానానసేమ స్సనో
జాకుం బ్రీతుని జేసె దేవగణి కాసంభోగ సౌఖ్యంబులన్.

క. మేనకయుఁ దాను హిమగిరి, తానకముగ జపముఁ దపముఁ దనమదిలోనం
బూనక యొక నాఁడైనను, మానక సుఖియించుచుండె మన్నథకేళిన్.

పీ. ప్రసవకాశ్చుకుఁ డను పాపకర్మునిచేత సూనాస్త్రుఁ డనెడు దుర్మాని చేత
నంబురధ్వజుం డనుకిరాతుని చేత మన్నథుం డను ననశ్చార్ది చేత
శంబరాంతకుఁ డనుజాల్మచిత్తునిచేతఁ గందర్పుఁ డను పలుగాకి చేత
నంగసంభవుఁ డను నతినిర్దయునిచేత దర్పకుండను నాతతాయి చేతఁ
జెడ్డవారలఁ గథలుగాఁ జెప్పినెల, వేల్పుతేఁ డంప నొక నేవవేశ్యఁజూచి
తోడరియజనైనఁ నొనలివ్రాల్చుదుడువనొపు, కాశికునియంతవాఁడూ డ్చెఁగ చ్చడంబు

క. ఈగతి వేల్పుకోయెల, వాఁగను దగులుకొని నాఁడునాఁటికిఁ గోర్కు
త్తఁగలు పాగఁగ మన్నథ, భోగంబుల మనసు తృప్తి నొందినపిదపన్,

క. అమిత దమరీత, కేళీవనపవనచలిత కేనరఘాళి
పాళీయహారనుగతభృం, గాళీగణ్యంబు హిమవ గారణ్యంబున్.

క. ప్రవేశించి యచ్చటఁ దనంబునకు నిలిచె మేనకయు నమ్మానిసంగంబున నొక్క
కూతుం గని యప్పు డటుపుట్టిన యప్పుడుటిపట్టి నల్లనల్లన పట్టుకొని పోయి మూలి
నీనదీనైకతంబునఁ నేకతంబునఁ బద్మపత్రంబులు పొత్తులుగా నమర్చి మెత్త మెత్తన
యొనిచి దివంబున కరిగె నిచ్చట.

క. అత్తటివి శకుంతంబులు, తత్తనువున కెండ గాలిదాఁకక యుండ
జ్జెత్తన యాకలఁ బొదువుచు, నెత్తుకుఁగందు పయినిల్పె నెయ్యపుఁగృపయున్.

క. ఆనది నొక్కవాఁడు ముదమాఁగఁగ శిష్యులుఁ దానుఁ గూడి వి
భావధనుండు పుణ్యనిధి సాధువరేణ్యుఁడు కాన్యపుం డను
పూవమువేయ వేగి యచటం బొడఁగాంచె శకుంతపక్షర
మొనియడవప్థితిఁ బొసంగిన కాశికవీర్యసంభవన్.

ప. కాంచి యది విశ్వామిత్రువీర్యంబగుట శార్యజనసేవితం డగు కణ్యమునీంద్రుండు
గాధిపుత్రుని మీఁది మైత్రీయుఁ దల్లితొఱంగునిసుంగుమీఁది కారుణ్యంబును
దెనఁగొన నావేల్పుం బూఁప నొక్కశిష్యునిచేతికిచ్చి యాశ్రమంబునకుం దెచ్చి శ
కుంతరక్షితయగుటయు శకుంతల యనునామంబువెట్టి ప్రేమంబునందెనుపుచున్నవాఁ
డన్నప్రదాతయు నభయప్రదాతయు నీయిద్దఱుం గన్యలకు గురువులై చీరెండు
దెఱంగులు నమ్మునిపుంగవుని యంద కలిగెఁ గావున నతండు తండ్రియు నయ్యింతి
కూతురయ్యె నిది శకుంతలాప్యత్రాంతం బని యాద్యంతంబును నెఱింగించిన మహీ
కాంతుండు నితాంతసంతోషంబు నొందె నంత నట నూహకాంతుండును జరమ
గిరి శిఖరంబునకు బంధూక పుష్పమంజరియుం బోలెఁ గెంజాయ నలంకరించె.

గీ. అపుడు భూపతి విప్రుని నాదరించి, చరమసంధ్యావసర మయ్యె సంయమింద్ర
కన్యకలు చెప్పి పుత్రేరఁ గాదనంగ, రాదు నడువుచు వేగమ పోద మనుచు.

శా. శంకాతంతువుఁ ద్రెంపె నీవడుగు దాఁ జక్షుఃప్రియం బొప్పఁగాఁ
గొం కొక్కింతయులేక నిర్భయుఁడనై కోర్కుల్ కొనల్ సాఁగఁగా
నింక న్నాకొకమాటు చూడఁగలిగెన్ హేలాశరత్సూర్ణిమా
పంకేజాహితబింబ చారుముఖబింబన్ శ్రీకబింబాధరిన్.

మ. అని చింతించుచు సంతసించుచు రయంబారంగ సారంగలాం
ఛనబంశగ్రణి యేగుచోఁ జటులవర్షాకాలకాలాంబుద
స్తనితధ్వానపథాధ్వనీనగళగర్తకోడనిష్ఠ్యాతని
స్వననిర్భగ్ననితాంతకాంతబహుసత్వస్వాంతకాంతారమై.

క. శైలద్రుమచరదేవీ, జాలోదరదళనకేలినమయాతిగళ
త్కిలాలసిక్తదంష్ట్రా, భీలనబంబగుచు నొక్కబెబ్బలివచ్చెన్.

శా. ఆశాన్దూలముఁ జూచి భీతహృదయుండై మేను కంపింపఁగా
నాశల్ చూచుచు బ్రాహ్మణుం డపుడు ప్రాయఃప్రాణరక్షార్థమై
యోశాన్దూలమ్మగేంద్రచర్మధర యోయుగ్రాక్ష యోయద్రిజా
ధీశా యాయుపమృత్యువుం గడపరావే యంచుఁ గీర్తింపఁగన్.

ప. ఆవిప్రవరుని యార్తియు నిర్దయశాన్దూలవిస్ఫూర్తి యుం గనుంగొని కారుణ్యమూర్తి
యగు నారాజు భీతచేతస్కుండైనవాని నుపచరించుచు శీఘ్రగమనంబున వచ్చు
వ్యాఘ్రుంబు నడ్డగించుచున్న డది నగరి వేటపులి యగుటం దెలిసి గృగయు తెట్టు

దీని నేమిటి దీనివలన నీయాశ్రమవనతనునత్వంబులకు నపాయంబు పుట్టిన మహా
పరాధంబు వచ్చుననుచు నమ్మగరాజుం బట్టుకొని బంధురగమనంబున నిజస్కంధా
వారంబునకుం జనుచుఁ దనమనంబున.

- క. తాపనశిష్యుని లలితా, లాపంబుల నాశకుంతలావృత్తాంతం
జేపారఁగ వినియునునా, త్సౌపాలుఁడు సంతసిలక సంశయచింతకొ.
- గీ. కన్య త్కత్రియవీర్యయాఁ గాక యేమి, కణ్వుఁ దొకనికి నీఁ గడకట్టె నేని
చెరువ వామీఁదఁ గూరిమి సేయదేని, రెంటు దుష్యంతు కొర్కి పూరించుటెట్లు.
- చ. జానకొని త్రావి మూర్ఖుననిక్రొవ్విరి యెయ్యెడ వ్రజనూచిరా
యనిరతనంబు జిహ్వాచవి యాననితేనియ గోరుమోపి గి
ల్లనిచిగురాకు లాలితవిలాసనికేతన మాలతాంగి దా
ననుభవకర్త యేఘనుఁడొ యావిధియత్నఁ మెఱుంగనయ్యెడుకొ.
- ఉ. అడదు గాని మాట లొకయంచుకయించుక వీనులొగ్గివా
యాడినమాట రెల్ల విను నర్హిలితోఁ దను నేను జూచినం
జూడదు గాని యొందుదెనఁ జూచినఁ దానును జూచుచుండు నీ
జాడలు నాపయిం దగులు చందము డెందముఁ జేర్ప నేర్పగుకొ.
- ఉ. ఆచ్ఛపలాక్షీ కన్య విమలాశ్రమవాసిని ప్రేమచిహ్నము
ల్కచ్చికలేక చేయ దనుమానము గల్గదు నత్యసంతతు
త్వేచ్ఛపుఁగూరుము ల్పరిధవింపఁగఁ నేరరు నేర రబ్జనం
వచ్చటులంబులై మెఱయు పచ్చనిచూపులకేళ్లు చూడఁగకొ.
- మ. చికురంబు ల్పొనలంట నున్న చెమటకొ జెక్కుల్దలిర్పకొ ఘటో
దకభారమ్మునఁ గంపుహస్తయుగ ముద్గారింప నంనంబు లిం
చుకజాటం జనుదోయి యూర్పువడి సంతోభించి కపింపఁదా
నొకకేలం దులు మావటించు చెలువం బుల్లంబుఁ గొల్లాడజే.
- వ. అనుచు నచ్చెలువ చెలువంబు దనమనంబున నునుచుకొని యచ్చోటువాసి మగిడి
చూచుచు నిలుచుచు నివ్వెఱపడుచుఁ బ్రొద్దుపంకఁ గనుంగొనుచుఁ బెద్దనడిం గొం
దొక దవ్వు గమనించుచు నిట్టూర్పు నిగిడించుచు నెట్టకేలకు వేలం బున్నచోటికిఁ
దపసిబోటికిఁ మనం బిచ్చి యేటి కెదురంటిన కరణి ధరణి నాయకుండు ప్రవేశించి.
- చ. తనకు శకుంతలాపదనదర్శనయాత్రకు విఘ్నమాచరిం
సిన పులిఁ బంపఁజూచినయును బెంపుడు గావున వేటకాండ్రమీఁ

ద నెపము వెట్టి యేనుటుట తప్పుగఁ దిట్టి యథాపరాధదం
డన మొనరించె నుత్తమజనంబులు చూప రసర్హ కోపముల్.

గీ. అవనిపతి యివ్విధంబున నరుగుదెంచి, యపరసంధ్యాభివందనం బాచరించి
యుష్ణమును దీర్ఘమును గాఁగ నుస్సరను, సంయమింద్రకుమారిక నంన్మరించి.

నీ. పిలువవచ్చినఁ బోక నిలిచి యేటికి నింతిపుట్టువుఁ దెలియదుర్బుద్ధివుట్టెఁ
బుట్టనీ యతఁ డేల పూర్వాపరంబులు నూచించి విడువక భోలివట్టెఁ
బట్టనీ గమనసంభ్రమవేళ శార్దూల మదరిపాటున నేల యడవిసాచ్చెఁ
జొచ్చిరానీ మాటుసుద్ది వంపకయుండఁ జనుదెంచె నేటికిఁ జరమసంధ్య
విఘ్నములు పెక్కు లిటునంభవింపఁ జేసి, తెఱవఁ గని కన్ను లాఁకలిఁదీర్చుకుండు
నదయుండై విధి కంచము మొవటివాని, లేకమంతయుఁ గృపలేక లేవనెత్తె.

క. అని దైవము దూఱుచుఁ దన, మనమెల్లను గొల్లఁగొనిన మానిని తరునే
చనచర్యలు నాలనలో, చనముఖభావములు మాననము నలరింపన్.

ఉ. మజ్జనభోజనక్రియలు మాని వలాని యరోచికంబునన్
ఖజ్జము గొంతకొంత కసిగాటులుగా భుజియించి యెవ్వరిం
బజ్జకుఁ జేరనీక తనభావములోఘల దాఁపురంబుగా
సజ్జకుఁ జేరియుండై నృపచంద్రుండు సాంద్రవియోగవేదనన్ .

క. ఆవేశ హస్తి నగర, త్కావల్లభుఁ డున్నయెడకుఁ జనువునఁ జేరం
గావచ్చిన మాండవ్యుండు, భావము దెలియంగఁ బలికెఁ బరిహాసోక్తిన్.

క. వనమునకు నొంటి యరిగితి, జననాయక యచటమనసు శకించెనొ య
మ్మునివరు లేమిపరాభవ, మొనరించిరొ నాకుఁజెప్పు మున్నవిధంబున్ .

చ. మనమున జంకు గల్గినను మాన్పెద నేనది మంత్రశక్తిచే
మునుల యవజ్ఞగల్గినను మందటికి న్ననసీమలోని కా
ననములు గుత్తయిచ్చి జతనంబుగఁ జేసినఁ గందమాలము
ల్లనియెడువారు గాన నరుదెంచి వశంవదు లౌదు లందఱున్.

వ. దీని కింతచింతయేల జగతి యేలం గల్గిన నావంటిసేవకుండు సిద్ధించి యుండ నశక్తు
డునుంబోలె ముందుట యేటి ప్రాభవం బనిన సాధుజనపోషకుండు మామ
న కిట్లనియె.

గీ. ప్రాణసఖుండవు నీకుఁ జెప్పక మదీయ, వృత్తగోపన మెట్లు గావించనేరు
మున్ననాలుకవాండవు మంతనంబుఁ, బొడమనీ కని రసనకు బుద్ధిచెప్పు.

వి. వి. చాతాతరమాకు గాన్యకమహామానంద్యై సేవించ న
 మృగమాదం జని యాశ్రమంబువనసీమం గంటి వాల్మంటిఁ దో
 యదగీతాలకఁ గంబుకంఠిఁ గరిణీయానం బయోజానన
 స్సందర్శనశయగోచరీచరి సుధానంబాధజింబాధరికా.

శ్రీ. రిందుఁజందురువకు నెత్తమ్మి నలపును నద్దంపుఁ బొలుపును నబ్బే నేని
 కరిగుంధములకు బంగారుతామ్మలయొప్పు శకటాంగముల విప్పు జరగ నేని
 యరఁటి కంబములకు గరభంబు మనుఁడాలుఁ దూణీరముల మేలు దొరకనేని
 నరిణిజాతములకు జంత్రంబుఁ బెంపును జిగురాకుసొంపును జేరెనేని
 చివలగోచన మొగముతో నదియవచ్చు, నింతి పాలిండ్లవోయితో నీడువచ్చు
 ననితిమూరుద్యయంబుతో నెనయవచ్చు, జంప్రముఖిపాదయుగముతో ననితువచ్చు.

వి. అని మఱియు నాపాదశిరోరుహాంతంబు ఎర్ణించు నుత్కంఠనారాజకంఠీరవుండు
 మాండవ్య యొండుతలంపు లేక వినుమని యిట్లనియె.

శ్రీ. విషవిల్లు చిగురాకుగొడుగులు గొనిపచ్చి చరణద్వయంబుగా నవదరించి
 సంకల్పనంభవు జనుకాహళలు దెచ్చి జంఘాయుగంబుగా సంఘటించి
 దుర్భాస్సునుమని తూణీరములు దెచ్చి యూరుయుగంబుగా నుపచరించి
 శ్రీదేవిసుతు కేమసింహాసనము దెచ్చి జఘనచక్రంబుగా సంతరించి
 తిరుగువామూతి కేమాంగ నిష్ఠితికిని, దగినయవిశేక కనకపత్రమున నిచటఁ
 గడను కందని వ్రాయులేఖయును లిపియు, మధ్యమును నాటునయ్యె నమ్మానవతికె.

శ్రీ. ప్రసవాస్త్రమానువి బ్రైలవాసిన సుడి బిసరుహాననకు గంభీరనాభి
 మోహమార్గము వోసే మూసిన బంగారుబరిణ లుత్పలగంధి గురుకుచయులు
 మోవి నామరథూరుచామున డిగ్గినయూడ లరవిందవదనకుఁ గరయుగంబు
 సౌందర్యజలధిలో సంభవించిన పాంచజన్యంబు మీనలోచనగళంబు
 ఎదవనుట తామ్రపర్ణిఁ జెల్వంబులైన, విశదమాక్తికములు లేమ దళనపచ్చి
 తంబరారాతి సామ్రాజ్యసౌఖ్యపదవి, యలికులాలక కంజిగురాకుఁ బెదవి.

శ్రీ. జ్వలం బువలొలుకారు నివృత్తిల్ల, ప్రాచితోడను మోహబీజంబు లలర
 మాంబిక్షేత్రములు మన్ను మదనుఁ డనెడు, కర్షకున కింతినాసిక కనకహలము.

శ్రీ. శ్రీమలగ్నహముమోము వి, లోకింపఁగ దీపకళికలు కనుంగవ యా
 వాగోకివారి నన్నపు, రేకలు నా బొములు సుందరికెఁ జెలువొందుకా.

- గీ. మహితకీర్తి శకుంతలామంజువాణీఁ, బోల నష్టాదశద్వీపము లనుగలుగ
రనుచు శ్రుతులను సంజ్ఞలనతివనుందుఁ, దొమ్మిదులు రెండు లిఖియిం చెందమ్మిచూలి.
- క. బాలేందునిపైఁ రిమిరము, పాలేము వెట్టుకొని వేళఁ బరికించుచుఁదా
వేలము వేసినపోలిక, చాలిక యలిసీలకేశపాశం బమరుక్ష.
- గీ. ఇదువు రాసకుఁబ్రహ్మచారులకును, దామరసనేత్ర వదన మధ్యయనగృహము
గాణలై మించు కోకిల గాయకులకు, నాతికంతంబు దలఁప సంగీతకాల.
- ఉ. కన్నులతీరుఁ జక్కని మొగంబు మెటుంగును జొకలిఁచు లేఁ
జన్నులమించు నెన్నడును సంశయశేఖయు మేనియందముం
దెన్నెటివేణి సొంపు మురిపెంబును దన్ననిమోవికెఁపులున్
ఎన్నెలుగాని కావు రవణంబులు ఎన్నియలాలతాంగికెన్.
- మ. నవలూపణ్యపయోధిఁ జిత్త మనుమంథానాద్రకిం జంద్రదికా
పవనాశిం దరిత్రాఁడుగాఁ బెంచి యబ్జాతాశుగుం డేచ్చినన్
రవలిం గోకిలకీరము ల్దరువ నా రత్నాకరంబందు ను
ద్భవముం బొందిన లక్ష్మీకావలయు నానదాక్షిభావింపఁగన్.
- ఉ. చిత్తరువు నిల్లిఁబి మఱి జీవము వోనెనొ రూపసంపదం
జిత్తమునం దలంచెను సృజించెనొ రెండును జర్చనేయఁగాఁ
జిత్తరు వెంచు నాకరణి చెల్వము గల్గ దనన్యచిత్తుఁడై
చిత్తమునం దలంచెను సృజించెఁ బితామహుఁ డాతలోదరిన్.
- ళా. ఆదిం జంద్రుఁడు చంద్రకారుమల నయ్యబ్రాన్యఁ గల్పించెనో
లేదే కంతుఁడు చెల్వము ల్పెఱఁజి యాలీలావతిం జేసెనో
కాదే చైత్రుఁడు తావు లెల్లఁగొని యాకాంత నివిర్నించెనో
వేదాభ్యాసజమం డజుం డెటులఁ గావించుం దదీయాకృతిన్.
- సీ. పాలమున్నటిలోపల సంభవించిన జలజాతనయనల చక్కఁదనముఁ
జంచలాలతికల జననంబు గాంచిన ధవళలోచనల సౌందర్య లక్ష్మీ
నమృతాంశుకళలయం దావిర్భవించిన నీలవేణుల రామణీయకంబుఁ
బుండ్రు క్షు కొదండమునఁ బుట్టు వొదవిన లావణ్యవతుల విలాసరేఖ
నరసఖుని యూరుకాండంబునను సముద్భ, పంబునొందిన యుడురాజ వదనచెఱవుఁ
గుప్పగాఁ జేసి మునికన్య యొప్పుతోడ, వాసి దలపోయ యూరాల కీనవెలితి,

* శా. ఆవాలుంగనుదోయి యానగు మొగం బాగుబ్బపాలిండ్ల పెం
పావేణీరుచి యాతనూవిలననం బాయొప్పు నేఁజెప్పినం
గైవారం బగుఁ గాని యయ్యెడ శిరఃకంపంబుతోఁ గూడ నా
హావుట్టింపదె యిత్తుధన్వనకు నయ్యబైక్షి నీక్షించినన్.

వ. అని తదీయరేఖావిలాసవిభ్రమంబులు ప్రసంగించుకొనుచు నొండెఱుంగక మఱీవి
భుండుండె నంత నిక్కడ నాశ్రమపదంబున శకుంతలయుం దారున వచ్చిన విప్రు
నివలన రాజు తన జన్మప్రకారం బడిగినవిధంబును దదాకర్ణనంబున నిరస్త నంశ
యుండె పర్ణశాలాభియుఖుండె గమనించుటయుఁ దదవనరంబున నకాడంబుగఁ
బెద్దపుండరీకంబు వచ్చుటయు నాశాద్దూలంబుఁ గొని వచ్చుటయు నాలోనన య
పరసంధ్యాసమయంబు ప్రాప్తం బగుటయుఁ బ్రతివచనంబులకు నెడలేకుండుట
యుం జెప్పినఁ దనమనంబున.

గీ. నరవరుం డన్నదీయజన్మక్రమంబు, వినుట నాపుణ్యమయ్యె నివ్వనములోని
కెన్నఁడును లేనికార్దుల మెట్లువచ్చె, నరయరాకుండ నరికట్టె నామృగంబు.

క. ఎప్పుడొకో యీనిశి చను, నెప్పుడొకో తెల్లవాఱు పౌదయేళు మొగం
బెప్పుడొకో చూచుట నా, కెప్పుడొకో భాగ్యలక్ష్మి యెదురగుటనుచున్.

మ. చెమటం జెక్కులు తొంగలింప ముఖరాజీవంబు వాడంగ సో
లమున నెప్పలువొలఁ గన్నఁగవ దేల నోకవి నిట్టూర్పులం
గమలం దల్పముఁ జేరుచు నివభునిరాకల్లోరుచుం బ్రొద్దు భా
రమునం బుచ్చుచు వర్ధమానవిరహాగ్లాని న్నదిం గొందుచున్.

మ. మలయశ్శృంగధరనిర్గళత్పవనము ల్బండింపఁ గామాగ్ని య
గ్గలతంగాల్పకయుండఁ గంతుసుమనఃకాండప్రకాండాహతిం
జెలువెల్లం జెడకుండ నవ్విభుసురస్సీమంబుతోఁ దార్కొనం
గలలోనైనను గల్గునొక్కొ యని యక్కంఠాన్య దీనాన్యయై.

శా. ఆచంద్రాన్వయరాజచంద్రముని పాం దాసించి చన్నంగవం
జాచుం గన్నుల నీరునించుఁ దలయూఁచు నేమి శయ్యాస్థలిన్
వైచు నేమి నవ్వు సుస్సురను బోవం గంటగించున్ ధృతిం
గాచున్ బ్రొద్దుఁ గనుంగొను న్వేతఁబడుం గామాంధకారార్తయై.
వ ఇవ్విధంబున.

* ఈపద్యము నప్పకవి కళాపూర్ణోదయములోదని వ్రాసెను.

గీ. అచట మదనాన్ని రాజును నిచట మదన, బాణవేదన నింతియుఁ బరితసింప

బ్రహ్మకల్పంబువోలె నారాత్రి వేగ, నెట్టకేలకు నంతట నినుఁడు వొడిచె.

శా. నా గామాత్యకుమార మారమణమాన్యశ్రీక శ్రీకంఠచూ

డాగంగానమకీర్తి కీర్తితనిరూఢప్రాడనిర్నిద్రవా

చాగుంభాంబుజగర్భ గర్భసుఖితాసౌభాగ్యభాగ్యస్ఫుర

త్యాగోద్యత్సురభూజ భూజనహితవ్యాపారపారంగతా.

క. కవితాకల్పకలతికా, నవపుష్పమరందపారణామధుపనిజ

శ్రవణేంద్రియ సకలజగద్భవనతమోదీవకీర్తి భాసురమూర్తి !

పృథ్వీ—అమాత్యగుణబంధురా యఖిలబంధుకల్పద్రుమా

నమస్తజననన్నతా నమధికప్రభావోన్నతా

అమర్త్యతటినీధరాయతపదారవిందద్వయా

నమంచితమధువ్రతా సతతపూత సత్యవ్రతా !

గద్య. ఇదిశ్రీభారతీతీర్థగురుచరణకరుణాకటాక్ష లబ్ధ సారస్వతపవిత్రగాదయా

మాత్యపుత్ర, ఆరాధితామరవీరభద్ర పిల్లలమజ్జి పినవీరభద్రప్రణీతం

బ్రై నశకుంతలాపరిణయంబనుశృంగారశాకుంతలకావ్య మునందు

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీమద్భక్తవేదము

శ్రీమదుమాకమణాయనమః.

శకుంతలాపరిణయము.

తృతీయాశ్వాసము.

- క. శ్రీకర పతిహితకార్య ని, శాకరసౌందర్య బంధునత్కవిజనప
చాకరమార్య పయోర, త్నాకరగాంభీర్య వెన్నయప్రభువర్య!
- క. దినవాఘం డుదయించిన, జనవాఘం డుచితభంగి సంధ్యావిధు లె
ల్లను దీర్చి యున్న నమయం, బునవేనావిభుఁడు నచ్చి ముఖశితకరుండై.
- గ. తోటగొల్లఁడు నోయిన తోటనమము, నేటి యాటకు మృగములు గటమనుచు
వేడ్కతోవచ్చియున్నారు వేటకాండ్రు, వేగ విచ్చేయు మనినఁ బృథ్వీవిభుఁడు.
- నీ కొమ్ముల నుదకంబు గోరాడి వేచెల్లి కలఁచి క్రీడింపనీకానరముల
దంష్ట్రాంకురముల ముస్తలు త్రవ్వి భుజియించి సుఖవృత్తి నుండనీ సూకరములఁ
గడుపార మేసి మ్రాన్దను వేసి నీడల నెమరువెట్టుచు నుండనీ మృగముల
విష్టురజ్జాబంధనిర్మంధమును బాసి గవిసెన నుండనీ కార్చుకంబు
వలలుబోనులుఁ గౌలేయకులము మగుడఁ, బట్టనమునకు నకలంబు వెట్టి యనుభు
చునుపు మృగయులఁ దమతమపల్లియలకుఁ, జాలు మృగయావిహారప్రణామసుఖము.
- గీ. ఆశ్రమాంతికమున వేట యనుచితంబు, ఏము నేడును తేపును నిచట నిలిచి
మునుల బొడఁగని వారల ననునయించి, పిదపఁ బురికేగుదెంచు టభ్యుదయకరము.
- చ. ఏ మిక్కడనుండు దివనంబుల నాశ్రమంబులకు రాయిడి గాకుండ మదీయన్యందనం
బును సారథియు నీవు మాండవ్యుండును గతిపయాప్తపరిజనంబులునుం దక్కఁ ద
క్కిన శతాంగమాతంగతురంగపదాతివర్గంబు దుర్గంబున కనుపునునిన నతండును నట్లు
కావించె నిట్లునకలసైన్యంబునుం గరిపురి కనిచిననారాజోత్తముండు చిత్తంబు శకుం
తలాయత్తంబుచేసి జీత్తిమాటల మాండవ్యసేనాపతుఁడోడ నేమేనిఁ బ్రసంగంబు
జరపుచునుండె నయ్యనరంబున.
- గీ. ఎరతిసోధను లిద్దఱుం నగుచుదెంచి, నవినయంబునఁ గృతనమస్కారుండైన
ధరణిఃతిమాళి ముత్రాక్షతములు వెట్టి, పరున నాసీమలై వృదువాక్యములను.
- మ. అతిరాత్రుం బనుజేరిట స్నానము నేయం బూని కణ్వాశ్రమం
బు తపస్సు ల్భవదంతికంబునకు మచ్చుంబెట్టి పుత్రేరవ
చ్చితి మిచ్చోటికి నాల్లనద్విజయలక్ష్మీ శాలి పచ్చోటికిం
గతునరంక్ష యొర్పరావలయు నక్షత్రేశవింశాగ్రణి.

మత్తకోకిల జంభకాత్రవతుల్య వైభవ చక్రవాళ బహిస్తమ

స్తంభవక్షుమ కీర్తివల్లభ దానవాహిత ఘోణిరా

ఝుంభికుండలిరాజ కన్చుపకుంభినీధరబంధుదో

స్తంభసంభృత భూమినుండల సంగరోరగకుండలా.

క. బాణాననబాణతను, తౌణకృపాణయులతో రథస్థుండవై నీ

వేణాంకకులజ గాఢగుఁ, గౌణపదుర్జనులుగలరు కతువిఘ్నకరుల్.

క. అనవుడు నల్మేకాకని, జనపతి యవ్తానివరుల సన్నానముతో

ననిచి రణోదితఫటుసా, ధనసంపద సొంపుగా రథస్థుండ గుచుల్.

ఎ. పచ్చేళినుంబు లగు పననసహ కారనాళికేర ఖడ్జూర జంబూజంబీర రంభాకక్షిత్త క

కకాంఘాతిందుకసౌగంధికాది సుగంధ బంధురఫలంబులును నొడిసెపాళిలు మాసరి

నిమ్యంబు నివ్వరివడ్లుగునుకులూనలాచిగాఁ గలుగువన్యధాన్యంబులు ముడియలంగా

నశ్శం బెట్టించి పట్టించికొని కదలికదలికాచందనస్యందన మరువకాగరుకురవకాళోక

పూగపున్నాగభూర్జ ఖడ్జూరనర్జ కాద్దన శిగున్యగోధగుద్గులు మధూక వ్యాధ

కింశుక శింశుపచూత జంబీగోదుంబర కదంబవంజులకుంజరాశన కరంజభల్లాతకే నల్ల

కీ చిరిబిల్వ బిల్వప్రముఖవివిధ విటపి కోటరక్రోడక్రీడాచిక్రోడ కంకకలవింకకపింజ

ల ఖంజరీటకపోతసారావతేశారికాశుకపిక శిఖావళావళి ముఖరితం బగు వనంబుం

బ్రవేళించియతిచపలవిపులకపిలంఘనంబులం గరువలితాఁత్రులం జాయకరాలుపండ్ల న

విసి తొరఁగున నేకవిధ స్వాదురసంబులు పెనువఱదలై పండి పగిలిన కాననేతుదం

డ ప్రకాండంబులం బర్చనిరుక్తంబు లగు ముక్తాఫలరాసులపైఁ బొరలిచి పరమ

తామ్రపర్ణిస్థలవిశేషంబు నభినయించు నభిరామప్రదేశంబులం గనుంగొనుచుం జనిచ

ని తాపనపరిషదుపనిషదుపబ్బంహితబ్రహ్మవిద్యాతర్కఫక్కికా చర్కరితనూతనశ్రు

తిశుభ గారవంబులను నిష్ఠానుబద్ధవృద్ధమునిపర్యానుసారివిద్యార్థి వటుకపటు ముఖో

చ్చరిత వేదనాదంబులుం గర్ణగోచరంబులైన నాకర్ణాంతవిశ్రాంతబోచనుండచట న

రదంబు డిగ్గియరిగి.

మ. హరిదశ్వాధికతేజుల నివమలభస్మాపాండు సర్వాంగుల

న్వరయద్రాక్ష విభూషితావయవుల న్వావ్యఘ్రజినాసీనులం

గరుణామూర్తులఁ బుణ్యవంతుల జహత్కందర్పుల స్మాంతులం

బరమబ్రహ్మశిఖానుహా వినిషదభ్యాసస్థితస్వాంతులన్.

- సీ. ఫలభోజనులఁ బర్ణభక్షులఁ బంచగవ్యప్రాశనులను జలాశనులను
 నీహారభుజుల కాకాహారుల సమీరవాసులఁ ద్రవరేణు పారణులను
 సూర్యావలోకనస్తోమలఁ బంచాగ్ని మధ్యవర్తుల సదామకానపరులఁ
 బంచాక్షరీమంత్రపారాయణులను నిస్థలశివనిర్మలధ్యానరతుల
 సంతతబ్రహ్మచర్యుల సంగవర్జి, తుల నకాముల నూర్ధ్వరేతుల వినిర్జి
 తేంద్రియుల నిర్మలులను నిరీహులనుని, రాకులుల నిత్యముక్తుల నేకమః
- సీ. అంధకాసురవైరియపరావతారుల యక్షేశసఖుని పర్యాయతనుల
 సాక్షాత్కరించిన శశిమాళిమూర్తుల నంబికేశప్రతిబింబములను
 భావజారాతిలీలావిగ్రహంబుల నిటలలోచనుని మాటటయొడళ్ళ
 నగరాజకోదండు నామాంతరంబులఁ బ్రమథాధిపతిబహి కప్రాణములను
 ఖణికులాధిపధరుననుప్రానములను, దనుజపట్టనభేదను వినిమయములఁ
 బంచబాణారిపట్టము భద్రకరులఁ, గాశ్యపునియాశ్రమస్థానకమునమును
- వ. కాంచి రోమాంచ కంచుకితగాత్రుండును నమందానందనిష్ఠులందనలిల
 నైయాధాత్మికశత్రుం డందఱును వదనం బొసర్చి తాఁ దెచ్చినవన్యఫలః
 ముందఱం బెట్టి వినయవినమితస్కంధుండై నిలిచిననామవాద్వులు ప్రహర్ష
 ర్షభునియొడ నెడమఱుంగులేని మైత్రియుం గరుణయుం జేసి యుచితాః
 నీనుం గావించి హస్తపద్మంబులెత్తి యతనివదనపద్మం బవలొకించుచు
 బు లగుసుధామధురవాక్యంబులం బ్రస్తుతించి.
- సీ. న్యస్త్యస్తు శశివంశజలధి కాస్తుభరత్న శ్రీరస్తు సమరనిర్జితసపత్న
 దీర్ఘాయురస్తు పృథ్వీజనస్తు తశీల కల్యాణమస్తు విక్రమవిశాల
 విశ్వర్యమస్తు ధర్మానోకహస్కంధ సమధికోన్నతి రస్తు సత్యనంధ
 సౌభాగ్యమస్తు సజ్జనచాతవనచైత్ర విశ్వతోవిజయోస్తు విమతజైత్ర
 భూవినుతకీర్తి రస్తు సత్పుణ్యగాత్ర, సంపదభివృద్ధిరస్తు విశ్వప్రశస్త
 శక్రవిభవోస్తు పూరువంశప్రదీప, జగతి భవతాచ్చిరాయ దువ్యంతభూః
- క. ఆని మఱియుఁ బెక్కుఁదెఱఁగుల, మను లభినవవేదమంత్రముల దీవనల
 న్ననుమని యాధృఢభూపతి, మనుమని దీవించి సంప్రమదమానసులై.
- చ. కొనిచని రాన్మపాలకులకుంజరు నాశ్రితవ్రజపంజరుకొ.
 మనకుశదర్భతంతుపరికల్పితపంసరపల్లవావళీ
 వినుతవిచిత్రతోరణపవిత్రపథంబును గా నితాంతపా
 వనవిహితాతిపూర్ణశుభవస్తువిశాలకు యజ్ఞశాలకకా.

క. ఆరాజున కిప్పించిరి, నీరాజనములు సువాసినీజనములచే

గౌరవమున నంచితస, త్కారముతో నిచ్చిరచట గంధాక్షతముల్.

వ. ఇవిధంబున నీవారముష్టింపచు లగుతాపసుల రాజు సంప్రహృష్టహృదయుంజేసి

నీ. నవనక్రియాలక్ష్మి సంప్రీతిగ్రీడింప వేవోక్తిఁ గట్టినవేదిఁజూపి

కృష్ణవర్చసు వారగింపఁ దెచ్చినయట్టి సమిధాజ్యదర్భనంచయముఁ జూపి

కలుషసంఘమునకుఁ గళముకొఱ్ఱయి యున్న బంధురచిత్రయూపంబుఁజూపి

యజుపురంబునకైన నమరావతికినైనఁ బదమువెట్టఁగఁజాలు పశువుఁజూపి

శుభకరోలూఖులచపాల శూర్పముసల, హరిణచర్మలవిత్రముఖ్యంబులైన

సాధనప్రకరముఁ జూపి సాధునివహ, కలకలితమైన ప్రాగ్వంశకంబుఁ జూపి.

వ. నేఁడు మొదలు నప్తరాత్రంబులు నప్తతంతువు నిరంతరాయంబునం జాఁగవలయ

నంతికమహీధరంబున ఖరతనూజఁ డను దనుజుండు వర్తించుచుండు నిందులక

దగిన తెఱంగున రక్షణంబువలయు ననిన నక్కుంభినీవల్లభుండు మేఘగంభీరధీరః

నంబున.

క. రక్షోభయమేల నహ, ప్రాక్షుండు దేవతలఁగూడి యరుదెంచినఁ బ

చ్ఛాక్షుండెదిరించిన నిట, లాక్షుండు వచ్చినను నిలుతు యాగముఁగాతున్.

గీ. క్రతువుఁ జాఁగింపుఁ డేమియుఁ గలఁకలేక, యనుచు మానులవీడ్కొనిమనుజవిభుఁ

నిష్ఠురాధిజ్యకార్తుకాన్వీతుఁ డగుచుఁ, గెలన మఖశాలదెసఁ గనుగలిగి యుం

కా. ఆశంకం బొకయింత లేక మతులన్ వార్షించి యధ్వర్యులు

ద్ధాతల్వోతలు మంత్రతంత్రముల మాంద్యం బేదియున్లేక సం

ఘాతంబై క్రతుకర్మము ల్పడప నాఘారాహుతిష్ట్యాతజీ

మూతశ్యామలఘామరేఖలు నభంబున్నుంచెఁ జంచద్గతిన్.

క. అపొగలుచూడ మదిలోఁ, గోపాగ్నియుఁ బొంగె ననఁగఁ గుటిలభ్రుకుటీ

వ్యాపారముఁ గ్రతువిఘ్న, వ్యాపారప్రాధిమంబు నాపాదింపన్.

క. ఆకోణపనాయకు గో, షాకరమగునదటుఁ జూచి యదిమాన్పుటకై

మాకందుఁ డనెడుమంత్రవి, వేకి తడగ్రమున నిలిచి వినయముతోడన్.

గీ. మాను తమకంబునీవేళ దానవేంద్ర, మానవేంద్రుఁ డనన్యసామాన్యబలుఁడు

నవనరక్షణనేయ దున్యంతుఁ డధిప, వచ్చియువ్వాఁడు మునితపోవనమునందు

నీ. చింతాకులత్వంబు చేఱచుఁ దేజోలక్ష్మి నీధుపానప్రీతి సిగ్గుఁ జెఱచుఁ

జెఱచు మిథ్యాదృష్టి శీలతరాగరినుంబుఁ బిశునవాచావృత్తి పెంపుఁ జెఱచుఁ

అర్చితకల్యణము చెఱచుఁ బ్రజ్ఞాప్రాధీ పరిపథూనంసర్గబైసిఁజేఱచుఁ
 కేఱచుఁ గ్రోధము తపస్థైరసమాధిస్థితఁ గాముకత్వము వివేకంబుఁ జేఱచుఁ
 గుణలమానవుమైతి నద్గుణముఁ జేఱచుఁ, ననమవిద్యావివాదంబుయశముఁ జేఱచు
 పుత్రకాశ్యంబు వేగిరపాటు చెఱచుఁ, దమకమొప్పుదు పనికి నెంతటిఘననగు.

౩. మన్యంతుం డలంతులం బోవువాఁడు కాఁడు, వాఁడితూపులవేడిమిఁ జూచుక
 మూఁడుకన్నులవాఁడు వచ్చిన తీచ్చపడండు, వియచ్చరులకుం దోడునచ్చిన జేళ
 వాచావక్త్రం నతని బాహుబలంబును జలంబును శౌర్యంబును ధైర్యంబును ప్రేష
 యుం జేరియుఁ దెంపును బెంపును నెఱపును నొఱపును గబ్బును నుబ్బును నెఱుం
 గును, జన్మం చేడుదినంబు లున్నయది యనియునుంగాదు నక్తంచరుల మైననునాను
 శక్తి యర్థంబు దివసంబున జవంబు నవ్వంబైయుండు మాపు తదీనువై భవంబుఁ
 జాపుమనిన నట్ల కాక యని యెట్టకేలకుఁ గయ్యంబుమీఁది కాఁక యుండిగి
 యాఁకిటం దెదన యహీనుం బోలె నిశ్వాసంబులు నిగిడించుచు వానవారాతి నొల
 వలేక యుద్ధసన్నద్ధుం డగుచు నుండె నంత నిక్కడ వాత్రమంబున.

౪. ప్రభునవనక్రియయు సుసంపన్న మైన, మునులు భూపాలుఁ బిలిపించి జనవర్ణాన్వ
 యక్షతం దైన భవదీయరక్షణమున, నధ్వరము చాఁగె నంతరాయంబు లేక.

౫. అలతి వెంతయేనియును నాఁకలిగొంటివటంచు దేనెలు
 క్కలములుఁ దెచ్చియిచ్చి నవనక్రియ మాసటిదాఁకఁ గల్గి ది
 వ్యులఁ జని విశ్రమింపు నృపచంద్రమ పొ వ్చుని యఁప నత్త ప
 స్వంకు ననున్గరించి చనఁ జూచి విచారము చేసె నాశ్శలోక.

౬. పోవనన్న యిచ్చిరి తపోధను లిందు శకుంతలా ముఖ
 శ్రీవిభవంబు వర్జనము సేయక యేగినఁ గంతుఁడుగ్రుఁడై
 కోరి యాచ్చి లేజగురుకుంతముఁ గైకొని యడ్డగించునో
 తావులదింట నేయునొ లతాంతశరంబుల గుండెఁ గాఁడగన్.

౭. కవులుకొల్పును నన్నపావలతో రాఁజెడు కామాగ్ని దక్షిణగంధనహుఁడు
 పుష్కరిం నాదంబు చెవినుండి వెఱపింపఁ జూచునో మరునింటి జోగి తేఱి
 పనులతోడుత మాటపలు కాడకుండంగ వాకట్టునో మంత్రవాది చిలుక
 తొలి వట్టు గట్టంగ మరునికింకరులకుఁ గూకలువేయునో కోకిలంబు
 దాండాచేత వొవ్విక పవనుచేతఁ, దూలపోవక యలిచేతఁ దొట్టుపడక
 దిలుచేఁ దాల్చి చెడక కోకిలయచేత, గాసి గాక శకుంతలఁ గనుట మేలు.

వ. ఈవేళఁ బర్ణశాల నాపిశాలలోదన నిలువక తరుసేచనంబు వేయం బోవు నేను న చ్చోటికిం జని.

సీ. కుంతలమ్ములపేరి కొదమతుమ్మెదలను గ్రాలుగమ్మల పేరి గండువీలఁ జన్నగుబ్బలపేరి చక్రవాకంబుల హస్తద్వయము పేరి యబ్జములను ద్రివళిరేఖల పేరి నవనీచికలను సన్నతనాభిపేరి నెన్నడిమి సుడిని గటిమండలము పేరి ఘనసైకతోన్నతిఁ గోమలాంఘ్రములపేరి కూర్చులను రుచిరమైన శకుంఁలారూపసరసి, నీదులాడింపకుండిన నెట్లు పాయు దర్పితానంగశరజాలదాపవహన, తిప్తమన్నాననమరాళ తాపభరము.

ఉ. కూరిమి బోటికిత్తియలఁ గూడి శకుంతల మేలమాడి సాం పారెడు పల్కులందు దరహాసపు చంద్రిక లంకురింప న య్యారిక లందమంద భుజియింపఁగఁ గల్గుటఁ జేసి యచ్చటం గోరికలంద లోచనచకోరికలం దనువారఁ జేసెనన్.

క. ఆరామ చెలులతోడుత, నారాసుక్రీడ మాటలాడికొనఁగనా సారపుఁ బల్కులునుసుధా, సారపుఁ బల్కులయి చెవులు చల్లంజేయున్.

ఎ. ఆకర్ణించుకొనుదు నొక్కలతాకుంజకుటీరంబు మాటుగొని యనంగ వేదనాపనోదఁ బు గావించుకొనియెదం గాక యని తొంటిసోఁటకుం జని నిగూఢవృత్తి నీక్షించు నప్పు డంతఃకున్న హృజ్జాతభల్ల భంజమానమాననయగుశకుంతల నచ్చటికిం గొ; వచ్చి కుముదకువలయు సౌగంధికారవిందనిష్ఠుండమకరఁడబిందు నందోహశబ్దనంబు ను నిగుడారు నీరు దొలంకునఁ గల కొలంకు కెలంకునఁ బల్ల వనముల్లసితం బగు నవ కారంబునీడ మవ్వంపుఁగీఁగె యోవరిం బుప్పొడి నొప్పొడి యరఁగుమీఁదఁ గం నంగు కెనలయంబుల పట పమర్చి యచ్చటికిం గొనివచ్చి.

సీ. కడతేను లాలించిన కల్హారదళములఁ దలగడబిళ్ల లందముగఁ జేర్చి మీదిబద్బేడ గీసి వృదువుగాఁ జేసిన విమలమృణాలహారములు వైచి వూఁదేనెఁ బదనిచ్చి పుష్పాడి మేదించి కలఁగొన మేన జొబ్బిలనలంది చలువవెట్టిక కొత్త జలజపత్రియలను దోరమ్ముగాఁ జనుదోయిఁగట్టి చరణముల తేతచిగురు మేజాలుదొడిగి, కటిభరంబునఁగురువేరుకలయఁగట్టి పొగడలును బొడ్డుమల్లెలుఁ బొన్నవిరులు, బొన్నునను నాల్గుదిక్కులఁ బటచివై

క. అనసూయయును బ్రియంవద, యును గెందలిరాకుసురటి యుయ్యనవేళ్ళం బెనదిన చామరములుగొని, యనువారఁగ వినరఁ దాప మగ్గల మైనన్.

1. అయ్యో మనము కలకలమున నిన్న మాపటఁగోసె
నంతల కింతలకృత్యము, లొనరించుచున్న వార ముడుగని పనిగాఁ.
2. అయ్యో మనము కలకలమున గానంగరాదు, చలువమందుల శైత్యంబు సంభవించి
నయ్యో మనము కలకలమున నింతి మేన, నంతకంతకు సంతాప మగ్గలించె.
3. అయ్యో మనము కలకలమున, చలువలు రవి మేన నైన శైత్యమునొందు
నయ్యో మనము కలకలమున, పరిగొని పడఁకాడుచుండు వైశ్వానరుఁడుఁ.
4. అయ్యో మనము కలకలమున పేయుఁడెఱంగుల శైత్యకృత్యము
నయ్యో మనము కలకలమున పేడిమికన్నను వాడి గల్గి నో
నయ్యో మనము కలకలమున ధూపము పెట్టిన తావు లుబ్బు ని
నయ్యో మనము కలకలమున పడఁచల్లఁచొడంగెఁ గడంగి పైపయిఁ.
5. అయ్యో మనము కలకలమున మీ, యనవద విరహప్రకార మని యాపనికి
నయ్యో మనము కలకలమున నెఱుంగుదు, కదిసెన్నఁడు వినదు తొల్లిఁథలం దైనఁ.
6. అయ్యో మనము కలకలమున కదా తాత కాన్యపమునీంద్రుఁడునుం జేరువ లేఁడు, మనమీ
నయ్యో మనము కలకలమున పోడిమియు నగ్గలతపేడిమియు నేయపాయంబులం జక్కఁ
నయ్యో మనము కలకలమున జెప్పిన మెక్కడం జొచ్చునార మేదైవంబుం బ్రార్థిత మని
నయ్యో మనము కలకలమున బ్రయంవద యిట్లనియె.
7. అయ్యో మనము కలకలమున యెదియే నెఱిఁగుండియుఁ జెప్పనేల యం
నయ్యో మనము కలకలమున జరియింపుదు నిట్టి రహస్యప్రయోజనం
నయ్యో మనము కలకలమున జెప్పట యయత్తము నేఁ గనుఁగొన్న చిహ్నము
నయ్యో మనము కలకలమున స్థిరుకలేక శకుంతల సమ్మతించినఁ.
8. అయ్యో మనము కలకలమున జెప్పుచుఁ, గను గీఁటిన ననుమతంబు గెఱొనినదియై
నయ్యో మనము కలకలమున, నను నడుగఁగ నాప్రియంవద గభీరోక్తిఁ.
9. అయ్యో మనము కలకలమున పాడఁగా వనములో నిన్న స్వదాశివ్యధం
నయ్యో మనము కలకలమున పాడఁగా జెఱుఁగవా తద్యేశఁబాలిండ్లపైఁ
నయ్యో మనము కలకలమున ముత్పులకము ల్పుంఖానుపుంఖంబుగా
నయ్యో మనము కలకలమున భూవిభుని దా నొయ్యారపుం జూపులఁ.
10. అయ్యో మనము కలకలమున పిన్నతెరమాటున నుండక పాటి దూఁటిపా
నయ్యో మనము కలకలమున పట్టి యిసితింతలమాపులఁ దన్నుఁ పాడఁగా
నయ్యో మనము కలకలమున ప్రేమగరిమంబునఁ జూచె లతాంగి నయ్యోడఁ
నయ్యో మనము కలకలమున నాన్యపతిచంద్రుని చూపులుఁ గంతుతూపులఁ.

- క. ఆప్పటఁ గోలెను లలనకు, నిప్పొటినయట్లు మేన నిగిడెడుఁ దాపం
బిప్పగిది నేను గన్నది, తప్పదు నిక్కువమటంచు దాఁపక చెప్పెన్.
- క. ఆమాటలు విన నృపతికిఁ, గాముని శరనిహతి నైన గంటులు పూడెం
గామాగ్నియుఁ జల్లాఁతెను, గామిని తనమీఁది ప్రేమకలిమియుఁ దెలిసెన్.
- చ. ఇత్రైఱంగునం బియ్యవద మృనూత్తలం దత్ప్రకారంబు విరహావికారంబకా నిశ్చ
యించి తన్నుఖంబునం దెలియక ప్రయోజనం బోజవడ నేర దని యనమాయశ
కుంతలం డగ్గటి కుంతలంబులు దువ్వుచు ! నుడుకుచుం దొరంగు కన్నీరు కబోలం
బులరాలినం దుడుచుచు మృదుమధురమందమందస్వరంబున.
- గీ. తెలఁపు పంచింపుదురు తల్లిదండ్రులకును, జెలులయెడ దాఁచి నిలువరు చిత్తవిధము
ఇంతి నీకింక నీకింక యెందుమాను, జెప్పు నాతోడు నాతోడఁ దప్పగాదు.
- క. నీకు బహిఃప్రాణములము, మాకే యెఱిఁగింప వింక మఱి యెవ్వరికిం
గోకనదహస్త చెప్పెదు, దాఁకొని మదిలోననున్న తగులు న్నెగులున్.
- ఉ. లాఁతితనంబు చేసి యబలా యెఱిఁగింపక నిల్వనోపుదే
లేఁతలు గాక గుండె లగలించెడు కోయిలదుండగీల పె
న్దూఁతలు గండుఁ దుమ్మెదల గుంపుల మ్రోఁతలు లోన నీఁతలుం
బోఁతలు నైనయట్టి తలపోఁతలుఁ గంతునివీకచేఁతలున్.
- క. రోగంబు పే రెఱుంగక, యేగతి నావధము శాంతి కీనొప్పుదు నా
లాగున నీహృదయమునను, రాగము కీ రెఱుంగ కేవెరపు నేయనగున్.
- చ. ఏనును బ్రియంపదయు నీకుం బర్యాయదేహంబులము ప్రతిచ్ఛాయలము మాకంఠే
నింక నెవ్వరు వశ్యులు పయస్యలుఁ గలరు నాయాస్యంబు చంద్రాస్య చక్రంజాఁ
డు నీయాశాస్యంబు నెఱిగింపకున్న మమ్మెల్లకుండుట ప్రియంపదప్రాణంబులకుఁ
దప్పినదానవు నీవు ప్రేమవాటించి పెంచినమాలతీలర స్వనాస్తంబునం ద్రొంచిన
దాన వని యానలు వెట్టిన నిట్టూర్పు నిగిడ్చి మగిడ్చినలోచనంబు లించుకవిచ్చి న
చ్చెలివదనంబుఁ జూచి తదీయాంకపీఠంబున వదనపంకజంబు మోషికొని గద్దదకఁ
రనాళయై యుత్కంఠ నీకుం బ్రియవద చెప్పినది తప్పదని.
- శా. గంగాగర్భమునుండి నేఁటితుదదాఁక స్కాటరాకుండ నుం
డంగాఁ గల్గెను మీమొగంబు లింకఁ జూడన్నాకు మోమేది యే
భంగి న్నిల్తు మునీంద్రకన్యకలలోఁ బాటించి మాతండ్రుఁ ద
న్వంగి యేగతిఁ జేరఁబోదు నని యొయ్య స్వక్కివెక్కిడ్చినన్.

నీతి పథశాస్త్ర విజయము.

అందుచేత, క్రాంతియవలె మౌనము గడిగి కూరిమి మెలగక
అందుచేత, క్రాంతియవలె జేర్చి యెలమి చెన్నుదలిర్పక.

అందుచేత, క్షామ త్రమునందును జనియించిన బా

... , సామంతాధిపతిలతోఁ గలంకము గలుగున్ .

మొదటి భాగము - మొదటి భాగము

అంబికా దేవి కల్యాణ ముద్రా శేర చంద్ర మం

.....

శా. మూలాలు చూడవచ్చునా చాటికుంటున్నా.

మహాశివుడు, నీకు బలియాటకుం నగు నీరజాక్షి

• • • • • గానము లు. పల్లవి యనుకూల దాంపత్య మిరువురకును.

అంతా సుఖముగా ఉన్నప్పుడు అక్కడ నుండి వచ్చిన ఒక మహిళా పోలీసు ఆఫీసర్ తన దృష్టిని వారిపై పెట్టింది.

అందుచేత మన దేశమునందు బోయి ప్రకంబుస్థాని వర్తించున్న వారందఱు

• • • • • మార్గదర్శనము మల్లసిలం గాని పుల్ల సిలండు చింతయు

శ్రీకృష్ణయనమాయ ప్రేయంవదవనంబునం జూడ్కినిలిపి

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

109

110

111

112

113

114

115

116

117

118

119

120

121

122

123

124

125

126

127

128

129

130

131

132

133

134

135

136

137

138

139

140

141

142

143

144

145

146

147

148

149

150

151

152

153

154

155

156

157

158

159

160

161

162

163

164

165

166

167

168

169

170

171

172

173

174

175

176

177

178

179

180

181

182

183

184

185

186

187

188

189

190

191

192

193

194

195

196

197

198

199

200

201

202

203

204

205

206

207

208

209

210

211

212

213

214

215

216

217

218

219

220

221

222

223

224

225

226

227

228

229

230

231

232

233

234

235

236

237

238

239

240

241

242

243

244

245

246

247

248

249

250

251

252

253

254

255

256

257

258

259

260

261

262

263

264

265

266

267

268

269

270

271

272

273

274

275

276

277

278

279

280

281

282

283

284

285

286

287

288

289

290

291

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

308

309

310

311

312

313

314

315

316

317

318

319

320

321

322

323

324

325

326

327

328

329

330

331

332

333

334

335

336

337

338

339

340

341

342

343

344

345

346

347

348

349

350

351

352

353

354

355

356

357

358

359

360

361

362

363

364

365

366

367

368

369

370

371

372

373

374

375

376

377

378

379

380

381

382

383

384

385

386

387

388

389

390

391

392

393

394

395

396

397

398

399

400

401

402

403

404

405

406

407

408

409

410

411

412

413

414

415

416

417

418

419

420

421

422

423

424

425

426

427

428

429

430

431

432

433

434

435

436

437

438

439

440

441

442

443

444

445

446

447

448

449

450

451

452

453

454

455

456

457

458

459

460

461

462

463

464

465

466

467

468

469

470

471

472

473

474

475

476

477

478

479

480

481

482

483

484

485

486

487

488

489

490

491

492

493

494

495

496

497

498

499

500

501

502

503

504

505

506

507

508

509

510

511

512

513

514

515

516

517

518

519

520

521

522

523

524

525

526

527

528

529

530

531

532

అందుచేత, తాళి వినినను మిగుల సదృశతనొందు

మనస్, సంప్రసాదః బ్రహ్మం వద యుక్తులనియె.

... .. వాస్తవాలను బట్టి

అందువల్ల, ఆంధ్ర ప్రదేశ్ మహిళల జీవితాలను మెరుగ్గా చేయడానికి ప్రయత్నించాలి.

అందుచేతనే మన దేశమునందు మున్నెవంటి యా

మొదటి యుద్ధము మోముచిందమునా

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

.....

సోలపుంగాదు ప్రాచీనవర్ణాశ్రమములు

అయితే, ఆయనకు శుద్ధాంత కాంతా జనచింత

యెల్లంటు మెల్లమెల్ల

మనము జలమును ముట్టించి జలని యొక్క

అందుచేతనే మనము విచారించుకొనవలయు ననిన నష్ట

- క. నాలారత్నము కూర్చి నావలన సంపాదించుట ల్వింటిఁ ద
నూలం బైన మనోజతాపమును గన్ను ల్చల్లఁగాఁ గంటి నీ
వేళ న్నేఁ బొడనూపకున్న మరుఁ డేవిఘ్నంబు గావించునో
యాలస్యా దమృతం విష మ్మనెడు వాక్యంబు ల్బ్రతం బెప్పుడున్.
- క. ఒప్పనిపని కాలన్యము, చెప్పుదు రింతియ శుభస్య శీఘ్రం బనఁగా
నిప్పులుకు విచారించిన, నిప్పుడ పొడచూపవలయు నిభ గామినికిన్.
- చ. ఒక్క యుపాయాంతరంబునం గానుపించెదం గాక యని యొక్కయెలమావికి ఛ
ద్యంబున వినతంతువాగుర బాగుగానమర్చి యురివేటకాని లాగున శకుంతలంబుల
నిరీక్షించుచున్నవాఁడ పోలె శకుంతలయున్న వృక్షవాటిక యల్లనల్లన చొచ్చుట
యు నననూయాప్రియంజవదలు కనుంగొని రాజు విచ్చేసె నని సంభ్రమంబున నా
ననంబుల డిగ్గినం జూచి నమ్మదభయవినయకలితలజ్ఞానముపేయం బగురయంబున.
- చ. కినిలయశయ్య డిగ్గి యొకక్రేవ శకుంతల నిల్చియుండఁ ద
త్కుసుమనవాంక మంటుకొని క్రొత్త విరుల్లనుపట్టె నెంతయు
నొనరిసిడంబువాని నవమోహనవల్లియొ యంచు రాజు నిం
పొనఁగఁగఁ జూచుచుండె మధురోల్ల నదుద్గము లైన చూపులన్.
- క. బాలికఁ జూచుచు ధరణీ, పాలుఁడు పలుకుడిగి ప్రేమదభరితుం డయ్యె
న్బాలికకును నాధరణీ, పాలకునెడ లజ్జ మానబంధము నొందెన్.
- చ. ఇవిధంబున శకుంతలాసౌందర్యసందర్శన సౌఖ్యపారవశ్యంబున రాజును లజ్జా
భయరజ్జుబంధంబున మూరిగంధగజయానయుఁ జిత్రరూపంబుల చెలువునఁ బ్రతిజ్ఞ
చేసికొనినకరణిఁ గనుఁబోక వెట్టిన చందంబున మూసినముత్తియంబులవలె నుండ నన
సూయ డాయవచ్చి భూవాాయకున కిట్లనియె.
- గీ. నిన్న నిచ్చట నీయింతి నిన్నుఁజూచె, జూచుటయుఁదప్పుగాఁజూచి నూనబాణుఁ
డింతఁగాఁ జూచె విచ్చేసి తింతలోనఁ, గ్రంథగాఁ జూచుఁగాకింకఁ గాంతమరుఁడు.
- ఉ. జాతకృపావిభూతి మదసామజయానను దేవయాన మీ
తాత వెడల్చి తెచ్చె భయదం బగుకూపములోన నుండఁగా
భూతలనాథ నీవును బ్రభూతదయ న్నెడలింతుఁ గాక నేఁ
డితరళాయతాక్షిని రతీఘఁడు దోచినతాపకూపమున్.
- చ. అనిలము రోగముం గణివు నగ్నియుఁ దోయము దైవికంబులై
చనుఁ దనవారుఁ దోరులును శాస్త్రీవులుం బనివారుఁ జేయు నీ

- దశమః పాదః మహానాటకం లగుటం బరియంపని యాద్వివర్తమ
 త్తమః పాదః గాంధీ శేషమయి మాన్యుటయొప్పుఁ బ్రజాభివృద్ధికే.
1. ఈ మధ్యంబున మారుండు చోరుండు మామానిని మానధనంబు ముచ్చిల్లి తెచ్చి
 పోయిఁ బోరుండు భవత్సమిపంబునన యున్నవాఁడు స్త్రీధనంబులు రాజుల క
 కాశ్యంబు లింతిసాము మగుడ నిప్పించి యశస్కరుండవై మదవతస్కరుని కిక్షిం
 రుచిచ్చియ మనిన మందస్మితవదనారవిందుం దై యయ్యిందువంశనంభవుండు ని
 త్తంబుగా నిట్లనియె.
2. ముండు మాత్రైర్వధవమును ముచ్చిల్లించి, యించువిలుకాఁడుదొంగ మీయింతిశిచ్చె
 కను కోమిల్లయగుచే నెఱుంగుటయును, గుడువమాకిచ్చెనీయింతిహృదయధనము.
3. మామానామక వానిని, మీసాము నీకు మగుడ మీమాసాము
 క్కానిమిదిమంద మారకఁ గోననయేమిటికి మార్పుకొనియెద మొండెక.
4. ఇంతలో విప్రశిష్ట మీయిందుముభికి, నడుగుఁ దెడమాటలకుఁ బోద్దు నిడివిలేదు
 నామిదిమంద మెవరువదరత, కొదగవలెఁ గాని యింకిట నుండరాదు.
5. మహారాజులు మీరెఱుంగనివి యెన్నంగల్గివెంటుల్లనఁ
 ద్రియమిదిమంద వాన్యయంపరము కల్పింపంబడెనీకుమా
 క యగోపామలశేవు కారుకము మీకున్లక్కనింగల్గెనే
 కియఁకానిఁద్రుఁడు మాకుఁ గోర్కులు మదిన్నిండార గాంధర్వముక.
6. వికాశంబులు బ్రాహ్మణంబును బైవికంబును గారుడంబును బ్రాజాపత్యంబును
 కాక్షిణంబును వాసుదంబును గాంధర్వంబును బైకాచికంబును ననునెనిమిదితెఱంగు
 లా బ్రాహ్మణంబు క్షత్రియులకు గాంధర్వంబును రాక్షసంబును ముఖ్యంబులనిన
 క్షత్రియులని వాక్యంబులు శకుంతలవయస్యజునిని నవినయంబున నిట్లనిరి.
7. మహారాజు చెప్పింది సత్యము నీమది దుష్పథంబునం
 గుడియె నేమిఁజూగుదుము సర్వవిధిజ్ఞాఁడు కాన్యపర్షియు
 క్షత్రియంబునకొందుమార్గము నమర్షమునొందఁడు మాకునీప్రయో
 గమిదిధంధ మొకక సంతయమున్నది మానసంబులక.
8. అదియిట్లనినది.
9. కేట మీయిచ్చివెదా, పోటికిఁజిట్టంట్టనంటి పోయినపిదపం
 గాంధర్వంబునకును, మిటయుఁ గణ్వునకువచ్చు మానులచేతక.

- ఉ. మాతరలాక్షీపైఁ గలుగుమక్కువనిక్కువ మయ్యెనేనియో
భూతలనాథ యీతలియఁబోడికినీకునుఁ బుట్టుపుత్రుఁబ్ర
స్థీతిగ యశావరాజ్యపదపీఠమునన్నిలుపంగ సత్కృపా
నీవుఁడవైమనోజ్ఞమహనీయుముగా శపథంబు నీఁదగున్.
- క. అనవుడు నవ్వనితలతో, జనపతి నీపనికి నేలనందేహము నా
ఘనలక్ష్మీకిఁ గాన్యపముని, మనుమని కంటెను వఱిందు గూన్యఁడుగలఁడే.
- సీ. నిజముగా నీబోడినలఁతపైఁ గూరిమిగలుగునా యంతరంగంబుసాక్షి
కలహంస కీరణోకిలములుగొలువ నోలగమున్న యావనలక్ష్మీసాక్షి
కుధరకన్యానాథ ణోటిరరత్నంబు చంద్రుండు మాకులస్వామిసాక్షి
యలికలోచనమూర్తియైన కాన్యపమహామానంద్రీపాదపద్మములుసాక్షి
సారసత్యచరిత్రలు మీరుసాక్షి, యాలతాంగికిసుతుఁ డుదయించుపుణ్య
మేనుజేసిననతని నాయేలునకల, సింధునేమికి యువరాజుఁజేయువాఁడ.
- ప. అని యివ్వధంబున నవ్వశ్వంభరాభర్త విశ్వానంబుచేసిన విశ్వామిత్రీపుత్రుండెచ్చి
గాంధర్వంబుమంత్రీకంబుగావున నారాజు హస్తంబునకు నారాజవదన కరనణ్ణం
బిచ్చి శచియు శతమన్యుండు శరధికన్యయు శార్ఙ్గపాణియు శైలరాజకన్యయు శ
శాంక శేఖరుండునుంబోలె శశివదన శకుంతలయు శశికులావతంసంబు దుష్యంతుండు
మ ననుకూలదాంపత్య సౌఖ్యంబులవిచ్చిన్నప్రీతి ననుభవింపుదురుగాక యనియన
సూయాప్రియంవదలు దీవించి వాననాప్రసవముకుశంబుల నిరువురిశరంబులంజల్లి ప
ల్లవతల్పంబునకుఁ గొనిపోవునెడ.
- సీ. ప్రళయసంధ్యానటత్ఫలాక్షుడమరుణోచ్చండనిర్ఘోషంబు బెండుపటచి
మందరాచలమహామథనవేళాగుంభదంభోధి నాదంబునపహసించి
గిరిగరుత్థండనక్రీడానమారంభదంభోభిరుదితముఁ ద్రిస్తరించి
పుష్కలావర్తకాంభోధణోదరగళన్నిర్ఘాతరావంబు నీచపెట్టి
వరునదిక్కుంజములఁ బ్రతిధ్వనులు చెలఁగ, నాశ్రీమారణ్యముల నెల్ల నాక్రమించె
మునులు భీతిల్లఁగాలి కాముఖమహోగ్ర, భూరిసన్నాహనమరభేరీరవంబు.
- నాథర. అనిర్ఘోషంబుకంటెన్ హరదురుగతి మున్నాడి యొక్కింతయార్త
ధ్వానంబుల్లొనిరాజేవదనభవములై వచ్చె నన్నత్రపోర
క్షానిష్ఠాలోలహేలానమరవిజయదుష్యంతధూపాల దక్షః
కీనాశుల్వచ్చి రుద్యత్క్రియఁ దపసులరక్షింపురక్షింపుమంచున్.

1. విశ్వకర్మ కలశమున భక్తిరసము, సద్భక్తిభక్తిమనీంద్రుల యార్తరసము
 గోకాచారములు గుడిగోనంగ, నపరరావంబు భూవిభుఁ డాదరిం.
2. కాశ్యపకర్మ పంజరముల రంజిల్లు రాజకీరమనోజ్ఞరసముకంటె
 గోగీరసరాగ్రియల మోహనంబైన వలమానపీఠారవంబుకంటె
 కలకంఠకంబులు కలరవంబులఁ గొల్పు రమణీయనంగీతరసముకంటె
 జానురగాగ్రహీణీరసముల కరరత్న పలయమంజీరరావంబుకంటె
 మంజుశోభానకాసారమధుపచక్రి, వాకకలహంస మధురరవంబుకంటె
 మత్తమత్తక్రియలజులు చిత్తగించి, యాదరింతురు కరుణతో నార్తరసము.
3. వైశ్యవంశుఁ గురంగాంకకులమహీభర్త మహర్షుల యార్తరవంబువిని ముహూర్తమూ
 త్రింబువం దడయక తదీయరత్నార్థంబు రత్నోపయలపై నడువనమకట్టి శకుంతలవద
 నం బవలొకించునప్పుడు.
4. తాండలంగ బాష్పయులధారలునుం గదలంగ నింతిదా
 నాంకయున్న దుశ్శకున మానని తెప్పలనప్పళింపఁగాఁ
 దోగిన యశ్రీవారిఁ గనుదోయరుణంబయి యొప్పెనెఱ్ఱఁగాఁ
 గాగ్రిన కిక్తతోయమగు కాయజసాయకయుగ్మమోయనన్.
5. అవేశశకుంతలతో, నీవేలలతాంగి యింత నెగులు పడంగా
 నావేలమునమయింతును, నీవేలంజటికెవేసి నిలిచినమాత్రన్.
6. చాలాపుకలఁడినెఱుఁగక, బాలావెఱుచెదవు కోణపనికాయముకై
 కోటాహలముగఁజేయును, హాలాహలధరుఁడువచ్చి యడ్డంబైనన్.
7. అంతేచ్చెఁ ద్రియంపదయును, ననసూయయు విభునిజేరి యట్టిట్టనరా
 కనికీంపినతినిమే, లునకుందమనభికి వామలొగనమదరన్.
8. కాంచీమనములఁగడుఁగౌతుకములనొంది, యాశకుంతలతోడ నోయలరుఁబోఁడి
 జనుమఁశ్యంబు నీవిజస్వామికవును, నగు మొగంబుననమచు భూన్యాభుఁడూచి.
9. పార్తికికాటభంజనుఁడు హైమవతీరమణుండు దేవతా
 ముక్తికరత్న పుంజరుచిమంజులపాదనగోరుహుండు లో
 కున్మయదాముఁడు నగన్నతుఁ డాత్రిపురాంతకుండు చా
 న్నీయొనర్చుఁగాత ! విలసత్కరుణామతి దానవాజిలోన్.
10. అఁమాకీర్వడింది నమ్మతింప నమ్మహీవరుండు వనబహిరంగణంబునకు సారథియై
 మును తెచ్చిక న్నందనంబెక్కి యొక్కరుండును నుక్కుమిగిలి త్రిపురాసురవీరుల ప
 యింజను భాలలొచుండునుంబోలె నాలంబునకు నడచునెడ.

- నీ. జడలూడియములకై పడిఁ జిక్కుఁజీరుఁగా నవనిపైఁబడి పొరలాడువారు.
పదియొందునంజలపరువెత్తి చనలేక దగదొట్టి పెదవులుదడుపువారు.
గంపతాఁకుల జీరుగంటులై పీఁపులఁ జీరలంటగఁ బొడల్పూలువారు
నెటకుఁబోవఁగలేక యుటజకోణములలో నొఱిగి యూరుపు లిచ్చి వెఱచువారు
లేఁటిఁబొడఁగని వెనబాతలించువారు, నైనమునులను జూచిహస్తాజ్ఞమెత్తి
వెఱపుడుగుఁ డోడకుండుఁడు వెడలుఁడనుచు; నంచితాలాపముల భీతి నపనయించి.
యాగము గొదవడకుండఁగ, సాగింపుఁడు యుష్కదీయనవనానలకుం
డఁగతవినీలధూమన, మాగమమున దనుజమశకమండలి మృగ్గుక్.
- క. అనితేర్చియనిలరయమునఁ, దనయరదము నరుగనిచ్చి దౌదవ్యులన
ద్దనుజులఁ గనుఁగొనిరిపుఖం, డనచండభుజుండు విలుగుణధ్వనిచేయఁ.
- మ. చెలిమింజేసెఁదదాహవస్థలమునం జృంభించియాచంద్రముః
కులభూపాలక బాహుదండవిలనతోడండటంకారము
న్దులిశారావగభీరభేరవమహాకోపోగ్ర హుంకారము
ప్రృళయారంభనటత్కృతాంతపటహప్రత్యగ్రభాంకారముల్.
- క. ఆరాపము దమకుం గ, ర్ణాయంతుదమైన దానవాధిపుఁ డనిపెన్
భూరమణుమీఁద దిక్కరి, సారుల మాకందశరభనైర్యాధిపులఁ.
- ఉ. వారును నేగుదెంచి జననల్లభుపై మిహిరాంశుతీప్రికిం
శారుపరంపరల్పఱపఁ జంచలమొందక వజ్రదీప్తిమ
ద్దారుణబాణయుగ్మముల దారితకంతులఁజేసి పీరల
క్షీరమణీయభూతబలికి నృలిగొట్టెలఁజేప నిద్దఱఁ.
- క. మాకందశరభులిద్దఱు, నీకరణిని నమరధరణి నీల్లుటవిని యా
రాకాసిఁతేఁడు కుపితయ, మాకారత నగ్నికణము లత్తులరాలఁ.
- శా. ఏమేమీ మఖరక్షకు న్నునులు ధాత్రీకాథమందెచ్చి నం
గ్రామకీర్తిడకు నొడ్డిరే మఱచిరోకా కాత్మలలి గర్జదం
భోమత్కల్పనికాటవీరసుభటస్ఫుర్జద్భుజాకార్ముక
జ్యాముక్తాతికఠోరసాయకమహాశంబాళినంబాధముఁ.
- వ. మాకందశరభులిద్దఱు వడ్డవేమితప్పె దర్పకారాతి యేతెంచినఁ జక్రధరుండు విక
మించిన తీర్చనడని వియచ్చరప్రతికోటి నేన తిచ్చటికిం బోయె నని నిర్నిద్ర
ర్నిగోధకోధంబున నసురనాగుండు సుభటయూధంబునా యోధనంబునకుంబ.

చవారునుంజని యవనియద్రువధేరేభాంకృతులునుజటులమదకరిఘటాఘీంకృతులును దు
రగహేమహీంకృతులును గుండలితకరినకోదండజ్యోలతటంకృతులును 2. దాతిపద
నావసానాంకారహుంకృతులును నబ్జజాండకటాహంబు చిప్పలనందువాపం గోపం
లు పెక్కురూపంబులు గైకొన్న విధంబున వీరంబు బహుశరీరంబు లెత్తినచాడ్చున
మూఁకంగొని వేఁకనిడసి నాకంగొనక వీఁక నొక్కొక్కనం గరిపురాధీశ్వరం దాఁ
కె నల్లగుండంగొను నొడళ్లకాంతులు మొయిల్లును, విన్నూర్జితాట్టహాసంబులు గర్జార
వంబులుగన్యందనవ్రభౌపుంజబులు మెటుంగులుగానంపవానలుముంపఁజలింపకనిలింపవ
ల సత్సవారుం డై యేకవీరుండు విల్లుం డెగఁగొని వాలంపవెల్లిం బెల్లుగాఁ బఱవినం
బనని యశవిరోచిరుద్బల్లంబు లగు మనుజవల్లభుభల్లంబులం గృతాంతపురపథికు ల
గురీకులును విశ్లేధంబులగు రథంబులును వికర్త నతనయకింకరహృత్తులగు వీరరాహు
త్తులును విగతిత్రాణంబు లగుఖత్తుబాణంబులును వీస్తీర్ణజీర్ణాంగంబు లగు మాతం
గంబులును విన్యస్తదైన్యం బైన సైన్యంబును విన్రీన్తంబును, విధ్వస్తంబును వీటతా
టంబును వీరాకుల విదళంబునుం గావించి విలోకించిన.

2. అభిలజగద్విహారకులహారపరాయణుఁ డుల్ల సచ్చిఖా
శిభసఖిఖడ్గవాణి రవిజింహుఁడు విన్నూరితారిమండలీ
మౌఖులు వీర శేఖరులు ముప్పదికోటులు ముఖ్యనాయకు
ల్పఖులనుదోలె నుండ బలనంపదుపేతుఁ డభీతుఁ డాజులక్.
3. తురగరింభాముఖోద్ధూతఘోషాళి నభ్రగంగానది నడుసు లేఁగ
నసితకస్త్రజ్యోతు లాకాధినాథుల యిండ్రముందల్ల నీరెండగాయ
దంతినంతానదుర్తాంతఘీంకృతులచేఁ జెవులు జామ్మనుచును జిఱ్ఱివోవ
విపుల సైన్యవహోగ్రవిన్యాసరవమున నుర్విప ట్టదరి యుట్టుఁతలూఁగఁ
గుండలీకృతచారుకోదండదీర్ఘ, నిష్ఠూరజ్యారవంబుల నింగి వగుల
విక్రమాధికమంబున నాక్రమించి, రథనమునవచ్చి దుష్యంతవిభునిఁ దాఁక.
4. తాఁకి పరేతరాజవరదత్త ము లైన మహోగ్రబాణముల్
వ్రేఁకని వీఁకతోడఁ బృథివీపతిపై నిగిడింప నాతఁ డ
క్కాఁకు నోర్వలేక యలుకం బిడితాశనభర్త వక్షుముం
తాఁకఁగ వేసి కాత్రీవవిదారణదారుణవారుజాస్త్రమున్.
5. వారుణబాణమునకుఁ బ్రీతి, కార మెటుంగక సురారి గతజీవుండై
ధారుణిఁ బడెఁ బవిధారా, దారితమైపడిన భూమిధరుచందమునన్.

- ప. రవిజిహ్వంబు వారు బాణపాతంబునం బ్రేతపతి పురంబునకుం బోయినం గనలి
కాళికామఘంబుండు కోధపాటల ముఖుండగుటయుఁ బాటలవర్ణ మానాసి మర్త్యా
సిత్యంబుం బగ్నిత్రయంబు ననుకరించి లోకత్రయదాహకులై ప్రచండవేగంబుననే
నుంగుపురాధిపు నేన నేననంహరింతునని పంతంబులాడుచునారాజసింహంబుపైఁగ దిసిన.
- కా. సంగ్రామంబున కుత్సహించుటయు నాక్షుభర్త కల్పంతవే
శంగ్రిడించులులాలువాహనునిలీలం గుర్ధుఁడైయుద్ధసీ
మంగ్రోధాగ్నికిఁ జేసెనాహుతులుగా మానాసిమర్త్యాసివే
శ్లంగ్రూరాకృతిఁగాలు దానవుల ఫేలద్భాణయుగ్మంబునన్.
- గీ. పార్శ్వలిద్దఱు నభూమిపాలనిసిత, బాణయుగమున నిర్లతప్రాణులైనఁ
దూర్ణముగవచ్చి పాటలవర్ణుఁడేసె, నవనిపతిమీఁద నైంద్రాళాలాకుగంబు.
- క. ఆయింద్రజాలబాణము, మాయావిధమేమిచెప్ప మహనీయంబై
యామోధనసీమమహీ, నాయకుకన్నులకు మునివనంబై తోఁచెన్.
- మ. కనుబంతంబులుముట్టిమోయుచుఁ బరీక్షావేదఘోషంబుఁ దా
నొకచో నధ్వరతంత్రమంత్రనినదం బొఁడొక్కచో స్ఫూర్త
ర్శకలాపారవ మొక్కచో లలితమిమాంసానినాదంబు వే
తొకచో యుద్ధవిజృంభణం బుడిగి యయ్యుర్వీశ్వరుండుండఁగన్.
- క. ఆరాక్షసమాయాస్థితి, సారథియైతిఁగింపఁ దెలిసి సారాస్త్రిమున
న్వారించియొక్కతూపునఁ, పారవుఁడిలఁ గూలనేసెఁ బాటలవర్ణున్.
- కా. క్రవ్యాదుంబరిమార్చి యెంతయును నుగ్రంపశ్యుఁడైనిల్చివా
యవ్యాస్త్రం. బరివోసి యేయుటయు వాత్యావేగవిన్నూర్తి నా
ర్తివ్యాహారము లుప్పతిల్ల నుడువీధింగొండ్లియాడించెదై
త్యవ్యాధులై రబామ్మలట్ల నిగుడం దానాటకాఁడుంబలెన్.
- సగ్గర. ఆజన్యంబుండు నిమ్మైనఖిలదనుజవీరాతి వీరోగ్రసారు
లౌఞన్యాస్త్రాళిచేతనృణమునఁ బడిననాత్మసాధీశుఁడేగన్
రాజన్నానీరవాజివిజఖురజరజోరాజి ఘారాజభూమి
సౌజీవాప్తం గ్రహింప నగ్రసమునఁ బయోరాకులన్సంగ్రహింపన్.
- ప. ఇట్లు సంరంభవిజృంభమాణుండై కాళికామఘంబుండు బర్హియ్యుఖవిరోధికికాధికముఖుఁ
బులం జలింపక పంచదశాక్షైహిణీయుక్తుండై మూర్ధాభిషిక్తునిపయిం గవిసిన నసీను
నలభిండివాలముద్గరతోమరప్రాస శరానసప్రముఖ నానానిధప్రహరణంబులం గ

ప్పించినం దప్పించుకొనుచు నుప్పరవీడికిఁ దత్తటిల్లతలంగప్పించుపోలికఁ గనకపుం
ఖిలీముఖంబులు నుపయోగము నాకనంబునం గీకనంబువోలె నల్లగరులశరంబులు దట్టం
బుగ నేసియు విహాయనంబునకు రాయంచకదుపు లెగయుచందంబునం దెల్లపింజెలభ
ల్లంబులేసియు మహానక్రింబు నముద్రొక్కొడంబునుంబోలె విక్రమాభిక్రమంబున
నుక్కుమిగిలి యాకకాగ్రిసేనానకాగ్రికరంబుఁ జొచ్చి శోధించి కలంచి కలగుండునే
ని మట్టిమల్లాడి వెఱఁజి వెంపరులువెట్టి వచ్చిపోయిన తెరువెఱుంగరాక యొక్కడఁ
జూచిన రథమయంబై యొక్కడఁజూచిన దుష్టంతమయంబయ్యును నేనికాచరుం
జూచిన శరమయంబయ్యునుండెనట్టి బెట్టిదంపు మోహరంబున.

చ. తొడుగుట కానరాక వెనతోడన యేయుటకానరాక పై
వెడలుట కానరాక యుడువీధికిఁ బోవుట కానరాక య
య్యుడువిభువంశవంధవుని యుగ్రికరంబుల దైత్యమస్తము
ల్యుడుటయు రక్తవాహినులు వాటుటయుం గనవచ్చె నాజిహ్వా.

గీ. హస్తీపురరాజశరహతహతి ద్రోహి, రానులై యుండె నంగ్రామరంగమునను
నరిదిహోవులువేసిన నల్లపేటి, తాటికాయలగతి దైత్యతతుల తలలు.

ఉ. అట్టులు ద్రొంచి దానవుల నాహవభూమి విభుండుగూల్చినం
గొట్టెలఁదెచ్చి జాతరకుఁ గోసినపోలికనుండె మేదముం
జాటుచు మాంసము ల్బవులుచూచుచు భూతములుండె నాజిహ్వా
గట్టునఁ ద్రోచుచుం జయముగాధలు వాడుచు నోలలాడుచున్.

వ. ఇవింధంబున నుండె నంతట.

క. బలమెల్లఁ దెగిన నిజవో, ర్బలముం జలముం బ్రతాపపావకుండనును
జ్వలకస్త్రాస్త్రంబుల నిజ, బలముగ నేదిరించె దనుజవతి సరపతితోన్.

కా. నిన్ను న్నించితి నైన్యమల్పాడుగువోనీ దీననాకేమియు
న్విన్నంబాటు ఘటింపనేరదు సురానీకంబులం బోయల
న్వెన్నుల్లిన్ని నన్ను మార్కొనెడుచో వీర్యం బహర్యంబుగా
సన్నద్ధుండవుగమ్ము మాత్ర నిజశస్త్రప్రాధియు మ్రాధియున్.

మ. అనినం గొండొక నవ్వి యేల యిటు వీరాలాపము ల్కడుజ
ఘనోదండము కాలదండము భవత్కవ్యంబు నవ్యంబు భూ
తనికాయంబున కిత్తుఁ బోవిడువఁ బాతాళంబు భేదించి చూ
చ్చినఁ జూక్రింతుడు తోడువచ్చిన మహాకేమిండు దానచ్చినన్.

క. అని వీరోక్తులతోడన, యనినేయందోడఁగె మానవాధిపుఁడచో
మనుజాధిపదనుజాధిపు, లనువొందిరి రానురావణాకారములన్.

కా. ఉల్లంబులృణకౌతుకంబున నముద్యోగించి సామ్యంబులై
యుల్లాసంబులు వీరరేఖలును నుద్యోగింప నొక్కంతలై
భల్లాసారము పెల్లుగావసుమతీపాలుండు దైత్యుండుశుం
భల్లీతాగతిఁ బేర్చి మార్కొనిరి పౌబల్యంబుతుల్యంబుగన్.

గీ. దనుజశరములు భూభర్త దనుమన్యపుని, శరములమరారిదనుమ నయ్యరుపురకను
జనుమునజనుంబు నవ్యవస్తంబులయ్యె, దూఁచివేసినగతినుండె దోర్బలములు.

క. ఈఁ రణిధనూరణమ, ప్రాకగతింకేయుచుండె దోర్బల మొప్పన్
భూకాంతుండు నొనలేనెను, భీకరబాణమున నసుర పెడతలవెడలన్.

మ. సురవిద్వేషి తదన్త్ర పాతమున నంక్షోభించి యొక్కమ్మున
న్నరలోకేశునురోవిభాగము వడివ్నాటించి యాఱమ్ములం
గరముల్సాయకనప్తకమ్మున బరుల్లట్టంగ బెట్టెయనా
ధరణీనాథుఁడు లెక్కనేయక తదుత్సాహంబు దాహంబుగన్.

క. అక్షునృశితశరంబులఁ, బ్రీతుభితుండగుచునేసి ప్రథనక్రీడ
స్వీక్షింపుమనుచు రాక్షసు, వక్షము జయలక్ష్మికిని గవాక్షము చేసెన్.

గీ. ధారుణీపాలుఁడేసిన దహనతీవ్ర, సమశిలీమఖములవేడిఁ జాలనొచ్చి
దర్పమెడలక విలుగుణధ్వని యొనర్చి, భీకరధ్వని దిక్కులుపెకలనార్చి.

నీ. పలలాకివిభుఁడేసెఁ బైకాచబాణంబు భైరవాస్త్రంబు భూపాలుఁడేసి
వ్యాశ్మరస్త్రంబుఁ గాలికాముఖుఁడేసి గరుడభల్లంబేసెనరవరుండు
పావకాంబకము విభావరీచరుఁడేసి శశికులీనుండేసి జలశరంబు
తిమిరప్రవరమేసె దీతినందనుఁడు భానుసాయక మిభపురస్వామివేసె
నానుహరాజుచేత దివ్యాస్త్రనినయ, మచటఁ దోడ్తోనప్రతిహతమగుటఁజూచి
తనకు నంతకుచే వరదత్తమైన, తీవ్రశక్తిం బ్రయోగించి తివురుటయును.

మ. శరదర్కద్యుతికర్కశాంశునగు నాశక్తిన్నివారింపఁగా
శరముల్గానక యేసె దానవునిపై నఁధించి బ్రహ్మాస్త్రము
న్సరవై రాకరసైన్యనాథ సుషమాశుద్ధాంత కాంతాసుదు
ష్కరవైధవ్యమహాప్రతిపత్కటదీక్షాసత్కీయాశాస్త్రమన్.

గీ. ఆహవతోడియందు బ్రహ్మాస్త్రపహ్ని, విన్నయంబుగ శరవహ్ని భస్మమయ్యె
ద్రౌపదరఘున్నరు నిటలాక్ష తీవ్రపహ్ని, భస్మ మైనట్టి సంకల్పభవుడు వోలె.

క. దనుజుఁ బరిమార్చి యందటి, కిని దానవబాధఁదీర్చి కృతకృత్యుండై
మునిజనములు వార్షింపఁగ, జవనాయశమాళి విజయశంఖం బొత్తెన్.

క. ఆవేశ వచ్చి మానులు, పాపనమంత్రోదకములు పైఁ బోక్షింప
న్భావరు మేనికి శిశిరసు, ధావర్షంబై రణవృధను హరియించెన్.

ప. ఇట్లు సంజీవనమంత్రజలంబులచేత బ్రభూతంబైన యాతుధాన శాతశరజాతవృధనపన
యింపంజేసిముసీంద్రులతనితోమాభాగ ధేయంబుననిచ్చటికివిచ్చేసినకతంబున, యాగం
బునప్రయోగంబునంజాఁగె నీకాళికామఘండుపాకకానన పావకపరేతరాజ పలాశి
పాశిపవన పాలస్త్యపన్న గాభరణులకు నజేయుండు, వీడు భవదీయబాహుదండ
కోనండకాండ ప్రచండశిఖిమఘంబున భక్షితుండయ్యెఁ గావున నేతత్త్వణంబుననుం
డి రక్షోభయంబెన్నటికిని నన్నంబయ్యె మాజపతపోనిష్ఠానుష్ఠానంబుల వస్తాంశం
బుఁగొనం గర్తవ్య కీర్తనీయచరిత్ర జగద్ధితకీర్తివై మీవంశకర్తలగు చంద్రసౌమ్య
పురూరవశ్యకృవర్తులంబోలి యేకచక్రింబుగాఁ జక్రాచలమధ్య మహీచక్రిం బవ
కక్రింబగు విక్రిమంబున నప్రితిపదంబగు ప్రతాపంబున ననశ్వరంబగు నైశ్వర్యంబు
నం బరిపాలింపుమని యాశీర్వదించి యనుప ననుపమానభయభక్తి తాత్పర్యంబున
మునివర్యులకు నృపవర్యుండు నవఃస్కరించి వీడ్కొని విడిదలకునరిగి మజ్జనాదికృత్యం
బులు వెడవెడం దీర్చి శకుంతలాపలోకనంబునకు లోకలోచనుం గనుంగొను నప్పుడు.

క. లింబభూకాంతిరవిబిం, బంబరుణద్యుతి వహించెఁ బాశధరాకా
న్తంచేరమకంతయ్యెత, జాంబూనదఘంటవోలెఁ జరమాద్రిపయిన్.

ప. మునిదత్తార్ఘ్యవయాఃప్రహరకులిశంబుల్దాఁకి మందేహదే
హానితాంతసుతర క్తధారచెలువంబై పశ్చిమాశాతటిం
గమపట్టె న్నే ఆనంజివాహులరుచు ల్లాంక్షించి యచోటికిన్
జమఁగాకోలకులంబునా దెసల నోజంజీకటు ల్లిమ్ముఁగన్.

ప. జారులు చోరులు స్త్రిగుల సంతసమందఁగఁ జక్రివాకము
త్తారలుఁ దారు నశ్రిజలధారలు గ్రమ్ముఁగ నుమ్మరింపని
చార నకాండభాండమున సంతకకాననకంధరాంతర
స్ఫారవికారకాలరుచిబంధురబంధు మదంధకారమల్.

క. పాటిగ మిఱుఁ బల్లంబే, ర్పాటేమియు లేక కానఁబడి నీలశిలా
పేటిక నిండఁగా నిడు, కాటుకయుం బోలెనై జగంబులఁ దమమున్.

ఉ. నాలుగుదిక్కులందును ఘనంబుగఁ బర్వినచీకటుల్ జగ
ద్దోళము నిండి దృష్టికి నగోచరమై వెనఁబర్వీయుండఁగా
నీలపటంబుమీఁద విపణిం బచరించిన ముత్తియంబులం
బోలివెలింగె నంతట నభోవలయంబునఁ దారకావళుల్.

చ. తదనంతరంబ.

మ. కుముదోజ్జ్వలనమంత్ర మంగజభుజాకోదండగర్వంబు నం
తమసానేపకకూటపాకలము జ్యోత్స్నావర్షివర్షాపయో
దము పాంథవ్రజవిత్తశల్యము నిశాధమ్మిల్ల బంధూకగు
చ్ఛము ప్రాచీనగళ్యంగపీఠి బొడిచెం జంద్రుండు సాంద్రద్యుతిన్.

వీ. పాంథలోచనవారిఁ బడనీ నమర్చిన నంతప్తపరశువు కంతునకును
బ్రాచీదిశాపతి పావడం బనిచిన మవ్వంపుఁ జిగురల్లి మన్నఘనకు
నాత్మప్రతాపాగ్ని నవతారమొందంగ నంగారఖండ మనంగునకును
గొముది జలధి వేడ్కకు నిండఁదెచ్చిన పవడంపుఁగుంభంబు భావజానకు
ననెడు విచికిత్స జనులకు నావహిల్లఁ, జక్రవాకము లెడఁబాయ జారనతులు
దాయ నబ్జవిలాసంబు దాఁపేరీడు, ప్రాచీకొనరించెఁ గుసుమపూబంతి చెలువు.

గీ. అంతఁ జూచాడగా రాగకాంతి విడిచి, యల్లనల్లన నుడురాజు తెల్లనయ్యె
రాగి బలుగట్టు సురనప్రయోగమునను, ధాతువాదిచే రజతమై తనరినట్లు.

గీ. గరళమునకింత మిన్న నక్షత్రనాథుఁ, డరయ నొకపాటిగాఁడు దోషాకరుండు
ఒడలుగందినయది యందయోషగాక, కవియునోయనఁ బద్మిని కన్ను మొగిచె.

క. కాశహరహానకుముదా, కాశనవద్విరదరదనకరకాహిమనీ
కాశయయి యాశలందవ, కాశము లేకుండ నిండి కాముది కాసెన్.

మ. కలయం జందికసోకఁ గర్ణికలు బొంకంబెక్కి యతంతకుం .

గలికాగ్రంబులు పట్టువాసె నెరయంగావిచ్చి తోరంపుటు
గ్గులు వీడఁ బెడవీకవీడి వలితేకు ల్నాశము ల్దాయలో
దళము ల్బింకము చూపఁగాఁ గలువ లందంబొందఁ గొత్తావులన్.

చ. ఎఱకలు దిద్ది కంధరములెత్తి మొగిం జరలాట మున్నగాఁ
బఱచుచు లేతవెన్నెలలు పారణనేయుచు మించి చెంచుల

శ్మశానః దోనపుట్టు కిరణంపుఁగొనల్గొని మోముమోతో
నిటియుచుఁ బేర్చి ప్రియసులకిచ్చుచు నాడె దివిం జకోరముల్.

క. అనిమయంబున వెన్నెల, బాసటయునఁ దోచి తోచి పార్థివమణిపై
నేసె మనోభవుఁ డెంతయుఁ, గాసిల నెలదేటిఁజెక్కగరుల శరంబుల్.

గీ. మునుల మంత్రబలంబున దమజతీవ్ర, మార్గణవ్రణములబాధ మానెఁగాని
మానకెంతేనియను మేను మండఁ దొడఁగె, నరపతికిఁ జిత్తభవమార్గణవ్రణములు.

మ. కుపితానంగశరాగ్ని దాహమున నాక్షోణీవిభుం డెంతయుం
దపియింప న్వేనశుగ్రభానురుచులుద్ధారించుచుం జంద్రికా
తపము న్శుంచినఁ గ్రిందుమీఁ దిలుకుడై తాపంబు రెట్టింప నే
యుపచారంబున మానునొక్కొ యిదియం చూపించి చిత్తంబునన్.

నీ మోహనాస్పదమైన బాహుకాఖలచేతఁ గమనీయకరపల్లవములచేత
గోమలనఖఃఖాకోరకంబులచేత విమలహాసప్రసూనములచేత
శమపీఠవర్తులస్తనగుచ్ఛములచేత రమణీయదేహసారభముచేత
పంచారదప్పేదజలమందరముచేతఁ జిహ్నోరుమధుకరశ్రేణిచేతఁ
గలితమైన శకుంతలాకల్పలతిక, వీడ నొదుగకయున్న నేజాడనాటఁ
గుటిలనంకల్పనంభవకూరపుష్ప, చాపశరజాలసంజాతతాపభరము.

ఉ. ఎత్తినమన్నతాగ్ని నెద యేఁచెను తాపభరంబుఁ దీర్పఁగాఁ
గ్రోత విరుల్బులాశములు గొజ్జగినీరుఁ బటీరమోపు నే
పాత్తి శకుంతలాధరపుటామృతపూరము లూర్పువుచ్చకేఁ
గుర్తుకబుటిగాఁ గడఁగి కూర్కొని కూర్కొని త్రావకుండినన్.

నీ నలినాక్షి ననుఁ జూచి యలకలు దీర్చెనేఁ దిరివిప్ప నడవనే తేటినారిఁ
జుదాన్య నమ్మ భూసంజ్ఞ మున్నించెనే శిశువుల కొనఁగ నే చెఱకువిల్లుఁ
గంబుకంధరి వమ్మఁ గడకంటఁ జూచెనేఁజదల నేయనె పుష్పసాయకంబుఁ
గిహమాధర నమ్మఁ గంగేలనంబునేఁ జిదుమనే కొనఁగోరఁ జిగురుఁగత్తి
యేలయేఁచుచున్నాఁడుహృదయభవుఁడు, నెలఁతయును నేనుసమదృష్టినిలిచినపుడు
తేలుపోవును దాన యాకీరలుఁగఁడు, తెల్ల నాటంగ పతలఁగదా దేవకృపను.

మి. అని యవేకప్రకారంబులఁ జింతానంతపుండై శకుంతలా మనోహరాకారంబు మనం
బునం బెట్టుకొని పరబ్రహ్మంబు నవలోకించు పరమయోగిచందంబున భూకాంతుం
దుడైవంత నిక్కడ శకుంతలయు నాశ్రమవనాంతంబున.

- క. అనికిం గరిపురనాగుడు, చనినది మొదలుగను జయము నమఃకూటినదాఁ
కనునివృద్ధేవతాపాఁ, ర్థనముం జేయుచును దత్పరత వర్తిలుచున్.
- గీ. జయముఁ గైకొని తన నిజేశ్వరుఁడు మగిడి, విడిదలకు నేగె ననువార్త వినుచులలన
వినియొగర్ణద్వయీ కటువిషమభాణ, యుంకృతిస్ఫార శింజీసీటంకృతములు.
- చ. తలఁగఁగ నిచ్చుటెట్లు పసుధాపతి తారనమైన యట్టిచోఁ
దలరి మదీయశాసనముఁ దప్పట యెట్లొక తాల్కినంచుఁ దాఁ
జెలఁగి చెలంగి మానసము చిల్లులువోవఁగ నేసెఁ బాలిక
న్వలపులరాచజోదు ప్రసవంబులపేరను గొర్వికోలలన్.
- క. పాలికపూములుకులఁద, త్కాలంబునఁ దొంటియంపగంట్లును రేఁగెం
జాలఁగ నురసినపుండులు, కోలలఁగెలకుటనియాశకుంతలకయ్యెన్.
- క. గణనకు ఘనమైమరుమా, ర్గణములు చిత్తజాఁడు గురిఁజుఁగానారవణీ
మణితేచిపర్ణకాలాఁ, గణమునకేతెంచి నిలిచికనుఁగొన నెదుటన్.
- నీ. విరహాలపైఁ జల్ల విషపుఁజూర్ణము నించిపట్టిన దంతంపుబరిణయనఁగఁ
దెప్పించి పాంథులఁ దెగటార్చ శశికాంతశిల ఘటించిన వధశిలయ పోలేఁ
గాంతాపరాధులఁ గౌముదిం దొడికింపఁ దెట్టిన పటికంపు బిందె యనఁగ
వెనివియోగులఁ దెగవ్రేయఁబుల్లడిగించి నిలిపిన గండగొడ్డలియనంగ
ముదురవెన్నెల గిన్నెలముంచవచ్చు, కరణినుత్పల్లకాశనీకాశయగుచుఁ
దెల్ల వాటి మధ్యందినాదిత్యుఁ డనఁగఁ, దనరు శశిఁజూచె నాశకుంతలభయమున.
- గీ. శతబరారాతి శరవహ్ని సైఃపలేక, పర్ణకాలాంచలంబున బయల నిలువ
సెకలు దేహంబునం దెల్లఁ జెఱచిపాఁతె, నతివపై వడజల్లెఁ జంద్రాతపఁబు.
- క. ఉడురాజదీధితులఁ దిరు, గుడుపడి తపియించుచును శకుంతలయందెం
బుడమిజనంబులు వెన్నెల, వడఁదాఁకను మాట నిక్కువంబైయుండెన్.
- వ. అయ్యవనరంబున ననఁ- యాప్రియంవద లత్తలిరుఁబోడి మెత్తమెత్తన యెత్తుకొని
పోయి కొత్తమ్మిఁతేకులం గల్పించిన తల్పంబునఁజేర్చి శశిరక్త్యంబులు సేయం ద
త్సమయంబున.
- నీ. చనువోయిఁ బొందిన జలజపత్రంబులు రవరవరజయలై రాలిపోయెఁ
గర్ణావశంసంబు కలువలు కన్నీళ్ల నురిసి తేకులు పట్టు మురిసిపడియె
నురయు గంధంబు చిట్టుకుకువట్టినఁబొంగి యందు దుమారమై యాపు లెగసె
హారపల్లి కలుగా నమరించిన మృణాలకిసలయంబులు పచ్చిగిజ్జడయ్యె

- జగదలిర్పిత శ్రోమూవి చిగురుబలువు, పెట్టు పెట్టినచందాన నట్టకట్టె
నగ్ని కాద్యాహుతులు వోసినట్టివయ్యె, సకేయవిరహానలమునకు శైత్యవిధులు.
- గీ. శ్రోమూవిరహాగ్ని వేదనకొలది యెద్ది, పదతలంబున నిగిడించు ప్రసవరజము
మంగలంబున వేచినమాడ్కిఁ దెరలెఁ, బెక్కుసఖులకు నటచేతఁ బొక్కులెగసె.
- క. ఎంతెంత శిశిరకృత్యం, బంతంతయ విరహవహ్ని యధికము గాఁగఁ
గాంత తనచెలుల చిత్త, క్లాంతియుఁ బడుపాటుఁ జూచికన్నీరొలుకక.
- గీ. మానవతులార యిన్నాళ్ల మరుఁడు కాఁడె, యింతనొప్పించినాఁడె నన్నెన్నఁడైన
నిండువెన్నెల యనుపేరి నేను జల్లి, చంపుచున్నాఁడు చంద్రుండు చల్లజంపు.
- కీ. తనరస్మికొల్లక తగువారిలో మను తమ్ములఁ దెలుచు పాతకుఁడు వీఁడె
చదువంగఁ బోయి యాచార్యుని కులభౌమ కడుపుచేసిన దోనకారి వీఁడె
హరితాంకమమవేర నపరనం బగు నల్ల గుట్టువట్టిన చెగుగొట్టు వీఁడె
వెదునైదుదినముల బ్రతుకుకై నరివాని దిననాథు నాసించు తిరిపె వీఁడె
తనదుకానకుఁ గాఁగఁ గాతరత నొంది, విరుల బొరియలడాఁగిన విరహజనుల
చొప్పుఁబడి పట్టుకొనిచుటచూళ్ళు చూడఁ, కుసుమబాణుండు తెచ్చినకొఱవివీఁడె.
౧. అనియును గాక.
- తనకు బాడబయహావహనంతతఘోరమక రాకరంబు జన్మస్థలంబు
తననహాదరులు కాదంబరి నామహాలామహాభీలహాలాహలములు
తనతరిమఁ బోచుకొనుట తీవ్రకఠోర హరిదశ్యకరణభిక్షాటనమున
దనకు సంతతసాంధజనహర్త సాపిష్టియంగహీనుఁడు కూర్చి సంగడిఁడు
మర్చిఁగఁ గొనర్చెడు పాపజాతి, చక్రివాక వియోగాగ్ని సామిధేని
విరహాజముపాలించి వేరువిత్తు, దురితములకేలవాయోడుఁ దుహినకరుఁడు.
అని మతయు నిట్లునియె.
- భాద్రకాశీధర్త పవతలాహతి బొల్లి పరవోలె నెపమారఁ బ్రామదయ్యె
కక్షకొమ్మమైన యక్షయవ్యాధి నిర్జీవిగా నాశిలఁ జేయదయ్యె
మృత మంతయుఁ ద్రావి యంకసారంగంబు బింబమెల్ల ను నిండబెరుగదయ్యె
కాచార్యుఁ డనకభార్యకుఁ దప్పినప్పుడు పాడుగఱ నీరంబు పాడువదయ్యెఁ
భ్రమకకయారగించెడు పాపకుండు, మీఁగడయుఁబోలె గడిచేసి మ్రొంగడయ్యె
యలువేయుఁ కాంఘులఫాలవీధి, వనజగర్భుండు వ్రాసిన వ్రాతఫలము.
యలుసాంధింబి యారంభోరువు కరారంభోరుహంబులు మొగిడ్చి మహాపరాధం

బుఁజేసితి నని యతండు మన్ననో నాథు వంశ నాథుండు వంద్యుండుగాని నింద్యుండు కాఁడని.

కా. స్వామి చంద్రమ తావ కాన్వయుఁడు దున్యంతుండు భూపాలచూ
డానూణికృము నీకుఁదామనుమఁ డౌటన్బెక్కువాక్యంబులే
లామాతాతవునీవు నేమనుమరాలంగాన మేలంబుగా
నానూటల్విను తప్పుపట్టకు మదిన్నన్నించు శారామునకొ.

మ. జననంబొందితి దుగ్ధవారినిధి నానర్వేళు జాటంబుపైఁ
జనుదేప్రాద్దుఁ బ్రశంససేయ నవతనంబైతి నీప్రాభవం
బునకుం బాంధజనాపకారియగు నాపూవిల్లునింగూడివా
రనిదుష్కిర్తిగఁ దిట్టునంబడకు చంద్రా రోహిణీవల్లభా.

వ. వన్నుమన్నించుచుని యక్కన్నెవెన్నెలరాచవేలుపుం బ్రశంసించి నృశంసుండగు
ప్రసవబాణు నుపలక్షించి.

నీ. వావిఁదప్పించితి వనజాననునియంతవానికిఁ గూఁతురువలపుఁగఱపి
దోషంబుగట్టితిందునియంతవానికి గురుకళత్రంబుపై మరులుగొలిపి
బలుగోడిఁజేసితి పాకకాననునంతవాని నహల్యక్త వాసి చెఱచి
నెరసువెట్టితి పరాశరులంతవాని నట్టేటఁ బామరకన్యగాటుమఱపి
నీప్రతాపంబు లెన్నియెన్నికకులేవు, తొడిఁబడితినాఁటదాన నీతోయమునను
నన్నుమన్నింపు దున్యంతునకు నుటింపు, మయ్యవెఱతును మదన బోహరునీకు.

నీ. పాపకన్నెలు మేఁతపట్టి పోవిడుచుచో వెనగాడ్పుఁకలు విటిగనేని
గలకమామిడిపండ్లఁగలజేడి మధుకరపోతంబునాలుక పొక్కనేని
జంపకప్రసవవాసనసోఁకి యెలదేఁటికూలి విజ్ఞానఁ దన్నికొనియెనేని
నిగురుమేఁతలనొగ లెక్కఁ గోకిలకును వడితొమ్ము గడిసిలఁబడియెనేని
దీయవిలుఁ జీమగమి దొల్చితినియెనేని, బొదలునావేఁడియూర్పులఁ బువ్వుఁదేరు
కమరెనే బట్టబయలగుగర్వరేఖ, విషమసాయక విచ్ఛేయవిడిదలకును.

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబుల మన్నధవికారంబులకుం గలాపంబులుగాఁ బ్రలాపంబు
లు నెఱపుచు వాగురాయప్తి మృగయుండునుంబోలే భూపాలుండు తనపాలికితచ్చి
న భావంబు భావించుచు నయ్యాదిగర్భేశ్వరుండు నర్కగర్భంబులుగా నభీజనంబుల
తోడనాడిన నల్లాపంబులందలంచుచు నాసింధురపురవసుంధరావరుండు గాంధర్వంబు
నం దనుం గరగ్రహణంబొనర్చిన విలాసంబు లాసించుచుఁ గారాకుచప్పుడైన నప్పు

డప్పుడమిఁజేసిరాక గాశంకించి దిగ్గనలేచి దిక్కులవలోకించుచుం గానక కళఁగించు
చుం జింతాపరిక్లాంతిం గనుమూసియు మూయమి నన్న రేంద్రచంద్రునిం గలంగల
యంగాంచి బయలుగొఁగిలించుచుఁ గలవరించుచుఁ బలవరించుచుం గుందుచుం బొ
రలుచుం దెరలుచు వెనరుచుం గనరుచు నొగులుచుం బొగులుచుం గనరుచుం గొన
రుచు వేసరుచు నానరుచు ననురుసురనుచు నుసురనుచు నుల్లంబొల్లంబోయి మూర్ఛి
ల్లిన వప్పల్ల వాధరింగమంగొని.

గీ. పరున ననసూయయును చ్ఛ్రియంపదయుఁజేరి, యల్లనల్లనశిశిరకృత్యములు నేయఁ
గ్గిమయుతోడుత వెడవెడఁగనులుదెఱచి, సమధికామోదతాళవృంతములు సూచి.

మ. వినరంజాడకుఁడమ్మ పూవుసురటు ల్విశ్రాంతిమూలంబుగా
నకువుల్వాపుఁ దదంతరాంతరనితాంతామోదహేలాలతాం
తనమాకాశ్రంతకృతాంతరూపపవమానప్రేంబణప్రీతియా
వనకోపంచితచారుసౌరభరసవ్యాలోలగోలంబముల్.

ఉ. సూదులుద్రీపు చంద మగుచున్వేతవెట్టకయుండ నెచ్చెలు
ట్టాదులు వెట్టరే చెవులలోవల నంతతపాంధలోక హృ
ద్భేదులు మత్త రాజకుకవీషణభాషలు బాలపల్లవా
హ్వాదకషాయకంఠవిలసత్కలకంఠకటున్వనంబులన్.

గీ. తెల్లవాచీనవెఱవ నేదేవతలకు, వల్లభుఁడు నన్ను రక్షింపవచ్చుఁ గాన
భావజునిచేత నీలోనఁ జావకుండ, నరయుఁ డనియున్న నెచ్చెలు లతివఁజూచి.

మ. వనితా యాతనిఁ బోలలే ననెడు నీవంత న్నరుం డంతరిం
చునిజం బప్పుడు వేల్పు లప్పదవికి న్నోధించి పట్టాభిషే
చనముం జేయుదు రర్థి నిన్నిట రతిస్థానంబున నిల్పి రూ
పుక దువ్యంతనృపాలుఁ డర్హుఁ డగుటం బుష్పాస్తుపట్టంబునన్.

ప. అని సభీజనం బుపలాశించు నయ్యవనరంబున.

ఉ. తోయజపుష్పభాంధవుఁడు తూరుపుఁగొండకు రాఁదలంచె భూ
నాయకుఁడు నృకుంతల మనంబలరం జనుదెంచుఁ దుమ్మెద
ల్లోయకుఁడీ శుకంబులు నెలుంగులు సేయకుఁడీ పికంబులుం
గూయకుఁడీ ప్రమాదమని కూకలువేసినభంగిఁ గొక్కుతో
కోయని బిట్టుమోసెఁ దొలుకోడినికుంజకుటీరవాటికన్.

తదనంతరంబు.

- సీ. కుముదంబు లర్థమర్థము మొగంబు మొగిడ్చె నర్థమర్థంబుతో యజమువిరిసె
 న్యందనాంగం బింతనంతనుంజరియించె నింతనింతఁ జకోరమికవిరిసె
 విధుకాంతశిల వెడవెడనీరిగిరి తీసె వెడసూర్యకాంతంబు వెచ్చనయ్యె
 నిసియించుకించుక దెనలయంచులనిల్చె నించుకించుకదివం బీరికెత్తెఁ
 దొలఁగిపోయెడు కుముదబంధుద్యుతియును, దోఁపుచున్న సరోజబంధుద్యుతియును
 శబళమై శ్వేతరక్తముతోనంక్రిమించె, నకలదిశలను బ్రీత్యూషనమయమునను.
- సీ. కావికోణంబు లాకాశనన్యాసి కంబరకపాలికునకు మర్లుజడలు
 చిగురాకుబరికెలు గగనచూతమునకు వలఁతియూడలు వియద్వటమునకును
 సట లంతరిక్ష కేసరికంధరమునకు జమలియీఁకలు నభశ్చాపమునకు
 రాగిమీసంబు లభ్రీకిరాత మొగముకుఁ బగడంపులతలుడుపథపయోధి
 కనెడు నందేహచింతనం బావహిల్ల, యావకద్రవరేఖల యంద మొండి
 పట్టునూత్రీవితానంబుఁ బరిభవించి, యాకనముఁ బ్రాఁకెఁ దూర్పున నరుణరుచులు.
- సీ. ఒక్కింత వెన్నెలయూర్చితీసినభంగి మదభీశునిశకునై యోడిగిలియెఁ
 గమలి మించెడలిన కంచుటద్దమునోలె నస్తాద్రీకడఁ జంద్రుఁడన్నమిల్లె
 జలము లూటలుగ్రీమ్ము శశికాంతపాషాణనీలంబు లీటారి నీరుదివియ
 భానుభృత్పాషాణఫలకమధ్యంబులఁ గోకయుగ్మము కంతుగోష్ఠి నెఱప
 నల్లగంధంబు తేటుల నామతింపఁ, దికమకలు గొని నాలుగుదిక్కులకును
 విచ్చివిచ్చిచకోరము ల్వేళ్ళఁబాఱ, నల్లనల్లన తూర్పునఁ దెల్లవాఁతె.
- క. అంతటఁ బ్రాతస్సంధ్యా, సంతర్పణఫలముఁ గాంచి నయములకు ది
 గ్దంతి గొని యెత్తి వైచెనొ, యింతటఁ బడ ననఁగఁ బ్రాచినినుఁ దుదయించెన్.
- ఉ. అంకిలిలేక చందిరకులాగ్రీణి నేఁడు శకుంతలామన
 శృంకరుఁ డయ్యెడుం గలుగు శాత్రువ మాతనితోడ నంచు మీ
 నాంకున కంగరక్షకయి యామినితేఁదొనరించినట్టి యా
 మంకెనపూవుకేడెమన మందలయొప్పె మరీచిమాలికిన్.
- వ. ఇట్లు సూర్యోదయం బగుటయు దుష్యంతమహీకాంతుండు సంధ్యావందనం బొన
 ర్చి న్యందనారూఢుండై విడిదల వెడలి యవక్రిపరాక్రిమ మహీసురసమాహపత్య
 మానవేదవాదంబుల నవిచ్చిన్నహూయమాన మహాగ్నిహోత్ర స్వాహాశబ్దంబుల ముఖ
 రితంబగు ముఖవాటంబుఁ జేరవచ్చి నైకటికంబున రథావతరణంబు చేసి యర్చిప
 గతులతేజు లగు మునీంద్రులకుం గృతనమస్కారుండై.

- క. ఎన్నఁటికిఁ జక్కఁకెదురీచ, టన్నరభోజనుల కయ్యె నపగతభయులై
జన్నముఁ గావించుఁ డవి, చ్చిన్నముగాఁ జాలనంతసిల్లినమతులకొ.
- గీ. అంతరింతను నేనును నరసికొనుచు, నంచరించెద ననిన నానందమిందు
లనుమతించిన వీడ్కొని యాశకుంత, లావిహారవనాంతస్థలమ్ముఁ జొచ్చి.
- మ. కలకంఠధ్వనుల న్నదాలికులయుంకారంబులం గీరభా
వల మందానిలు రాకల న్బరిమళక్లాఖ్యంబులై యొప్పు పు
ష్పలతాకుంజగృహంబుల నిర్వహతాపం బుద్భవంబై శకుం
తల మున్నున్న ప్రమానతల్పమునకుం దాఁజేరి చింతించుచుకొ.
- సీ. చెలువశామ్మముల విచ్చిన కల్పపూబంతు లందంద కన్నులనద్దుకొనుచు
నరితయాక్షులవాఁడి పత్త లైనపయోజముకుశంబు లొత్తిలి మూరుకొనుచు
నువిదమైసెక వాఁకి యులిసినిబినలతాపలిహారములు మేన వైచికొనుచు
రనుణిఁడందంబునేఁడిమి మాఁడి మసియైన పుష్పాడి మెయినిండఁ బూసికొనుచుఁ
బొలఁలి సంతాపభరమునఁ బొరలువెట్ట, నెండియెగురుఞ్చువోయిన యిగురుఁబాన్పు
మీఁదఁ బొరలుచు విరహగ్నినీఁదుకొనుచుఁ, జిత్తబోనాఁగదవృత్తి నాఁతీతివరుండు.
- క. ఆచంద్రవదనరాకలు, చూచుచు నిట్టూర్పువుచ్చుచుం బానుపుపై
లేచుచుఁ బవళించుచు మఱి, యీచందంబునఁ జరింప నింతటిలోనకొ.
- ఉ. పూని కరంబులం బొదివి బోఁటులు తోడ్కొని తేజ మన్నధ
గ్లానివహించి చాలఁ గనుగంది శకుంతలప్రాణనాయక
ధ్యానముతోడఁ గన్నులనె ప్రాణము నిల్పి శరీరమాత్రయై
తా నట శేగుడెంచె పడవాఁకిన చెందొవకాఁడకైవడికొ.
- ఉ. వచ్చి లతాగృహంబుతలవాకిలి బోఁటులుచెప్పిచూపఁగ
న్వెచ్చి మనంబులో వెఱపునెయ్యముఁ దియ్యము నాదరింతయు
నన్వచ్చికయుం గుతూహలము మక్కువయుం దడఁబాటు నొందఁగా
నచ్చపలాఁజీ చూచె లలితాననచంద్రుని మానవేంద్రునికొ.
- క. భూతలనాయకుఁడును నా, కాతోదరిఁ జూచె నంతనము సంభ్రమము
క్రీడియుఁ దగులును వలపును, గౌతుకమును మానసమునఁ గత్తరకలయకొ.
- మ. ఆయ్యవదరంబునఁ గన్యావదల యశోన్యప్రీతియుం బరస్పరవిస్ఫురదోమాంచనం
చయంబును నితరేతరకాతరతా దర్శనంబును మిథశ్శధధీరతాభావంబును భావించి
చూచి యనచూచూషి యువవల శకుంతలాదుష్యంతుల నేకాననఁబున నునిచి యె

ద్వియేనియు నొక్కప్రయోజనవ్యాజంబుననేకాంతం బిచ్చి యెడగలుగఁ జని రంత
భూకాంతుండును బ్రియాముఖంబున దృష్టినిలిపి కపోలంబుల నఖంబులు నటింపం
జేయుచు.

సీ. రతికిఁ జేరియును జేరమిఁ బాసిపోవఁగా విధియొనర్చిన యాదినైర మొకటి
కదనంబులో గల్ప కలదొ లేదోయను సంశయోద్భవమైన జాలియొకటి
మోము చూపినదాఁక పేమమెవ్వారలచేతను వినరాని భీతియొకటి
యనుచితం బనిరాతిరి చనుదేకనిల్చిన నామిఁదికోపనంతాపమొకటి
నడుము జాడర కాఁడు మన్నుఁడు వచ్చి, రాతిరి మల్లడిగాఁ జేయు రాయిదొకటి
యెంతనొప్పించెనోకదా యింతిననుచుఁ, గరయుగంబున బిగియారఁగొఁగిలించి.

మ. కొనరుంగొంకును దేర్చి నెన్నొనటఁ జిక్కుల్లాన్న నీలాలక
ల్పానగం దీర్చి ప్రియం బొనర్చి నరవిం బూనజ్జకుం దార్చి ము
న్దుసుమాస్త్రాచారినంభవం బయిన యాకుం దార్చి పాంచార నిం
పెనఁగం గొఁగిటఁజేర్చి తేల్చెరమణిక్ పేలాసుఖాంభోనిధిక్.

వ. ఆయ్యవనరంబున.

సీ. శ్రీవణసౌఖ్యంబుగా సాధుస్వనంబున మ్రోలనాలాపించు మొకరితేఁటి
మనసురింగులువార మణితక్వణంబునఁ జెంత నల్లన విలాసించె శారి
యెలదొక్కుపలుకులఁ గులికి కుల్కి నటించెఁ గలికియై తేనెలు చిలుకఁ జిలుక
యింపుపాంపిరివోవ నింతనంతనునిల్చి పంచమశ్రుతిఁ బిసాళించెఁ బికము
నమ్మదమ్ముగ సురతశ్రీమమ్ము దీరు, నంతమాత్రంబె పాలసె మందానిలుండు
తాఁకఁ బరిమళ మొకపాటి సోఁకనేసె, వలపుఁదూపుల మరుఁడు భూవరునిసతిని.

సీ. అశ్రోన్యనంప్రీతినలపరించుచునుండ వలరాజు కూట గలుగనయ్యె
రమణీయనూతనరతిరహస్యములకుఁ గామశాస్త్రంబులు కడమలయ్యె
నుద్వేల మగుచుఁ బెల్లుబ్బెడు రాగవార్ధులు లేకమైనను దోఁకవయ్యె
నితరేతరప్రీతి నెడలింపఁ దలఁచిన ధృతికిరాఁడెఱపి సిద్ధింపదయ్యె
మనుతలును దత్తరింతలు మక్కువలును, జొక్కులును గొతుకములును సోలములును
బ్రియములును గాముకతలుఁ దబ్బిబ్బులుగను, సతియుబతియురత్నికీడఁనలుపునపుడు.

శా. పాలిండ్లన్న వనీలికాకలికలక్ బ్రాలంబముల్దేసి కం
కేళీకుట్టులరత్నహారములతోఁ గీలించి కర్ణంబులం

దాళాప్పారగఁ గన్గి కారములఁ దాటంకఁబు లర్పించుఁదా
నాలోలాక్షికి నవ్విభుండు నవపుష్పలంకియాలోలతఁ.

క. లేయి చకోరస్థితిఁ గవ, వాయక జక్కవల భంగి బగలు మిథునమై
పాయక లేయను బవలును, నాయవనీపతి నుఖించె నతివయుఁ దానఁ.

క. పాలయలుకలు ప్రియమైనను, వలయుం బాయనని యోరువక భీతుండై
నలనోక్షెన శకుంతలఁ, గలయింపఁగ వెఱచుఁ దాను గలఁగఁగ వెఱచుఁ.

ప. ఇష్టిధంబున నవ్వధూరత్నంబుతోడి కీడ్లం దగిలి మునిసమాజసేవావ్యజంబున
నారాజరతిరాజు నిలిచి సారథిని రథంబుఁ గొనిపోవ నీయమించి హోమశాలఁబు
నయాగశాలకుం బోవుచు నొక్కొక్క వేళ మందపవన పరిస్పందనంబునం గందు
వం గని మందలయి యందంద వచ్చు నిందిందిరంబుల క్రిందునం జిందిన మకరం
దంబునం బొందలరు నలరుగురివిందపందిరుల క్రింద నొక్కొక్కవేళఁ బల్లవంబుల
నందులం దెల్లనుం దెల్లంగొనిన విరులమెల్లంబుల నుల్లంబు నలవరించు పల్లరులం
దావివెల్లులు వెదచల్లు నుత్సుల్లమల్లికా పల్లికామతల్లికా గృహంబున నొక్కవేళఁ
దావుల కొవులగు తమ్మిబావులకడలం దూవరుల నీవలిం జెంగలించు తరులతావు
ల తేవలగు కొమ్మావుల క్రేవలను నొక్కొక్కవేళ నప్పటప్పటికి నుప్పతిలం జిప్పిలు
పుష్పరసంబు చప్పరించుచు నుప్పరంబునం గొప్పరంబు లెగయ దెప్పరంబు కుప్పె
గంతులుం గొను పుష్పపదంబున పదంబులం బడి దొప్పదొరుగు పుష్పాడిం గదిసి
యొప్పెడి విప్సం గల నరోవరంపు టిసుకతిప్పలను వేల్పుటుత్సుల్లగంధియుం దాను
ను గందర్వరర్పం బనల్పంబుగా వర్తింప నప్తరాత్రీంబు లరిగె నతిరాత్రీనప్తతంతు
వుం బరిపూర్ణంబయ్యె నంత హస్తీ నాపురంబున.

గీ. కాళికామఖనామరాక్షసపతికిని, దమపతికి యుద్ధమైన విధంబుఁ గింప
దంతి గా విని యంచితోత్సాహమునను, దంతిరథవాజిఘట నముత్కరము గరలి.

రగడ. లలితహృదయము తివిరి లంఘించు నరదములుఁ

కులగిరుల నైన డీకొను మదద్విరదములుఁ

దెరలి యురువడి గాలిఁ దెగఁబాటు వాజులును

సురరాజు సరివచ్చు చుట్టంపురాజులును

దివిజగురుతోడ నుద్దికివచ్చుమాత్యులును

దవిలి నేవించి తాతలనాఁటి భృత్యులును

జాటు గలుగక నిల్చు నంధిసౌజన్యమును,

వేటొకింతయులేనివిశ్వాసమాన్యులును
 సమరసమదుఃఖు లగు నత్కృపాపాత్రులును
 జెమట నెత్తురుగాఁగ నేవించు మిత్రులును
 వే టేడు తునుకలుగ వేయగల సాదులును
 నూటిదప్పక యేయు చొక్కంపు జోదులును
 కోరి గిరవులు వెట్టి కొలుచు జగతీపతులుఁ
 బోరులకు ముఖరులై పొలుచు సేనాపతులుఁ
 దొలుపాటి కయ్యమునఁ దొడరు నాసీరులును
 బలిమిమై జమునైనఁ బఱచు భటపీరులును
 గలహవిక్రమకళాకలితులగు పాయకులు
 నలఘు బలనంపన్ను లగు లెంకనాయకులు
 నసిచర్చనంగరసహాయు లగు పారకులు
 ననమశాత్రవజయ సమర్థులగు దారకులు
 గొండ లగ్గల నరకుగొనని పేరాయులును
 దండివనదుర్గభేదకు లయిన కొయలును
 మఱియు గుణముఖ్యు లగు మల్లరుల యొంటరులు
 నెఱచిరుదు శూరులును నెన కెనయు గెంటరులు
 వీరాదిగా గల్గుఁ పీఠపరివారంబు
 చారురుచి నొప్పారు సమరశృంగారంబు
 నల్ల బల్లెడలతో నడగారడవి భంగి
 బల్లిగట్లలగడల ప్రభల మ్రింగఁగ నింగి
 పులికి సింగంబునకుఁ బుట్టు వొందిన కరణి
 బలుపుతెంపును గల్గు భటుల బింకఁపు నరణి
 మొనసి గుబ్బల కేడెముల ఘంటికలు మోయి
 మొనలముందట నబళముల సాదనలు సేయ
 నరిగె బిళ్లల తాఁకు నశనిఘోషము దొరయ
 దివురులో నడిదము త్రిప్పి యొండొరు మోరయఁ
 గోలతో విల్లు దెగఁగొని తీత్త పేరెములుఁ
 గాలుకొలఁదియుఁ బఱచు కదనప్రకారములుఁ

బొడ వెరురవై వ నప్పుడవచ్చు కుంతములుఁ
దడయ తొరపుగఁ బట్టి తగనిచ్చుపంతములు
వెలయు బొమిడికములును వెనుకపమ్ముల బోళ్లు
నలమిఁకొన నొకఁడు పదురై తోఁచు పడవాళ్లు
మొనలు చక్కఁగఁ దీర్చి ముఖులై నడపింప
ఘనవాద్యనాదముగ ఘనఘంటపూరింప
మెండుకొని కడిమి భూమిజనంబుల చూడ్కి
నిండి సేనానమితి నేల యీనినమాడ్కి
నహితులకు గుండె లల్లాడంగ నంతంత
మహితపై న్యము నిల్చె మాలినీనదిపొంత.

వ. అట్టియొడ నమాత్యసేనానాయకులు భూనాయకుం డున్న యాగశాలకుం బోయి
మునులకు నమస్కారంబులు చేసి సముచితప్రకారంబున జనవరు నమ్ముఖులై
నిలుచుటయు.

క. మునివరులు రాజవదనము, గనుఁగొని సైన్యంబు లెల్లఁ గదనవిధంబు
న్వనివచ్చినారు తోమిగ, నెనయఁగ నీనత్వజవము లెటుఁగకసుమ్మి.

గీ. అనిన భూపతి వారితో ననఘమతులు, ధరణినత్కిర్తి నాకు నీదలఁచి యువ
దీక్షకన్తి నాయందు వర్తింపఁజేసి, గెలుచుటలు గాక నరులు దైత్యులకు నెదురె.

క. మీకరుణపెంపు నాకు న, మీకజయము గలుగు లెల్ల మీకొకలక్ష్యం
బేకోణపకీటంబులు, మీకినుకం బడిన నస్తమించు జగంబుల్.

సీ. ప్రసవిసాయకవైరి నొసలఁ గన్జూపిన నటికాలఁ గన్జూపినట్టి మహిమ
యవతార మిషమున నవనిపై జనియింప వారిమీఁదఁ గినిసినయట్టి శక్తి
ధాతకు గుడిపూజ ధరణి లేకుండంగ శాసించినట్టి యాజ్ఞాబలంబుఁ
జుడాంతు రథముతో జగతిపైఁ ద్రెళ్లంగఁ గన్నెఱ్ఱ చేసిన గర్వరేఖ
గల మహామహులకు మీకు గణననేయఁ, గ్రవ్యభుక్కులనంగఁ బుల్కాసిపురువు
లేను ధన్యుండ మాన్యుండ నిట్టి కీర్తి, క్షీణిని నెగడించి గారివించితిరి గాన.

వ. అని యత్యంత వినయవచనరుచులం బ్రీతులం జేసినమునిముఖ్యు లాన్వపముఖ్యుని ద
యాసుధామయంబు లగువిలోచనంబులం గనుంగొని.

సీ. నీవు వచ్చినప్పుగయావిహారం బిది నమయాగరక్షోమృగములకయ్యె
నన్వయాగతమైర యదిమీకు ననువానరంబు నంచితధర్మరక్షణంబు

కామనంహుఁడైన కాన్యపమానిసత్తమున కాశీరమంత్రంబవైతి
వరయఁ బగోపకారార్థ మిదం శరీరం బను వినుతవాక్యంబు నిడియె
దను ముదాక్షిణ్యమును నుపాదానములుగఁ, గనకగర్భండు నీపుణ్యతనువొనర్చె
నీవ నినుఁ బోలుదువుగాని నిన్నుఁ బోల, జగతి నన్యులు లేరు దుష్టంతఃకూప.

స్త్రీ. ఆకాశకరులలో నై రావతము వోలెఁ గ్రహములలోఁ దిగ్భుజుఁడు వోలెఁ
దోయాకరములలో దుగ్ధసింధువు వోలెఁ దరులలోఁ గల్పపాదపమువోలె
విసాగపర్వములలో వినతాసుతుఁడు వోలె గిరులలో మేరుభూధరము వోలె
విబుధవర్గములలో వృద్ధశ్రవుఁడు వోలె ఘణులలో శారితల్పంబు వోలెఁ
దారకావళిలో భవద్వంశకర్త, చంద్రుఁడును వోలె నధికప్రళస్తిఁ గాంచి
వంశకరునందనుని జక్రవర్తిఁ గాంచి, భువనవర్తిని యగు కీర్తిఁ బొందుమధిప.

గీ. యాగనంరక్షణమునకై యడ్డు పెట్టి, యునిపితిమి నిన్ను నిన్నాళ్లు మనుజనాథ
వెంటవచ్చుటగాని యీవిధమెఱుఁగరు, దనుజయుద్ధంబుఁ గని జనుల్లలఁకి నారు.

క. ఇచ్చట యాగక్రియయును, సచ్చరితుఁడ పీవు గలుగఁ జాగిఫలిచెన్
వచ్చి తడవయ్యెఁ బురికి, స్విచ్ఛేయుదుగాక జనులనేత్రము లలరన్.

ప. అని యాశీర్వాదించి మంత్రపూతంబులైన హరిద్రాక్షతంబులు శిరంబునందునుపఁబ్ర
ణామపూర్వకంబుగా వీడ్కొనివెడలి కాన్యపమహామానియుటజంబునకుం బోవల
యు మీరిచ్చట నుండునది యని యమాత్యసైన్యపతుల నొక్కయెడనునిచి శకుంత
నమక్షంబునకువచ్చి.

స్త్రీ. చెప్పంగఁజూచుఁ జూచి ముఖాంబుజముదెనఁ దప్పక చూచును జెప్పనోడుఁ
బోకనిల్చునుపాయములు మఱించు మఱించి నేర్పునేలేక నిట్టూర్పువుచ్చు
నుండరామిని జెప్పనూహించు నూహించి పురమున కనియర్థమునన నిల్చు
నననూయఁజూచుఁ బ్రియంపదఁ జూచునామేనకాత్మకఁ జూచు మీఁదుఁజూచుఁ
దరుణిదెన మోహలత యీడ్వఁబురముదెనకుఁ
గార్యలతయీడ్వ రెండువంకలకుఁ జనుచు
భావ్య మిది యని కార్య మేర్పఱపలేక
నుల్లముయ్యాలలూఁగె భూవల్లభునకు.

క. ఈలీల మనసు డోలాం, దోళనమై చెప్ప నాల్కతుదఁ గదలింపం
గాలేక తలిరుటాకున, వాలికనఖమున లిఖించి వనితకుఁ జూడెన్.

ఉ. అలిపిఁ జూచి నెచ్చెలుల యగ్నిమునం బడవైచి మూర్ఛతో

చాళిసెను దంతి త్రేంచిధరవైచిన యయ్యెలదీవక్తవడిన్
హాలలనామనీయని ప్రియంవదదా నననూయ.....

... ..

వ. యప్రియవదలం దెలిసి రాజుం గున్తురించి శకుంతల నల్లనల్లన తేర్చి
యయ్యిందువదన వదనంబుఁ గెంగేల నెత్తి సుధామధురవచనంబుల నిట్లనియె.

మ. పురికింబోయెద నన్నమాత్రమున సంభోజాన్య యిట్లొదురే
ధరణీవాఘలు భూమిపాలనముచేత ల్కొని కీర్తడారతి
స్వరవింటంగొనియున్నఁ బూజ్యయగురాజ్య శ్రీకొనల్సగునే
యరయంగా మెడఁబెట్టుకొయ్యఁదిరుగన్ హారంబులే భామినుల్.

గీ. పోవుటెన్నఁడు నినుఁగొనిపోవుటెన్నఁ, డంతవట్టును నిజముగా నరసికొనుము
రమ్మనినఁ బోవుటెన్నఁడు రాకుమనిన, వచ్చుదినములు గణనకుఁ దెచ్చుకొనుము.

వ. అని రాజుం జూచి.

చ. నగరము లుజ్జగించి విపినంబుల రాజులు రాజనీతియుం
దగవునుగాదు పోవుటలు ధర్మము నాపనియట్ల యుండనీ
తగులముపెంపు నయ్యనకుఁ దాల్చియు నెయ్యము నీవెఱుంగు దీ
మగువకు మన్ని యెయ్యది క్రమంబుఁ గ్రమిజ్ఞఁడ వానతీకృపన్.

నీ. అనినభూపాలుఁ డిట్లను సభీమణియును ననుఁబాసి నిమిషమైననుభరింప
నోపదు నేను నయ్యవిదఁ బాసి ముహూర్త మునునిల్వనోప మీముగ్ధయెఱుఁగు
గాంధర్వవిధిఁ గరగ్రహమాటయు నమన్తమును ముని విజ్ఞానమునను దెలియు
ఘనుఁడు కాన్యపుఁ డంపఁగాఁ గొనిపోవుట తగుగాని కాకున్నఁ దప్పవచ్చు
నేను బోయిన కొన్నాళ్లకీలతాంగి, వెనకఁ బుత్తెంచి మీరెల్ల రనుపరాగ
వైభవంబునఁ గొనిపోవవలయుఁగాని, తెఱవయేనుంగు నెక్కేల దిడ్డిదూఱ.

వ. కావునం బుట్టినింటినుండి కన్నియ లత్తవారింటికి వచ్చుచందంబున మునీంద్రుం డ
నుపవైభవంబునం గొనిపోయెదంగాన నందాఁక నొక్కక్షణంబు లేకుండిన నాజ్ఞా
చక్రింబు వోరగట్లువడు నిదిశీలముగానట్టి ముద్రాంగుళీయకంబు మీవిదుర్మాధరి
ధరించుంగాకయని తనవ్రేలియుంగరంబు నొనంగి కురంగనయన యంగుళింబెట్టి యె
ట్టకేలకు ననుమతివడసి యననూయాప్రియంవదలఁ బ్రియంబుచేసి యనిపించుకొని.

గీ. చిత్తమచ్చట మునికన్యచేతికిచ్చి, దేహమాత్రంబు రాజ్యప్రతిష్ఠకొఱకు
హాళిమస్థలి వాసి నైన్యాస్వితముగ, నమృతకరవంశకరుఁ డేగె వాస్తి పురికి.

- తా. హేమాద్రివృతదానశౌండ ధిషణాహేలాసురశ్యేష్ఠ ది
 క్సీమాలంఘనకేళిజాంఘికగుణా శ్రీలోలపద్మాలయా
 రామామందిర నాగయప్రభుకుమారా శీతశైలాబ్ధివే
 లామధ్యక్షీతిపాలమంత్రీమకుటాలంకారహీరాంకురా.
- క. కంబుజలజాతజలధర, శంబ ధనుఃకలశచక్రిచాపాంకితహ
 స్తాంబుజయుగ సల్లలితా, జంబూద్వీపావనీపనచిహ్నోత్తంసా.
- నృగ్విణి. భామినీ మన్మథా భాగ్యసంపన్నధీ, యామినీనాథ కేళావతంసాంఘీపూ
 జామలస్వాంత విద్యానిశాంతాసదా, స్వామికార్యప్రియాచార నీతిక్రియా.
- గద్య. ఇది శ్రీభారతీతీర్థగురుచరణకరుణాలబ్ధసారస్వతపవిత్ర గాదయామాత్యపుత్ర
 యారాధితామరవీరభద్ర పిల్లలమఱ్ఱ పినవీరభద్ర ప్రణీతంచైన
 శృంగారకాకుంతలం బనుశకుంతలాపరిణయంబునం

దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

శకుంతలాపరిణయము.

చతుర్థాశ్వాసము.

- క. శ్రీహస్తముకురలీలా, మోహనమఖిషంకరుహ నముల్లసిత సుప
 ర్వాహారసుధురమృదుళ, వ్యాహారఫణింద్ర వెన్నయప్రభువంద్యా.
- గీ. ఇవ్విధంబున దువ్యంతు డీభపురమున, కరిగియుండఁ దదీయ వృత్తాంతమెల్ల
 జ్ఞానదృష్టి విలోకించి సంతసిల్లి, కణ్వముని వల్లభుండు శంకరు గుఱించి.
- నీ. పాలితాఖిలహరిత్పాలకాదిసుపర్వమండలుం డురగేంద్రకుండలుండు
 సురదైత్యమకుటభాసురరత్నఘటితసింహాననుండు మనోజశాననుండు
 కలికాలకల్కుషకల్కా మభవబంధమోచనుండు కృపానులోచనుండు
 కఠినహుంకారఘాంకరనిర్గతప్రాణసమపర్తి దేవతాచక్రవర్తి
 యందికాభర్త యఖిలలోకైకకర్త, శంకరుండు భక్తలోకశంకరుండు
 అదిరకాలంబునంద ప్రత్యక్షమయ్యె, నన్నదీయ మనోరథంబుంకియిచ్చె.

- సీ గిరిజావిభుండు ముంగిటి పెన్ని ధానంబు కృత్తి వాసుండు తంగేటిజున్ను
గోరాజగమనుండు గుణ్ణమామిడిపండు కుసుమాస్త్రహరుఁడు ముంగొంగుపసిఁడి
శీతాంశుధరుఁడఱి చేతిమాణిక్యంబు కన్దూజకటకుండు గాదె కొలుచు
కరటిదానవవైరి పెరటి కల్పద్రుమం బనమనేత్రుఁడు సిద్ధరసము చెలమ
విషగకుఁడు గాడిఁ గట్టిన వేల్పుటావు, హాటకాచలధన్వి సిద్ధాంజనంబు
పురహరుఁడు పెట్టెలో నున్న పరసువేది, ప్రమథభర్త చింతామణిభక్తులకును.
- గీ. అకాహ యభ్యానవేళ బాల్యంబునందు, వ్రాసి చదివిన యాఱక్షరములచేత
వక్రునిగఁ జేయవచ్చు భావజవిరోధి, నేల యెఱుఁగరొ యీమర్క మితరజనులు.
- క. త్రిణయమని గూర్పవచ్చును, బ్రణవంబునఁ గూర్చినట్టి పంచాక్షరిచే
నణిమాది గుణస్థితిఁ దృణ, కణములుగా నొనఁగు మంత్రగతియెట్టిదయో.
- శా. ఆజ్ఞాసిద్ధికరంబు ముక్తిదము చిత్తానందసంధాయి శై
వజ్ఞానాంకురసిద్ధవీజము ప్రభావప్రౌఢసంవిత్కళా
జిజ్ఞాసావిభవప్రదాయకము లక్ష్మీకారణం బూర్జిత
ప్రజ్ఞామూలము భక్తలోకమునకుం బంచాక్షరం బిమ్ముహిణ్.
- గీ. అనుచుఁ బంచాక్షరంబు నొయ్యనజపించు, కొనుచు నుడురాజశేఖరు గుడికిఁ జేరి
యవ్వమూర్తికి భక్తిసాష్టాంగ మెరఁగి, కేలుగెందమ్ములొడలఁగీలుకొలిపి.
- మ. హర సర్వేశ్వర శర్వ శూలధర నీహారాద్రికన్యామనో
హర మృత్యుంజయు కృత్తి వాన యురగేంద్రాకల్ప కందర్పసం
హర కాకోలకశంకకంత భవ కల్యాణాగకోదండు యీ
హరయంబార ఘటించు పోయెద మదీయస్థానముం జేరఁగన్.
- గీ. ఎఱిఁగి నిన్ను నుతించు వాగీశ్వరాదు, లైనదేవతలకు నైననలవిగాదు
ఎఱుఁగకునికియు వారును నేనునొక్క, నరియ కావున నభవ నీ కరుణ యురవు.
- వ. అనిమజీయు నద్దేవునకు నమస్కరించి యాశ్రమంబునకువచ్చి శకుంతల యిచ్చిన య
ర్ఘ్యపాద్యంబులంగీకరించి తద్వదనంబునం జూడ్కినిలిపి.
- సీ. స్వాగతంబేనీకు సకియలకు ననసూ యాప్రియవదలక నామయంబె
వత్సనీమతిధర్మవర్తినియైయున్నె యతిధిసపర్యాసమాభిరతిని
స్నానార్థనియమిత జలజాకరంబున బాలిక జలము నేపాటిగలవు
గీర్షన్నకాలం బిది యూష్యులవడదాకి పసిమి దప్పవుగదా పాదపములు
రమణీసుఖమున్నదా మదాశ్రమమృగంబు, చెలులువర్తింతురా నిన్నుఁగలసి మెలసి
వత్సలతఁజేసి గమగారవమునఁ బెనుచు, నీవనభ్యోత్సన్నయున్నదే నీలవేణి.

వ. అని యంతరాంతరంబుల యోగక్షేమంబు లడిగి కాలత్రయజ్ఞానశీలుండు సకలంబు
ను సెటింగియు నెఱుంగనివాఁడ పోలే నమ్మెఱుంగుఁబోఁడి తెఱుంగు తన్నుఁబులు
న విన నున్నుఁబుండై యిట్లనియె.

ఉ. ఎన్నఁడు లేని క్రొత్త సిరిసీనెడు నీవదనాంబుజంబు మై
చెన్నును నూత్న శభ విలసిల్లెడు భావము లేన్నియెన్నియు
న్నున్నిటి భంగిఁ గాక కడు మోహనలీలలఁ గ్రాలుచున్నవీ
యున్న నిజంబు దాఁచుకొని యుండిన నాపయి నాన వేట్టెదన్.

గీ. అనిన గజగజ వడఁకుచు నశ్రువారి, కన్నుఁగవ రాల గద్గదకంతయగుచుఁ
గొంతయును మాటువెట్టక కోమలాంగి, మునికేఁ విన్నప మొనరించె మునికే మునికే.

చ. విని యెలనవ్వుతోడ నరవిందనిభాసన నిన్ను నింతగాఁ
బెరిచిన నన్నొకింత వినిపింపక చేసితి నీకు నర్హకాం
తుని ఘటియింపఁ జేయుటకు ధూర్జటిఁ గొల్వఁగ సోమతీర్థ మేఁ
జనినయెడ న్నరఃప్రియుఁడు చయ్యనఁ గల్గిన సంభ్రమంబునన్.

గీ. వనిత యనసూయయును బ్రియంవదయు నీకు, వరుని ఘటియించిపెట్టినవారు నీవు
వారు సుఖముండుఁ డెక్కడో వాఁడనయిన, డేను దీర్ఘంబు లేగద నెచటికైన.

వ. ఇంక మాభారంబు వాసె రాజపత్ని వైతివి రాజ్యానుభవసుఖంబుల మమ్ము మ
ఱపక నీవరునికిం జెప్పి యాశ్రమం బప్పటప్పటికి యోగక్షేమంబు లరయించు కొ
నుచుండుమమ్ము యమ్మయని యక్కొమ్ము శిరంబు శిరంబునం జేర్చుకొని యందంద
యానందజలంబుల జలకం బార్చి భయంబుఁ దేర్చి యిష్టసల్లాపంబులు సేయుచున్న
సమయంబున.

మ. దళితకొద్దు లకించను ల్పములు మేధావు ల్పదాబ్రహ్మచా
రులు నీరాగులు నిత్యనిర్మలులు నిగోహు ల్నిరీహు ల్నిరా
కులచిత్తు ల్నిగమాతవేత్తలు విరక్తుల్భక్తి సంప్రేమము
త్వెలయన్వచ్చిరి కణ్వామానికడకు న్నృద్ధానుపూర్వంబుగన్.

క. పచ్చిన మునీంద్రులను గౌరవంబు చేసి, పెద్దపిన్నంతరువుల సంప్రీతి నునిచి
కుశలములు వెఱువేఱఁ బేర్కొనుచు వడుగ, సరవిఁ జెప్పచువారు ప్రసంగగతిని.

క. అతిరాత్రము సేయుటయుం, గ్రతువిఘ్నకరుండు కాళికాముఖరక్షః
పతి వచ్చుటయును నిభవుర, పతిచేఁ జచ్చుటయు విని తపస్వలతోడన్.

క. సోమసులశేఖరుండా, భూమిశుఁడు వేడ్కయాగముంగాచి జయ
శ్రీమహిమఁ బెంపుగనియా, సోమకళాధరుఁడు నాకు సుముఖతనొందన్.

- ఉ. పూర్వస్మపాలకోత్తములఁ బోలెడు హస్తీపురీవరుండు దా
గుర్వనురాగనంపద శకుంతలయం దొనరన్లుటించి గాం
ధర్వవిధి నివహాహమయి ధన్యత నొంది మదీయయుష్షదా
శీర్వచనాభివృద్ధి ఫలసిద్ధిఁ బ్రసిద్ధిగ నేగినాఁ డొగిన్.
- క. విశ్వామిత్రతనూజకు, విశ్వోన్నతుఁ డైనప్రాణవిభుఁడు ఘట్టిల్లె
న్మాశ్వతుఁడు సోమతీర్థమ, హేశ్వరుఁడిట నాప్రియాస మీడఁటింఁచెన్.
- గీ. కాలకంఠనమానుఁడు గాఢిసూనుఁ, డతని తనయకుఁదగినచోటయ్యెవరుని
యన్వయము సుద్దిచెలిసిన యదియ యైన, వినుఁడు మునువిన్నవారును విననివారు.
- నీ. జననసంస్థాన మెవ్వనికి మందాకినీనాఘఁడబలసింధునాయకుండు
నిజనహోదరులెన్ననికి నివ్యమణికల్పక శ్రీమరుద్ధనుకాస్తభములు
తారణంబెవ్వనికళలనంపన్నత యోషధివై భవాభ్యున్నతికినిఁ
దానకంబెవ్వని కానతామరపాదపంబైన యభవుకపర్దసీమ
మనుచునెవ్వండు తన్నిచ్చి యనలభౌన్క, రాదిదేవనికాయంబు నర్థితోడ
నతఁడుమృత్యుంజయునకుఁ బర్యాయతనువు, తారకశ్రీకరుఁడు సుధాకరుఁడు.
- గీ. కాంతిగుణముల రూపరేఖావిభూతిఁ, చెలియఁ బ్రతిబింబమునుబోలె దీపమునను
దీపమునుబోలె నువయమందిన బుధుండు, కాంచెనునశక్తి నాల్గవగ్రహపదంబు.
- క. ఆసౌమ్యునకును భూసుర, భూసురహస్తములు గాదెబండరువులుగాఁ
జేసినపురూరవుఁడు ది, గ్వాసితసితకీర్తి చక్రవర్తి జనించెన్.
- ఉ. తామరనప్రియుండుఁ గుముదప్రియుఁడుం గులవృద్ధు లైనహా
తామహుఁడు నితామహుఁడుఁ దధ్యమదెవ్వని కట్టిరాజను
త్రాయఁ బురూరవుందగు నిరంతరముం గణుతించి శ్రోక్షణం
గామగవీసుపర్వమణికల్పక సోదరహస్త పల్లవున్.
- క. ఆచక్రవర్తి నిలిపెను, త్కాచక్రమునందు దిగ్విజయశాసనము
ల్పించి నవాచిఁ బ్రతీచి ను, దీచినివరునంగడుంబ్రతిదీప్తిపమునన్.
- ఁ. ఆపురూరవశ్చక్రవర్తికిం గీర్తనీయచరిత్రుం డాయువను రాజన్యండు నిరభినందిసో
న్యండు జన్మించె నమ్మహారాజునకు ననన్పక్షదక్షిణభుజాస్తంభసంభావితకుంభినీమ
హిషండు నహుషం డువయించి నమంచితక్రమంబున.
- క. కీలించె నభిలవిన్యలుఁ, జాలించెఁ బ్రధానిజనుల శాసనమునకుం
మాతించె బుధులలేములు, కీలించె విత్తీర్ణి చేతఁ గీర్తులఁ దిశలన్.

మ. అతిధన్యుం డగునాస్యపాలమణి సమ్యగ్దక్షిణాలాలిత

క్రతువుల్నారొనరించి పుణ్యవిభవాకల్పం బనల్పంబుగా
స్తుతచింతామణి నిల్పి వేడ్క సుమనస్తోమంబు సేవింపఁగా
శతమన్యుం డయి యేలె వజ్రతరభాస్వద్దుర్గము న్నర్పయిన్.

క. ఆనహుషసకు యయాతి య, శోనిధి జననంబు నొంది శుక్రకున కలమిం

దానల్లుండై తత్సం, తానంబునఁ బూర్వఁ బుణ్యతమునిం గాంచెన్.

ఁ. ఆపూరుండు జనున్యాత్మజుం డయ్యును దండ్రుకి శాపవశంబున సంప్రాప్తంబైన జరా
భారంబుఁ దాభరించి జనకప్రసాదంబున నకలమహీమండలంబునకుం గర్తయ్యెయ్యె
నమ్మహాభాగునకు జనమేజయుండు నభవించి యశ్వమేధత్రయంబుఁ జేసి జగత్ర
యవిభ్యాతిం గాంచె నాపుణ్యనిధికిం గుమారుం డుదయాచలపర్యంతంబుఁ బ్రాచిది
గ్విజయంబునొంది ప్రాచీశుండనం బరఁగె నారాజునకు సంయాతి జన్మించె నాభూ
పతికి ననాంయాతి యుదయించె నన్న రేందునకు సార్వభౌమం డుదయించె నా
రాజన్యునకు జయత్సేనుండు జనియించె నాపట్టభద్రునకు సురాధీనుండు పృథవిం
చె నవ్విభునకు మహాభౌమండు వుట్టె నాసుచరితునకు యతానియుతుండు గలి
గ నాయశోధనునకు నశ్రోధుండు పుతుండై దాత్రీమండలం బేకచ్ఛంబుగా నేలె
నామూర్ధ్వాభిషిక్తునకు దేవాహి జననం బొందె నయ్యేకవీరునకు రిక్షకుండు సాధుజనరక్ష
కుండు సుతుండై.

కా. ఏలె న్భూభువనంబు సర్వమును దా నేకాతపత్రంబుగాఁ

దోలెన్ వైరుల వెన్ను దన్ని హిమవద్దుర్గాటపివాటికిం
బోలెం బూరుఁ బురూరవు న్నహుమని న్భూరిప్రతాపంబున
జాలెం దిక్కరిదంతపజ్జులయశోజాలంబుఁ గీలింపఁగన్.

చ. అతనికిఁ బుణ్యవంతుండు దయానిధి విక్రమచక్రపాణి దా

మతిధరుఁ డుద్భవం బయి నమగ్నివిభూతి సరస్వతీతటాం
చితధరణీప్రదేశమునఁ జేసెను ద్వాదశవార్షికంబుగా
వ్రతము ధరించి భూభువనవర్ణితవైభవనత్రయాగమున్.

చ. ఆహరిణాంకవంశజుని యందనురక్తివహించి తాజగ

నోహినియైన చారుతరమూర్తివహించి సరస్వతీమహా
హహినితానయిచ్చమెయి వచ్చి జనంబులు చోద్యమందఁగా
గోహినియై సుఖించుచు నికేతమున న్వసించెఁ బేర్చితోన్.

- వ. ఆమతి ధరునకు నసవృశయశశ్వీ దృశుండు సంభవించె నక్కంభినీవల్లభునను నమగ్న
యశోవిశాలుండు నీలుండుదయించి.
- ఉ. ఏలెను ధారుణీవలయు మెల్లను వైరములేకయుండఁగా
వ్రాలిన యన్యభూభుజులవంచి వశంబుగఁజేసె జన్నము
ల్చుల నొనర్చి భూసురులు సంతసమందఁగఁ గీర్తనీయుఁడై
నీలుఁడు నిత్యకీర్తి రమణీరమణీయుఁడు మాన్యుఁడెంతయున్.
- ఉ. సుతతపుణ్యుఁ డాన్యపతిసత్త ముఁ డెంతయుఁ బుత్రుఁగాంచె దు
ష్యంతుని నిత్యనిర్మలయశఃఫలితావధిభూధరాపర
ధ్వాంతుని వైరి భూవరకృతాంతు నితాంతకృపాసమంచిత
స్వాంతుని రూపనిర్జితజయంతుని సత్ప్రియభాషణక్రియా
శాంతుని భూరిసద్గుణనిశాంతుని భూరిలసద్విశాంతునిన్.
- వ. ఏతాదృగ్వంశకులాభిజాత్యంబుల శకుంతలకు ననుకూలదాంపత్యంబు దైవగుటనం
ఘటిల్లె నిది మీయందఱకు మనోహరంబు కదా యనిన వారలు కీర్తించి మీవరిగ్గ
హానుగ్రహంబులు గలచోటికి వైవంబు నానుకూల్యత పహించుట యేమిచోద్యంబు బ
ని కొనియాడుచుండఁ జండకిరణమండలంబు గగనఖండఁబునకు మధ్యపర్తి యగుట
యు మాధ్యాహ్నికానుష్ఠానంబున కనిపించుకొని యానీవారముష్టింపచు లరిగినఁ గ
ణ్ఠమునీంద్రుఁడును స్నానార్థంబు తరంగిణి కరిగె ననంతరంబు.
- ఉ. వాసుకిహారముం బెదరువన్నెలకొనును గమ్మవిల్తుని
గేసినకన్ను రెంటి కిరుమిక్కిలి కేల్లవయున్ నాలాహల
గ్రాసకశంకకంతమును గల్గిన యాకటకంతు మూర్తి దు
ర్వాసుఁడు వచ్చెఁ గణ్ఠమునివల్ల భువర్ణ గుహంతరంబునన్.
- క. ఆసన్నుఁ డైవముని దు, ర్వాసుని గనుఁగొనియుఁ బ్రాణవల్లభుడై జిం
తాసక్తి శకుంతలదా, నేనత్కారమును జేయనెఱుఁగక యున్నన్.
- ఉ. కాపము రూపమై కొనలు చాఁగి యిగుర్చు తపోమహీజమ
త్రాపసి యట్టి మూర్ఖముని తాలిమితక నిజేశుఁ డెవ్వఁ డా
తొప్పతి యీసతి న్నటమఁగా కని యెంతయు నిర్దయాత్ముఁడై
కొపముఖంబున నృడి శకుంతల కిచ్చెఁ గఠోరకాపమున్.
- క. ఘనకాపమిచ్చి యరుగం, గనుఁగొని యనూయ భీతకంపితయై వం
దన మొనరించుచు శిశు వది, యనుకంపకుఁ గాక కినుక కది లక్ష్యంబే.

గీ. కాన్యపుడు తండ్రిగాఁగనిక్కన్నియకను, బ్రతియిడిమీకు బుద్ధిచెక్కుదురుగాని
యింత యలుక వహింపంగ శేమి గలదు, ఆనటి పండొల్వ నేటికి నినుపగోరు.

మత్త కోకిల. ఫాలలోచనుఁ డైననిల్చి తపస్విసత్తమ తావకో

తీర్థలకోపకృశాను వేడిమికి న్నహింపఁగనోపఁ డీ

బాలయోచ్చనె శాపవహ్నికిఁ బట్టు నన్నదలించి నం

జాలదే కట తోటకూరకుఁ జంద్రహాసముఁ డెత్తురే.

గీ. ప్రియుఁడు మఱచిన యేని నీవినరుహాస్య, యును బదంబడి తనలోన నొకటియైన
గాన్యపుఁడు వడు దుఃఖసాగరములోన, నందు నీకు మనఃక్లేశ మావహించె.

గీ. తల్లి విషము వెట్టఁ దలఁచిన నది మాన్పఁ, గలరె యొరులు జగతిఁ గాన్యపునకుఁ
బుత్రి నీకుఁ బుత్రి పాలఁతుక నీక నీళ్ల, ముంచు పాలముంచు మునివరేణ్య.

ప. అని విసముపచనంబుల విన్నవింపఁ గృపాకుం డై యెప్పుడేని ప్రియుండు ముద్రిత
దర్శనంబుసేయు నప్పుడీ విదుఃపాదరి నెఱుంగంగలవాఁడీశ్వర్వుఁబోడి గర్భంబు
నందలి యాదిగర్భేశ్వరుండైన యర్భకుండు చక్రివర్తి పచంబునొందునని వరంబిచ్చి
చనియె నమ్మునిపుంగవుని శాపంబమోఘంబుగావనం దత్ప్రభావంబునం దువ్యంత
మహికాంతుండు శకుంతలా నామమాత్రంబును మఱచి రాజ్యానుసంధానంబు సేయ
చుండఁ గ్రనికుక్రినుంబున.

క. ఇంతియుదరంబునను దు, వ్యంతుని పీర్యంబు నిలిచి చారుశమిగ
రాభంతరలీనాగ్నిక్రియ, న్నంతర్గతమై వెలింగ నభినవభంగిక్.

చ. నెల మనలెందనూలతిక నిర్దయు గోఁచెఁ గసోలపాలిక

లైలలైల నయ్యె నెన్నడిమి లేములువాసె పలిత్రయంబును

గ్గులు విరిసె న్జవుల్చెడియెఁ గూగుకు పెద్దయునయ్యెఁ జిట్టుము

ల్పలుమఱుఁబుట్టె నొక్కొకటిపైనుదయంబును బొందెఁ గోకత్.

చ. కిటకిటనయ్యె నెన్నడును శేసరిమధ్యకు నాఁడునాఁటికిం

బుటపుటనయ్యె నారు కడుఁ బొల్పు వహించెఁ దనూలతాద్యుతు

ల్పిటనిటనయ్యె సోలము జనించె విశాలవిలోచనంబులు

న్వటవటనయ్యె సొంపు గలవాతెఱ కెంపును బూటపూటకుక్.

మ. నవనాభీసరసిం బురందరదృష్ణాశంబుతో బింకమై

కపబంగారిపుఁదమ్మిమొగ్గ లొదవంగ న్వాని యగ్రింబునం

దవిలెన్నత్తిలిగట్టదంబులన నందంబయ్యెఁ జూలంద నా

ధవళాజ్ఞాక్షీకి నాఱుఁ జన్నులును మీఁదం బొదుకద్వంద్వముక్.

సీ. ఉనుకీర్తి యగుమాన్తి నుకకలయితోఁ జూలు నిలినియుందుట మేను వెలకఁబాట
భువనభారవహుండు పురుగిండు నగువుటో వృద్ధి నొందుటఁగడు వేఁగునయ్య
నమృతాంగుఁ డనునట్టి మంతర్ధితుఁడౌటఁ జవులెల్ల నొగినతోచకములయ్య
గమలాయతాత్ముండు గర్భస్థితుం డౌటఁ దెలిమించువాలుఁగన్నలు జనింపె
ధరణియెల్లను భుజియించుతనయుఁడౌట, మోదమోదవె సదా మృదాస్వాగమునకు
నవకమైయుదరంబున నాభియగుట, నభ్యుదయ మొందుచును వచ్చె నట్లముఖికి.

ఉ. కాశ్వతకీర్తులం దిశలు సారణ సేయఁదలంచు సర్వభూ
మిశ్వరభామినీజనము నెల్లఁ బనుల్లొననిచ్చగించు నీ
విశ్వము నేలుకోదివురు ప్రేకటికోరుకులందు నాదిగ
శ్చేశ్వరుఁ గుక్షిలోన ధరియించినయట్టి మహానుభావతన్.

కా. నూనుం గర్భమునం ధరించి సుతతేజోరాజనం బెట్టివో
ధ్యానం బెప్పుడు నాకుపై నిలుపు నాతన్వంగి నేబేలనే
తానెవచ్చినదాఁక నేమిటికిఁ జింతాదైన్యమంచున్ మదిం
బూనెం గర్వము తన్ను నేచు మరుఁడుం బూవిల్లు ముద్రింపఁగన్.

ప. ఇత్తెఱంగున నాదిగ శ్చేశ్వరుండు గాఁగల యర్భకుం గర్భకుహరంబునం బూని నిధా
నగర్భయగు రత్నగర్భ ననుకరించు నద్దేవికిం గ్రమంబున నవమాసంబులుం గురిపూ
ర్ణంబులగుటయు.

క. భానునిబొందక యుచ్చ, స్థానంబున గ్రహములైదుఁ దనరఁగఘలంద
దైవకుభయోగమునఁ దే, జొనిధి భాగ్యోన్నతుండు సుతుఁ డుదయించెన్.

క. శిఖిరర్తించెఁ బ్రదక్షిణ, శిఖిలను దశదిశలు నుల్లసిల్లెను నానా
సుఖములభగంధవాహము, లఖిలజనానందకరములై వీలెంచెన్.

సీ. తలయంట్టితిపుణ్యతాపనాంగనలు నెంతయు నింగుదీఘలతైలమునను
మటజాంగణమునఁ గాపునిచిరితవుటితో వెల్లుల్లిపొగయిచ్చి పీతిహోత్రుఁ
జాగించి రందితోత్సవము ముప్పురుటాలివై భవంబు తృతీయవాసరమున
నాటవదివసంబునందాచరించిరి బహుయోగినీగణస్థాగ్ధనములు
కొలనుగుడిపేరి దినముల కొలఁది యెఱిఁగి, యఖిలమునిధర్మపత్నుల నామతించి
విన్నఁబోకుండఁ గ్రియలెల్ల విస్తరిల్లఁ, దగ నొనర్చిరి పురుటాలి తగవులెల్ల.

ఉ. తదనంతరంబు సకలమానిషర్థంబును రావించి కణ్యమహామునీంద్రుండు పుణ్యాహంబు
వేయించి భరతుండను నామంబు దాన్వంతికిం బెట్టిపెనుపఁ గ్రిమప్రివర్ధమానుం
డగుచు.

శ్రీ. నృపకిరీటంబుల నినుపుచుననుమాడ్కిఁ బొడిగితిహా నుండి పదములెత్తు
క్షీతిమిన్నువడ్డను జేయొడ్డి రక్షింతు ననురీతిఁ జేతులల్లార్చియునుచు
దానాంబువులు వట్టి తగవిప్రులకు నిచ్చు వడుపునఁ బిడికిళ్లు వట్టి విడుచు
చెలయఁ బ్రతాపాగ్ని మొలపించి యారయుపగిదిఁ బ్రేమమున దీపంబుఁ జూచు
నద్యతనరాజవిభవంబు లపహసించు, తెఱఁగు దోష నలంతి వేదములునువ్వు
గాస్యపన్ని మనంబునఁ గౌతుకంబు, సంతతంబు జనింప శాకుంతలుండు.

ప. అంత నొయ్యనొయ్యన పర్యాయంబున.

శ్రీ. సింహాసనంబునఁ జేరి రాజులు గొల్వ నుండుచందమునఁ గూర్చుండ నేర్చె
ధర్మంబు నాల్గుపాదంబుల నడిపింతు ననువిధంబున నడిచాడ నేర్చె
దొరలునో యవృతంబు తఱచు మాటల ననువగిది నొక్కొకపల్కుఁ బలుక నేర్చె
వర్ణాశ్రమంబులు వరుస దప్పకయుండ నిలుపుదు ననుభంగి నిలువనేర్చె
..... నాఁడు వాటికి నిభ పుర నాథుడు.

శా. బాల్యం బంతట నుజ్జగించి పలుకుంబ్రాయంబునుం బొంది సౌ
శీల్యం బొప్పఁగఁ జేసె నధ్యయనము స్థిలించె శస్త్రాస్త్రసౌ
కల్యంబు స్తురుకిక్షఁ జెంది చదివె న్నావ్యాగమాదు ల్లునో
లాల్యం బింతయు లేక కోవిదజను ల్రౌఢుం డితం డౌననక.

గీ. కొఱత లేకుండ విద్యలు నెఱవెఱింగి, క్షుద్రపీర్వంబు గావున సర్వమైన
శౌర్యమును నత్వమును రాజనమును బెంపు, మదయా బాహులంబును నదటు మిగుల.

శ్రీ. ముంజేతఁ గరకాండములు చుట్టుకొని పనద్విరదరాజంబులఁ దిగిచితెచ్చి
కొనవెండ్రుకలు పట్టుకొని పంచరించిన పంచాననంబులఁ బట్టి తెచ్చి
వాలాగ్రముల ముల్లు వైచి లంకెలుగ శార్దూలపోతకములఁ దోలి తెచ్చి
దొడ్డికట్టుగ నాఁగి తొలఁగి పోవఁగనీక యచ్చభల్లములఁ బెల్లార్చి తెచ్చి
కర్ణమూలంబు లురిమి లేగలను బోత, నేకలంబుల నొండొంటి నేర్చి తెచ్చి
దామెనలు గట్టి యాశ్రమస్థలమునందు, శైశవక్రీడలాడు దున్యంతనూతి.

ప. ఇట్లనన్యసాధారణం బగు సత్వంబున నుగ్రసత్వంబు నెదురు లేకయే హేళిం జరించు
నారాజనూనునకుఁ గాననౌకసులు సర్వదమనుం డను నామంబు వట్టి ప్రేమంబు
సేయుచుండ నొక్కనాఁడు కాస్యపమునీంద్రుండు కుమారకల్పం డగు కుమారు
నూరు పీఠంబున నునుపుకొని యుపలాలించుచున్న శకుంతలం గనుంగొని నలతోషి
తస్వాంతుం డై మధురగంభీరస్వరంబున నిట్లనియె.

- క. తొలుపుట్టువు నీనోముల, ఫల మెట్టి దయో మనోజ్ఞపతిఁ బడసి నునుల
నలదీపకరుని గంటివి, లలితాంగీ చక్రవర్తిలక్షణయుక్తుఁ.
- సీ. పెద్దకాలంబు చనియె నీప్రియుఁడు వాని, తెఱవయేలొకొ పిలుపఁ బుట్టేక తడవి
జెఱచెనో మన్ననఃప్రీతి విధ మెఱుంగక, మఱచెనో రాజ్యసుఖశేళి మగ్నమతిని.
- ఉ. నేరము తెన్ని గల్గిన గణించుట నేరము లట్లు వారిపై
నేరుపు లైన యల్లురును నేరము తెన్నుదు రత్త వారిపై
వారల నేడ్చు నేరములు వంకలు దీర్ప నయుక్త మెల్లెడం
నారవహీను లిజ్జగతిఁ గన్నియ నిచ్చినవారు కోమలీ.
- కీ. రాజులఁట మీఁద వారలే యోజఁజనినఁ, భద్రగజములు నడచిన పదము లనియు
లసితమైయుండునట్లు సాధ్వసవు నీవు, ధవుని బెడఁబాసి యునికికిఁ దలఁచుగదును.
- సీ. జీవితేశ్వరుఁ బాసి చిరకాలవనతిగాఁ బుట్టినంటనె యున్ని బుద్ధిగాదు
పాదుగిండ్ల నిరుగిండ్లఁ బ్రొద్దుకోకలకైనఁ బలుమాలు నరుగుట పాటితాదు
దానీజనులతోడఁ దఱచుగాఁ గూడి త్రస్తరమాటలాడుట తగవుగాదు
తనకెంత యాపులైనను నన్యపురుషసంసర్గంబుఁజేయుట బాడగాదు
జరకగృహముననైనను మనసువఱపి, కూరనారకుఁబంపుట గుణముగాదు
హస్తకథలందు గీతవాద్యములయందుఁ, బ్రీతి నెఱపుటమగ నాలిరీతిగాదు.
- తీ. జలం మాహారంబు శయనసౌఖ్యము భర్తకంపెనుమున్నుగాఁ గాదు సేయు
విధుఁదాకగించిన వెనుక తదృఢజనంబునఁజేయ నర్హంబు భోజనంబు
ప్రియుఁ డల్లితనుజేరఁ బిల్వకుండిన భూమినింపుతోడుతఁ బవ్వళింపుటొప్పు
వ్రాతములు దేవతార్చనలుకాంతుఁడు నమ్మతింపక చేతయేంఠేనికలును
మడ్చియంబులు చేసిన నధిపుమీఁదఁ, జిన్నఁబోవక మది సంతసింపవలయు
మంచిచైనను బ్రాణేశుమనసురాని, పనులుమానుట భద్రంబు పనితలకు.
- కా. యేభంగిన్మచినామనోపతిమనం బేభంగిరంజింతునో
యేభంగింగులకీర్తిదాఁగలుగునో యేభంగివర్తింతునో
యేభంగిన్మడిరాక యుండఁగలవో యేణాత్ములందఁచునా
యాభంగి న్మతియించుచుండఁ దగుఁ బుణ్యస్థికి నెక్కాఁముఁ.
- ఉ. కంచెలయం బటరతిలకంబును బాపటచెందిరంబు ఘా
లాంచలసేమ లేచునుపు టచ్చతబొట్టుఁజెవాకుగాజులుం
నొంచెపుడీద్యము నివరులు కొప్పున నొప్ప నొనర్ప నెప్పుడుం
బుచలనేత్రీ యుండఁదగు సంతతభర్తృఫలాభివృద్ధికిఁ.

- శ్రీ. జలమాడి మడుగువస్త్రముగట్టికై చేసికొనికాని కవచుఁబోఁ జనదు ప్రియుని
మునుపు మేల్కొని భర్త మోముఁగన్గొనికాని కాఁగాదు విక్షింపఁగా నితరులఁ
గడపమోఁదను నన్నెకల్లునతోటిమోఁదను నున్నిచేతను దఱుఁగుయశము
తడికాళ్ళతో పీడువలతోడఁ గర్ణపత్రములతో నిద్రపుణ్యంబు దఱుఁగు
నందఁడలయంటుకొనుట వస్త్రంబులేక, మజ్జనముచేత విరి యాకుమట్టగించి
తాల్పుటయు నిరుగేలను దల పుణుకుట, భర్త గలభౌమినులకశుభప్రదములు.
- క. చక్రములు సుపహసంబులు, మతియింప నిరథకములు మానవతులకుఁ
బ్రతివానరమును గేవల, పతిభక్తియ చాలు నిహముఁ బరము ఘటించుకొ.
- చ. తెలువకు వల్లభుండు పరదేశమువోయిన వన్నెమానితో
నాతికి నల్లబూసలును నచ్చతబొట్టును మట్టెవన్నెగాఁ
గుఱుమణుగైనపుట్టయును గూడఁగదుప్పనిమెలకొప్పనై
మలుగిడియింటిలోఁ బరిసమాగమము న్నతియింపు టొప్పుగుకొ.
- శ్రీ. వనితకు నిష్టద్రవము బీవితేకుండు భామకుయంగొంగుపసిఁడిభర్త
సువతికి నఱుదేని చుట్టంబు పెనిమిటి తరుణికిఁ బ్రాణమిత్రంబు ధవుఁడు
వనజలోచనకుఁ బెట్టనికోటదయితుండు నాతికి సకలార్థదాత ప్రియుఁడు
శాంతకు మానరక్షకుఁ డింటియాతండు నతికినాఱుడిలేని హితుఁడువరుఁడు
కంబుకంటికి నిత్యశృంగారవిభవ, పల్లికకు నాలవాలంబు నల్లభుండు
పల్లవోష్ఠికి సౌభాగ్యభాగ్య లక్ష్మి, గణన యొనరింపనేల దేడ్లడయ మగఁడు.
- వ. అని ప్రసంగపశంబునం గొన్ని కులకన్యకా ధర్మంబులెఱింగించి యనసూయాప్రి
యంపదలు మున్నుగాఁ గొంపఱ వృద్ధతపస్విసీజనంబులను జతురవతులగు నిద్దఱు శి
ష్యులం దోడువెట్టిశకుంతలం దుష్యంతుపాలికనుప నమకట్టి.
- ఉ. పొమ్మనఁ జూచుఁ జూచి మదిఁ బుట్టిన ప్రేమముపేర్చి బాష్పముల్
గ్రమ్మినఁగ్రమ్మఱం బడ మొగంబయి కన్నుల సీరుమింగుచుం
గ్రమ్మఱుఁదాశకుంతల మొగంబగు నశ్రులు నించుఁ గొంతసే
పముని జూలిఁబొంది ధృతియంతయు నిల్వక పిచ్చిపాఱఁగకొ.
- ఉ. ఎచ మునీంద్రులందు విజితేంద్రియుఁడైన తపస్వి కూర్చిగా
వించి శకుంతలం బెనిచి విస్మృతినొందిన మోహపాశముల్
త్రొంచుకొనంగలేక తియితీపులఁజిత్తముగాసివెట్టె శి
లించిన నెవ్వఁడింక వదలింపఁగ నోపెడు మోహబంధముల్.

1. ప్రతిపాదకాకాశంపై న కక్కుల క్రొవ్వాడి కొడవంటఁ గోయరాదు
 పాతాయనోద్దామకదలములఁ ద్రవ్వి వేళ్లతోఁ బెకలించి వేయరాదు
 ఎమఁబాజ్యముల నన్ని నయకొల్పి దారుణ శిఖలఁ గాలించి నీలు నేయరాదు
 ఘోరమిట్టిఁ గలఁగించి కవట బద్ధతిఁ బట్టి తెగఁ జేతితోడరాఁ దేయరాదు
 న్నానయ మను పాదులోపలనునయమంది, తల్లిదండ్రులమీఁద సోదరుల మీఁదఁ
 నయము బంధు శత్రుమిత్రులమీఁద, మూరివోవంగఁ బ్రాణేన మోహలతను.
2. బంధు బంధురం బగు మోహలతాబంధంబున నమ్ముచిసింధురంబు కట్టువడి ప్రకృతి
 బంధులై నడి తక్కువలాభిరుఘం డై.
3. కత్త మామలకు నేయన నేమి వెట్టుచుఁ గనుసన్నఁ జేయుమీ పను లెఱింగి
 ద్రాగమితములుగా భావించి రోప్రొద్దు సవరింపుమీ శ్రేమ సవతులందు
 పట్టి యొక్కొకవేళ బహుమాన మొనరింపఁ గదియరానీకుమా గర్వరేఖ
 నతి చిత్తి మెఱిగి తత్పరిజనంబులమీఁదఁ జేయుమా మిగుల దాక్షిణ్యగరిమ
 కలఁగ నొందకుమా ధవుఁ డలిగినపుడు, పలుకులను జేసినీకుమా పరుసననయు
 కిం దిది గాఁగఁ దిరుగు నేదెలఁదియైనఁ, గులమునకునాధి యగుఁజూచి కూఁతుఁగల్గు.
4. నాబయికొచ్చి తద్గురుజనంబులపైనిడి మానికన్యకా
 భావితమిట్టి బంధువనితాతతి యందు ఘటించి యిష్టన
 భావములందు నిచ్చుటఁ దలంపక నిచ్చుటఁ బ్రాణనాథనే
 బాధితంత్రవై యెటుల వన్నియఁ జెచ్చెనో నాకుఁ బుత్రికా.
5. పిచ్చియు నామది న్నజుతు నేనిటఁ బుత్రిక పూఁటపూఁట యా
 కన్ననతోవిరంబునను సంస్కరణం బొనరింప నంతత
 క్లిష్ట మరంగనీక్త నది నీజముఁ జూచి మదంతికంబునం
 నిచ్చుట నిజితోడఁ గుశకం బగుదున్న భవన్మఘాబ్జమున్.
6. కొంత గుఱంబునుం గలదు కోమలి నాకిటఁ బర్వశాలికా
 ప్రాంతములందు నీవు వెనుపం బరువొందిన మాలతీలతా
 ప్రాంతమిల్లొ మైన నహకారముఁ గన్గొనునప్పుడెల్ల దు
 ప్పందముఁడు నాతకుంతలయు సంగడి నుండుటగాఁ దలంపఁగన్.
7. తన శ్రేయోపకరణముల లతాతరువితానం బవలొకించి.
8. తన వెనుంగక తావకాలవాలములకు నెమ్మితో నిరవొంద నీరువోసి
 పుచ్చుటఁ బొందు మాన్గంబు లారసి వచ్చి పూఁటపూఁటకుఁ జాల బ్రోదిచేసి

- ప్రేమాతిరేకత ప్రియమండనమునకుఁ జిగురాకుఁ గొఁగోరఁ జిదుమవెఱచి
పరిపాటి నల్లన ప్రసవోద్గమంబైన నఖిలు దానును మహాత్సవమొనర్చి
తల్లియై పెంచె మిమ్మును దలిరుఁబోడి, యత్తవారింటి కరిగెడు నాలతాంగి
క్షీతిరుహములార పుష్పితలతికలార, యనుమతింతురు గాక కళ్యాణయాత్ర.
- గీ. తోడునీడయుఁ బోత నీతోయజాక్షి, పెరిగె నిన్నాళ్లు మీలోనఁ బెద్దయయ్యెఁ
బురుషునింటికి ననుపక పుట్టినంట, నునుచుకొనరాదుగా యంచు నుస్సురనుచు.
- ప. ఎట్టకేలకు ధైర్యంబు ఎట్టుకొని శకుంతలం దోడ్కొని యగ్నిహోత్రంబునకు దండఁ
బువెట్టించి మునులకు నమస్కారంబుఁ జేయించి పుణ్యతపస్వినీజనంబులకుఁ మ్రొక్కించి
తదీయాశీర్వాదంబుల తోడఁ దానును దీవించి యనుపుటయుఁ దండ్రీపాదంబులకుఁ
బ్రణామం బాచరించి.
- స్తో. జనకుఁ డుండెడు ననుస్థానవేదికఁ జూచుఁ జూచి క్రమ్మఁ బోయి చూడవచ్చుఁ
స్నానార్థనియమిత జలజాకరముఁ జూచుఁ జూచి క్రమ్మఁ బోయి చూడవచ్చు
నిజనాస్త పోషితకుజపల్లికలు చూచుఁ జూచి క్రమ్మఁ బోయి చూడవచ్చుఁ
గుజగోటరకుటీక్రోడపీఠులుఁ చూచుఁ జూచి క్రమ్మఁ బోయి చూడవచ్చుఁ
దండిఁ బాయంగ లేని సంతాపజలము, నత్తవారింటికేగెడు హర్షజలము
గోరువెచ్చైన పాలిండ్లకొనలు దడుక, నెడపఁదడఁనఁ బయ్యెదఁ దుడిచికొనుచు.
- స్తో. కదలు నాలుగు మూఁడుఁ బదములు క్రొవ్వుతే తండిపాదంబు లొదలఘటించు
గొంతద ప్తేగు నేగుచువచ్చి కణ్వుని కడుపులోఁ దలమోపి కౌగిలించు
నరుగుఁ గొండొక వేగఁ దిరిగి మానులకు మాయయ్యఁజేడి యని యప్పగించు
గమనించుఁ బెడమర్లి కాన్యవుదెనఁజూచినేఁ బోదునంచుఁ గన్నీరునించు
జనకుఁడుపలాలనము సేయ సంయమింద్ర, భామలదలింప ననూయ పట్టితిగువ
నిగిడి యడుగిడి నొకభంగి మిగిడిమిగిడి, చూచుకొంచు శకుంతలానూనగంధి.
- క. మునిభామలు నలువంకలఁ, జనుదేఱఁగ నిర్మలార్చి సంగతయగున
య్యచిమిషనది రత్నాకర, మునకేగెడు భంగిఁ గదలిపోవుచు నెదురక.
- స్తో. కీరకోకిలశారికారావముఖరిత బహిరంగణారామభాసురంబు
దళదబ్బకైరవోత్పలమనోహరినీరాగాధపరిఘాసమావృతంబు
స్ఫాటిక మణిశిలాప్రత్యగ్గిరచనాతివిన్మృత పాకారవేష్టితంబు
శుభ్రోచిరదభ్రవిభ్రమాభ్రంకష బహువిధపాకారబంధురంబుఁ
గాంచిరంత మానికాంతాశకుంతల, లబ్ధిమేఖలాసనుంచితాంఘ్రి
నూపురంబు నతిమనోజ్ఞకల్పితరత్న, గోపురంబు హస్తినాపురంబు.

వి. కాంది యనేకవారణతురగరథ ఘటనేనాధిపచ్ఛత్రచామంన్విత తత్పురీసయంచిత్ర
 శైవవంబులకు నాశ్వర్యాద్భుతప్రచుదరస మగ్నహృదయులగుచు నిల్లనల్లన యరి
 ని యశ్శుట్టుకంబుఁ బ్రవేశంబుచేసి గాజమందిరద్వారంబున నిల్చి తమరాక ఫణిహా
 రణచేతం బుత్తెంచుటయును హరునుంజని గూఢరూమింజయుం గాంచి కణ్వశ్రమం
 బుననుండే యిద్దఱు తపస్వులుఁ గతిపయతఃస్వినీజనంబును దేవరగుం బొడసూపననివ
 చ్చి వాకిట నున్నవా రని విన్న వింటిన నన్నర నాఘండు మునినాఘఁడెట్లు పుత్తెంచు
 టకు నెయ్యెడి గతంబాకోయని విస్తయభయంబులు మనంబునం బెనంగొన నభిస్థలం
 బునక్షీరదులం బొడసూపించుకొనుట యనర్హంబని యంగఱ పీడుకొలిపి నగరిలోనికిం
 జరి యంతఃపురాంతకంబున నేకాంతసాధంబున నానీనుండై మాన్యలగు వృద్ధకాంత
 లం బనిది వారలరక్షించుకొని యుచితసత్కారంబు లొనర్పఁబ్రీతులై పురోభా
 గంబునం గాన్యమిమ్మలు వారివెనుక సంయమిరాజకాంతలు వారిమఱుంగనం గు
 మారయత్తయై శక్తుంతలయు నిలిచియుండి రయ్యెడ నాసంయమిశిష్యులు దుష్టం
 తు నాశిర్వచించి.

క. ఇరవాణగుద్దుడం డగు, మునినాఘండు మీనమీపమున కనిపెడుచోఁ
 దనమాటలుగానీతో, ననుమనినవి చిత్తగింపు మవధానమతిక్.

ము. అరితాదేవరతిన్ననాశ్రమము లీలంజొచ్చి యచోశకుం
 తలగాంధర్వమున నివాహమయి కందర్పజ్ఞలోన న్నవో
 త్కరికర్ణోర్నితగుల్ఫరించి యటమోదనాభ్యరక్షోకుతూ
 భావైశ్చిమన్యుఁ జిత్తగింపవ తదీయంబైన వృత్తాంతమన్.

ని. నీమేములలోనియని హృదయకీడ్చి, వెఱచితో లేక మఱచితో వెనుకఁ జింత
 ముఱచితో నీమహాకార్యుగ్నమతులు, ధారుణీనాయకులుగదా దానికేమి.

తి. మామనీయవానతిగీ, కిసంగతిఁ బుత్రమండు జనించెను నరక
 త్రాచకరుం డగుటఁ జక్రధరుండును బోలెన్.

ని. నీమమేదిమోనభిలముగాకుండంగ నభివృద్ధికారణం బాత్మజుండు
 పాపంబులైననారదుమంబున కాలవాలస్కంధ మర్భకుండు
 వింబులకు హర్షజలరాశి యుద్భింపఁ బూర్ణేందుబింబంబుపుత్రకుండు
 గునాదేవీశ్వరీశ్వరీ వీపుమోపంగ పెనుపైనయాధారభిత్తి సుతుండు
 శివయ్యఁ నాచోకపథమున కనుపువాఁడు, మందిరాంతరదీపంబు నందనుండు
 బాహుఁ బీఠు పీఠిబోకుండ సామృత్త్య, యపరవయసున నాలంబయప్తికొడుకు.

ఉ. కేవలపుత్రుఁ గాఁగఁ బరికింపఁగఁ జాలినవాఁడు గాఁడు దా

నీనన రాశివేష్టితమహీతలచక్రము చక్రవర్తిల

క్షీణవిభవంబు నొంది పరిశీలనఁ బాలన సేయు నన్యధా

త్రీవరమాళిరత్నమునదీప్తిధగద్ధగితాంఘ్రిప్రీతుడై.

క. ఏడాంకవంశచూడా, మాణిక్యంబయిన నీకుమారుని సకల

క్షోణికి యువరాజ్యరమా, పాణిగ్రహణం బొనర్పు పరమప్రీతికొ.

ప. అని జననీనమిపయననున్న భరతుం గొని వచ్చి సమ్ముఖంబుచేయించి యనసూయా

ప్రియంవదలచేత శకుంతలనంతికంబునకు రప్పించి.

క. జననాథ యిదె శకుంతల, యనసూయారుంధతులకు నణుమాత్రంబై

సనువట్రిసడదు శీలం, బున నియ్యెడ కింతి ననిచి పుత్రైంచుటయుకొ.

ఉ. సద్గుణశాలినైన నినుసంస్తుతి చేసి కుమారిఁ జూచుచుకొ

హృద్గత మైన మోహభర మేమని చెప్ప నృపాలచంద్ర యు

ద్యద్దళదశ్రువు ల్వలపలై పదనాబ్జము డిగ్గి పాటఁగా

గద్దదకంతనాళుఁ డయి కణ్వుఁడు మీకనియెం బ్రియోక్తులకొ.

క. జనయిత్ర కనియె నింతియ, జననం బాది ని తాంత సన్నుదమతి నై

యనువాసరము శకుంతలఁ, బెనిచితి నే ముక్తి బాలఁ బెనిచినభంగికొ.

సీ. మహనీయనయముంబ మహాధనంబుగా మతియించి ఐర్పించు మమ్ముఁ దలఁచి

యొనఁగ శాపానుగ్రహసమర్థుడైన బ్రహ్మయతతేజ గాఢేయుఁ దలఁచి

గణనకెక్కి న దేవగణి కాతతికి రత్నముకురమై వెలుఁగు మేనకఁ దలఁచి

యాభేటరతి వచ్చి యాశ్రమస్థలిఁ దడఁబాటు చేసిన చెల్లుఁబడి దలఁచి

మిక్కిలిగ మన్ననయుఁ జేసి మెలఁగవలదు, తక్కువయుఁ జేయవలవ దంతఃపురంబు

సతులలోపల సరియకా నరవితోడ, నీశకుంతల భూకాంతు నేలు మనియె.

గీ. అనిన సన్ముట లకు నసహ్యంబు నొంది, యెఱుఁగుపై నున్న వాఁడు బిట్టులికి లేచి

కర్ణములుమూసికొని శిరఃకంప మొదవఁ, దొలుత హహరయంచును బలికిపలికి.

క. మునికన్యకయఁట నేనఁట, వనమున గాంధర్వమున వివాహంబఁట నూ

నునిగనెనఁట మఱచితి నఁట, వినఁగూడునె యిట్టిభంగి విపరీతోక్తుల్.

ఉ. కాయజవైరి నన్నిభుఁడు కాన్యపుఁ డాతని పుత్ర నిచ్చ నేఁ

జేయుట యెట్లు కార్యఫలసిద్ధి వహించుట యెట్లు భగ్నముం

జేయఁజే చంద్రమఃకులము చిన్నగుసన్నను వింతయెంతయ
వ్యామృతములు తీరుగొనినం గొఱవిం దలగోఁకికొందు నే.

సీ. చదువనే మున్ను ధర్మకాస్త్రంబు లన్య, కామినీరతి కలుషంబుగా నెఱుంగ నె
యవ్యచతిమాత్రమే కాస్యపాత్సజాత, యరయనంగారకల్పితమైనప్రతిమ.

తీ. కలరాజగామిని కంతసూత్రంబులు కాలసూత్రంబులుగాఁ దలఁపక
పన్నులత్రేక్షణ బాహుపాశంబులు కాలపాశంబులుగాఁ దలఁపక
తోమలి పీనఁజ్ఞోజచక్రంబులు కాలచక్రంబులుగాఁ దలఁపక
యుదురాజవననమ్మమారుదండంబులు కాలదండంబులుగాఁ దలఁపక
కాలసూత్రంబు లెబ్బంగిఁ గడచునరుఁడు, కాలపాశంబులేభంగిఁ గడచు నరుఁడు
కాలచక్రంబులేభంగిఁ గడచునరుఁడు, కాలదండంబు లెబ్బంగిఁ గడచునరుఁడు.

తీ. నాశ్చారయంబు పరవధూనుఖంబునకు విముఖంబుగాని సుముఖంబుగాదు మీర లె
చ్చటనుండివచ్చితిరో యచ్చటికినరుగుండు మీకునిదె నేవాంజలి యనిన వారలు విని
రచాశ్చర్యమోహనం బెఱుంగమింజేసి యొండొరుల మొగంబులు చూచికొనుచుండ
నరనూయాప్రియంబులు డగ్గఱిధీరగింభీరస్వరంబుల నిట్లనిరి.

కా. అది లెన్నవిచారమే మొదల నీవాఖేటకేళిన్నహా
త్వానాం బొప్పఁగవచ్చి యాశ్రయము నిచ్చుంజొచ్చి యచ్చోట న
న్నాకాపీతి శకుంతలం గలఁచి గాంధర్వక్రియాలక్షితు
త్వానాంజైన ప్రకారమంతయును నాత్మన్విస్మృతింబొందితే.

కా. మత్తుబ్బారమతు ల్నవప్రియులుఁ గామధ్వాంతకాణు లచ్చపా
విత్తులొకత్వనమస్వభావులు శకున్విశ్వాసహీనులొ చల
చ్చిత్తుబ్బారపదార్థకాఁతులు బహుస్త్రీలోలుఘ్రత్సేరకా
యత్తు లాఁజి లనంగ విందు మదిసత్యం బయ్యె నీపట్టునకొ.

తీ. కలరాజగైసఁ బెన్నెఱిజేడివోషింపఁ దలకుఁ జేరఁగనీదు తెలధార
తిమతియెఱచో వేదాశ్చక్తికినైన మైనాడనొల్లదు మజ్జనంబు
మానఁడనాతి మత్తురమైనఁగట్టుదుద్వాసించి వేటొక్కవల్కలంబు
ప్రీతిరక్షాత్థంబు వర్ణాంబువులుగాని మాతిమట్టుదు కండమూలఫలము
లెన్నిదిసంబులొ నీవు తన్నుఁబాసి, నాఁటినుండియు నీశకుంతలనృపాల
నాఁటిదాఁడను నిప్పినిర్నిద్రానిష్ఠ, నీప్రీతిరమైన విరహవీరప్రీతంబు.

- క. పరచుపతివ్రతయగు నీ, తరుణీమణిఁ బాయనెట్లు ధైర్యము గలిగె
స్వరుసఁ దనయంతవచ్చిన, నరవర యెఱుఁగనననెట్లు నాలుకయాడెన్.
- గీ. గుణవతియుఁ బుత్రవతియును గులవతియును, నైనభామను విడుచునన్మాయకారి
కిహిపరంబులు లేవనియెడు నమిద్ధ, ధర్మశాస్త్రంబు లెఱుఁగవాధరజీనాథ.
- ఉ. అద్దములోని నీడవలె నాకృతీయం దొకలేశమాత్రముం
బిద్దముగాక నీకుఁ బ్రతిబింబము వోలె వెలుంగుచున్ననీ
దెద్దకుమారు భూపర యభిన్నమతి న్నొగ మెత్తి చూడుమా
ముద్దియ నీపయింప గలుగు మోహము భక్తియుఁ గాననయ్యెడున్.
- వ. అనిన నవ్వచనంబులం గటకటంబడి మీరలాడువారలు మీతో నిట్టిట్టనట యుక్తం
బుగాదు. ఆశ్రమంబునకు నేడు ఘోషట యెల్లి యెల్లుంట వచ్చి కణ్ణమహామునీం
ద్రుం గని తదుపదిప్తమార్గంబున నడచెదంగాని పొండని దగ్గనలేచి దెద్దమొగసాలకు
చచ్చి సభామధ్యంబున శుండఁ గాశ్యపశిష్యమానిమానవత్యేనసూయాప్రియంపదలు
శకుంతలాకుమారుల వెన్నడిచోడుకొనివచ్చి యుచితస్థలంబున నిల్చిరందుననసూయా
ప్రియంపదలు కోపపిహితేక్షణలై యంతరిక్షంబునకు పాస్తంబు లెత్తి యెత్తి లి సకల
జనంబులు విననిట్లునిరి.
- వీ. దేవతలార యోదిక్పతులార నక్షత్రంబులార యోగ్రహములార
చంద్రార్కులార యోసప్తాంబునిధులార నదులార యోగోతనగములార
పరమపురుషులార పంచభూతములార వృక్షంబులార యోపతులార
దిశలార యోనిశానిశలార పార్వతీశ్వరులార యోరమాచక్రులార
జనునివృత్తంబు మీరెఱుంగనిది గలుగ, దీశకుంతల మేలుఁగీడెర్పరించి
.....ప్రకటముగఁ జేయుదురుగాక ప్రజలెఱుంగ.
- ఉ. అనునాలోనన తత్సభాసనము లత్యాశ్చర్యముం బొందనో
జననాథోత్తమ యీశకుంతల మహానత్యప్రతాన్వీత త
త్తనయుండు నభవదీయ వీర్యజుఁడు సత్యంబౌమతిస్సత్యమా
ననుమానింపకుమంచు మ్రోగె వడి నయ్యాకాశవాణీధ్వనుల్.
- ఉ. ఆపలుకు ల్వెస న్విసుచు నాగ్రహవృత్తి శకుంతలాంగుళి
స్థాపితమైనయుంగరముఁ జయ్యన నూడిచి మీఁదవైచి యో
పాపపురాజ యెట్లిదియు బాలిక వ్రేలికివచ్చెఁ జెప్పుమా
యీప్రజ లేగలిం బనిచి రేగదమాగతినన్న నయ్యెడన్.

నీ. విన్నూకాక్రాంతులై వినువారు కొందఱు జగతీశునెడఁ జాల నెగులు పడిరి
మహానీయమతి వధర్కంబు చేసితివి నీవని రమాత్యులు మాన్యులై నవారు
నృపతి నేమియు నననేర కూరక వృద్ధులును బంధువులుఁ జెవుల్పూసికొనిరి
గూఱడి నోము లే యయ్యెను దనంకందు వెన శకుంతల వెక్కివెక్కియేడ్చె
నంగుళీయకభానోదయంబుచేత, నత్రిసంభవశాపజంబైన నృపతి
మేనకాసుతమీఁద నజ్ఞానమొదవఁ, గ్రమ్ముకొనియున్న చిమ్మచీకటులు విరిసె.

మ. అయ్యవసరంబున.

నీ. చిత్రామగతి పేట వెడలిన చందంబు మునిజనాశ్రమము చొచ్చినతెఱంగుఁ
దరులిపె చనవేళఁ దా నేగినవిధంబుఁ గణ్వనందనఁ బొడఁగనిన రీతి
యశ్యోన్యసంప్రీతి నలకనలా గిద్దలును విరహాగ్ని వేఁగిన విధంబు
గాంధర్వవిధిఁ గరగ్రహణమందిన జాడ యచ్చొట నంగమందైన భంగి
గమనరీతివియోగప్రకారమిత, వట్టు భావంబులును మొనకట్టుకొనుచుఁ
గూడి యేతెంచి మనసుతోఁ గుప్పగొనిన, మోహభరమోరువక మూర్ఛమ్రొగైవిభుఁడు.

నీ. అల్లసల్లన తెలిసి ధైర్యంబు నూఁది, చక్కఁ గూర్చుండి తలయూఁచి ముక్కుమీఁద
ప్రేలు ఘటియించి మిగులఁ గ్రొవ్వేడి యొదవ, దట్టయగ దీర్ఘనిశ్వాసధార పఱపె.

నీ. అత్యంతకుశితాత్మ లైతన దిక్కు చూచు ప్రేయంవదను ననసూయఁ జూచి
కన్నీరు మున్నీరు కాలువలై వెల్లిగొనఁ జేయు మేనకాతనయఁ జూచి
యవయవశ్రీఁ దన యచ్చొత్తిన ట్లున్న కులదీపకుం డైన కొడుకుఁ జూచి
నామాక్షరప్రమాణదినంబులకుఁ దేరగిరవున్న ముద్రయుంగరముఁ జూచి
ద్రష్ట లైయున్న మంత్రివర్గంబుఁ జూచి, ధర్మ ముడిగితి వనెడు మిత్రములఁజూచి
పలుదెఱంగుల నాడెడు స్రజలఁ జూచి, తనయవజ్ఞాప్రకారంబుఁ దలఁచి చూచి.

కా. ఆచంద్రాన్వయసంభవుండు మృగయావ్యాపారముం బుష్పనా
రాజప్రేరితుఁడై శకుంతలకు ధర్మస్వాంతము ల్పాక్షిగా
వాచావివృతరంబు లిచ్చుటయు సర్వంబు నృథార్థంబుగాఁ
చూచా తప్పకయుండఁ జెప్పె నిజబంధు ల్కొంతు లాపు ల్విస౯.

నీ. కొడుకు నాయంతవాఁడయ్యెఁగడు నెదిగెను, దేహమాత్రంబె చిక్కగా ధేయతనయ
తలఁపు లే కింతకాలంబు తడయుటెట్టు, తెఱనకిచ్చినసత్యంబు మఱచుటెట్టు.

నీ. గణనాధికముగ యాగములు గావించినఁ బాయునే యీమహాపాతకంబు
నరుకల్గినధృఢాత్మలి దానిమిచ్చినఁ గడచునే యిమ్మహాకల్మషంబు

సప్తముక్తిప్రదేశములు దర్శించినఁ దొలఁగునే యిమ్మహాదుష్కృతంబు
కర్మహారేశ్వరాగ్రం బెక్కి పడినను గెడయునే యిమ్మహాకిల్బిషంబు
ధర్మపగవర్తులిటఁ దన్నుఁదలఁచినపుడు, కర్ణములుమూసికొనియెడఁగలుగఁజనరె
పలుకులేల యనత్యవాదులకుఁ నెల్ల, నుర్విపై నేన యగ్రగణ్యుండనైతి.

వ. అనుచు నిందానురూపంబు లగు ననులాపంబులం బరుపుచున్న యవనకంబున.

సీ. కర్పూరనవపరాగవిపాండుతనుకాంతి యకతోరచారుచంద్రికలు గాయ
వికటారకూటవల్లికతార మగు పెద్దమగుటంబు లేయెండజిగుల నీన
హరిణాజినోత్తరీయచ్ఛాయ బ్రహ్మతేజఃకృకానునిపాగచాయ నేరయఁ
గుటిలహవిర్మషీకుబ్జలలామంబు నొసలిపైఁ జీకటినూగువార
నచతురాననపద్మజుం డనలికాక్ష, శంకరుఁ డచతుర్భుజచక్రపాణి
యఖిలలోకైక సంపూజ్యుఁ డయగుదెంచె, నారదుఁడు కాంతిజితశరన్నీరుండు.

క. చనుదెంచిన మునిపతికిం, జనపతి యెదురేగి వినయసంభ్రమముల న
ర్చనలొనఁగ నముచిదానన, మున యం దుపవిష్టుడై ప్రమోదముతోడకా.

వ. రాజు వదనంబునం జూడ్కి నిలిపి యింత యేల సంతస్తమానసుండవై యం
న్నవాఁడవు నీస్వాంతం బత్యంతనిర్మలంబు నీకు నొకదోషంబుఁ గలుగ నేర
దు. ఆశ్రమంబుననుండి నీవు పురంబునకు నయగుదెంచునెడ భవదీయవిరహాక్రాంత
యైన శకుంతల దూర్వాసమునీంద్రుండు వచ్చినను నుచితసత్కారంబులు సేయ నె
ఱుంగకున్న నతం డలిగి యిచ్చిన శాపతిమిరంబు నిన్నుం గాననీవయ్యె ముక్తికాద
ర్శనంబున శాపావధియుం బ్రసాదించె నని తద్వృత్తాంతం బాద్యంతంబునుం దెలి
యం జెప్పి చిత్తంబు నుత్తలంబు డించి కుమారునిం జూపి యాశాకుంతలుండు నకల
మహీచక్రంబును జక్రవర్తియై పాలించు భవద్వంశంబు నితనిపేర భవితవంశంబునం
బ్రసిద్ధిం గాంచు నితని యువరాజుం జేసి శకుంతలయు నీవు ననేకకాలంబు దాం
పత్యసౌఖ్యం బనుభవింపుమననం దదనుకాసనంబున.

సీ. ముని భామినులతోడ ననసూయతోఁ బ్రియంవదతో శకుంతలావజగవదన
సంతఃపురంబున కనిపినం బతియాజ్ఞఁ బరిచారికలు భయభక్తితోడ
జడల యల్లిక లూడ్చి సంపెంగ నూనియ శిరిసంటి నీకాయ జడ్డు విగించి
గంగాంబువుల జలకంబార్చి తడియొత్తి రమణీయ చీనాంబరములు గట్టి
పెండ్రుకలు చిక్కువాపి క్రొవ్విరులు దుతీమి, పలుచగా మేరఁ జందనపంక మలఁది
యవయవంబుల కర్ణంబు లై నభంగి, లలితహణి భూషణముల నలంకరించి.

- న. ఇసుండు ప్రభావిలాసమెరవిచ్చెనొకో యన మేనఁ బొల్పు నూ
తనమణి భూషణద్యుతివితానము గ్రమ్మఁగఁ గ్రొవ్చెఱుంగు చా
డ్చున నడనేర్చు చిత్తరువు పోలికఁ బుత్తడి బొమ్మభాతి మో
హనగతితోడ మంగళగృహంబునకుం గొనివచ్చియచ్చటన్.
- గీ. హేమపీతంబుమీఁద నయ్యింతినునిచి, రాజునకు విన్నవింప నారదపురస్స
రంబుగావచ్చి శుభముహూర్తంబునందు, నమితకల్యాణవాద్య ఘోషములుచెలఁగొన్.
- క. నరపతి ప్రమోదరససం, భరితుండై తనకునగ్నిమహిషింగాను
స్థిరమతితోడశకుంతలఁ, బరువడి ప్రజలెల్ల మెచ్చఁ బట్టముగట్టెన్.
- గీ. ఇంతిఁ బట్టముగట్టి యనంతరంబ, తనకుదండంబువెట్టిన తనయుగ్రచ్చి
బిగియఁగొఁగిటఁ జేర్చి సంప్రేమఁజేసె, మానితానందజలముల మజ్జనంబు.
- నీ. నచ్చంపనయకంటెఁ జందనంబునఁగలపంబుచేసిన కప్పరంబుకంటెఁ
బుప్పడికంటెఁ బుప్పడిలోనఁ బొరలించి వెలచినచెంగల్వ విరులకంటె
హిమజలంబులకంటె హిమజలంబులనాన వైచినబిసపల్లవములకంటె
నిండువెన్నెలకంటె నిండు వేన్నెలచేతఁ బదనైన చంద్రబింబంబుకంటె
సెరయఁగూర్చిన వీనియన్నింటికంటె, నిమమడియు ముమ్మడియునైనమనుజవిభుని
యుల్ల మెల్ల ను మిగులఁగఁజల్లుజేసె, నందనాలింగనమునఁ జెన్నొందుసుఖము.
- వ. ఇత్తెఱుంగునఁ బుత్రాలింగన సంగ సౌఖ్యంబున నృపాలపుంగవుండు కొంతతడ
వు తన్నయత్వంబు నొంది యనంతరంబ శతానందనందనానుమతంబున నందను
ని యుపరాజపట్టంబుగట్టినకుట్టి యమాత్యులం బిలిపించి సముచితాననంబుల నుడ
చి తదాననంబులం బ్రినన్నావహోకనంబులు నినిచి మధురగంభీరధీరస్వరంబున ని
ట్లనియె.
- ఉ. ఏలితి నేను భూధువనమెల్లను వైరములేకయుండఁగా
ప్రాలిన భూమిపాలకుల వంచి కరంబులు గొంటి జన్నము
ల్పాల నొనర్చితిం బ్రజలు సంతనమందఁగ బంధుకోటిచే
మేలమపించు కొంటిఁ దగుమీఘననీతిబలంబు పెంపునన్.
- . నాను మీనీతిపదము సుశ్రీకి నెలపు, మంత్రీ లేకున్న రాజ్యంబుమనుజుపతికి
దెక్కువని యెంత గలిగిన వీలికాఁడు, లేనిపేరతోడ చక్రంబు లేని రథము.
- . కావున మీఘంబుద్ధి, శ్రీవిభవం బూతగాఁగ శేషాహికుల
గ్రావణికోభరితం బగు, భూవలయము భరము నేను బూనితిఁ జేర్చెన్.

చతుర్థాశ్వాసము.

- గీ. పెద్దవాడనైతిఁ బృథ్విభారంబింకఁ, బూనఁబంతును గాదు పుత్రుఁడేల్ల
భరముఁ బూనఁగాఁ దపస్వి నై సుఖిలీల, ననమనందు నుండఁ పంతునుగాని.
- క. లక్షణయుతుఁగా భరతుని, పీఠీంపుం డట్లుఁ డయ్యె న్నే గానింపుం
డిక్షితి యువరాజ్యరమా, ధృతుండై రత్ననేను నభిషేకఁబాక్షి.
- క. నావుడు వారలు విభుతో, భూవరి భవదీయవాక్యములుమా కానిం
దావహములు నీతనయుం, డీవిశ్వము నేలఁ జాలు నిష్ఠవిభూతిక్.
- నీ. ఆయతలోచనుం డాజానుబాహాయుగళుఁడు కపాటవక్షస్థులుండు
కోమలజతరుండు గూఢజత్రుండు విశాలఘాటుఁడు వృషస్కందధరుఁడు
కఠినకాంతతలుండు కమనోహమావాంఘ్రి యభిరామశిరుఁడు మహాహానాండు
చడాంశు తేజుండు సంపూర్ణపూర్ణిమా శరదుదుబింబ భాసుగముఖుఁడు
నీతిమంతుండు గాంభీర్యనిధి వివేకి, మహితమూర్తి యులోక సాహస్యబలుఁడు
నీతనూజుండు పెంపున నిన్నుఁబోలుఁ, గట్టుపట్టుంబు యువరాజుగాఁగ నభిషే.
- ప. అని విన్నవించు మంతులవాక్యంబులకు సంతసిల్లి పునోహితహితబంధుమిత్రాది
మాన్యజనఁబుల రావించి సంభావించి తానుగావించు ప్రియోపాసం ద్రోగింపి మాం
తుల సమృతంబునఁ బ్రాంత యనుమతంబునఁ గార్తంతికోపద్విష్టం బగు శుభము
హూర్తంబునఁ గార్తన్యరభద్రద్రీపీతంబునం గుమారు నలంకరించి యునిచి.
- చ. అనఘులు ధారుణీసురు లయప్రదమంత్రము లుచ్చరింప నో
భనకరవాద్యఘోషములు బంధురభంగిఁ జెలంగ నర్కభూ
జనములు నిన్నుతింప విలనన్మతి బంధులు సంతసింప పేరే
కని విభవంబు పెంపెనఁగఁ గట్టె నుతు న్యువరాజ పట్టముక్.
- మ. తనయుం బట్టము గట్టి డెందము ప్రిమోదం బందఁ బంకేజభూ
తనయుం గన్గ ని కేలు మోడ్చి మునివేసండా భవచ్ఛాసనం
బున శాకుంతలు యౌవరాజ్యపదవిం బొల్పారఁగా నిల్పితిం
జనతాపాలనహేతునీతి నుపవేశం బిమ్ము నీవిమ్ములక్.
- క. అని నిజసంసను నజనం, దనుచరణంబులకు పందనమునేయింపక్
మునిపతి సంతుష్టుండై, జనపతి నాశీర్వదించి శాకుంతలుక్.
- ప. గాథాలింగనంబు చేసి సమీపంబున మనిచికొని తదీయ పదనారవిందంబునం జా
డ్కినిలిపి యిట్లనియె.

౧. మణుల గడ్డియచుట్టు మండలేశులు గొల్చి యుండఁ బెంపునఁ గొలుపుండునపుడు
పాదాగ్రాక్షిణులఁ జంద్రశాలలయందుఁ దెలువలతో వినోదించునపుడు
నీతివాద్యకళా వినూతన సుఖగోష్ఠి నిచ్చమైఁ దగఁ బొద్దువుచ్చునపుడు
రాజరూఢ్యములైన రాజభోగంబులు కిటుకు గ కుండ భోగించునపుడు
వసుమతీరక్షయందు మానసము నిల్చి, లలితనప్తార్ణవీమేఖలాధరిత్రీ
శేకప్రతిఁ బోలెఁ బాటించె నింతకాల, మనఘమీతండిఁ వినుముదుస్యంతవిభుఁడు.
౨. తితండిఁ యట్ల నిర్మల, నీతిపథంబునఁ జరించి నిజభూప్రజకుం
ప్రీతియొప్పుచుఁ బొందుము, ప్రాతఃపాండురపయోజభాసురకీర్తి.
౩. నీతిపథమున మతిగెంటనీక పూర్వ, రాజచర్యకునతితత్పరతఘటించి
వసుధఁ బాటించు తగులకు వృషసములను, వృషనికగుచందములు వినువరుసవత్స.
౪. మొసలార్థవృషయంబునకుసుత్తగ వెట్టుఁ బెట్టి జీవనముపైఁ బ్రీతివిడుచు
విడిచి యసన్నార్థవృత్తికిఁ జేచాఁచుఁ జూచి యాచారంబు చొక నేయు
దేసి దుర్జనులగోష్ఠికి మానముఁచూర్చుఁ దూర్చి ప్రాభవలక్ష్మీఁ దొలఁగఁదోలుఁ
దోర్లభార్తస్థితి మేలుగాఁదలపోయుఁ బోసియగ్నియంబు పొత్తుగుడచుఁ
గుడిచి బంధులకెడయగుఁ గులమువాయు, బైసివోకార్చుకొనుఁ బాపపంకనిహతిఁ
గూలుఁ గాట్టాచీనారకకూపమునను, సంతస్త్రీరతుండు దుస్యంతతనయ.
౫. అహరవేశతయ్యారతి నంతఃపురాంగనాకేళి సౌఖ్యములు దొఱఁగు
నెలుపోటములు రెంటి వలననుత్సాహదైన్యములఁ జిత్తము ప్రీతినంద దెపుడుఁ
దమియు మత్సరము డెందమున నంతంతకుఁ బొడమి కానఁడుప్రపాదుపాడుపుఁగుంకు
నెకసాముపైపందె మెక్కించి యోడెనే గలధనంబెల్లను బొలిసిపోవుఁ
నెలలి నోడించువిధముఁ దాగెలుచువిధముఁ
దలఁచుకొనుచును రాజ్యతంత్రంబుచాఁగు
నీతిగోల్పడి యంచితఖ్యాతిఁబాయు
నెకసామొప్పును బాదంబు నృపకుమార.
౬. పోలెలు పరువులఁబొడము భేదంబున దగదొట్టి పడదాఁకి తనవునలఁగు
నెక్కించు లాయాయివేళలలేక యొకరోగమెద్దియో యుద్భవించు
నెలమిచియున్నతత్వము లాగ్రహంబునఁ బయవచ్చెనేని నొప్పమి ఘటిల్లుఁ
నెట్టిదేని పాదలలోఁ దరులచాటున శత్రులనరుగాఁచినఁ బ్రాణహానిపుట్టు
నెప్పుయోగతేభర్షణంబు లాచరింపఁ, గాలవేళలు తప్పటఁగలుషమందు
నెమ్మనెట్టితఁబొందు రాజ్యాభిప్రది, వలనుగానిది వేట భూవరతనూజ.

- శ్రీ. త్రావియానాఁడును త్రా గొనిపారలాడు నెఱుంగఁడుల్లములోన నెదిరించును,
బనిలేక చూపుఁగోపప్రసాదంబులు భావింపనేరఁడు వావివరున
విప్రీలాపములాడు విడువఁడుమేలంబు నూట నొక్కటిలేదు మాటనిజము
గుప్తిసేయఁగనోపఁ డాప్తరహస్యంబులొఁగాములనుదెలియంగలేఁడు
లజ్జవొలియించుఁ దాలిమి యుజ్జగించు, నిందకొడిగట్టు శీలంబుచిందఁజేయు
బ్రహ్మ హత్యకు ములునూపు పాపవితతి, పానగోష్ఠీవిధంబు భూపాలపుత్ర.
- శ్రీ. తల్లిదండ్రులకు డెందము విరక్తిభజించు నన్నదమ్ములకు వేరానవత్తును
గులకశత్రుము పుట్టినిలు సేరనూహించుఁ బ్రాణమిత్రుఁడును బగతుఁ డగును
బావలు మఱుదు లేర్పడ మోముఁ జూడరు దానదానీజను శ్వేనరుదురు
తలఁగి పోవుదురు తాతలనాఁటి హితులు జుట్టాలు మేల్గేడు మాటయు నెఱుంగరు
పాలనము సేయఁ జేపట్టి ప్రజలఁ బాపు, నకలజనులకు నట్టింటి శత్రుఁ జేయు
నయము కెడ యీక యెల్ల వెంటలను జెఱచు, మాట పరునడనంబు కుమారచంద్రు.
- శ్రీ. అపరాధమునకు నర్హము గాక వెగ్గలం బగు శిక్షఁ బ్రజచాల వెగడు గడుచు
బెగడొంది మనసునఁ బేడెత్తి నిలువక వేటొందు కడఁ గాపు విచ్చిపోవు
వినయ హీనతఁ గాపు విచ్చిపోనిచ్చిన నచిరంబ పారడయగు ధరిత్రీ
ధరణిపారడ యైన నరిగోరు మొదలుగాఁ దనకు ఘటిల్లు నాదాయనష్టి
ధాన్యధనములయందు నాదాయనష్టి, యైన నిర్ధమఁ డగు ధనహీనుఁడైనఁ
దొడిగి పట్టుదరిద్రంబు దొలఁగులక్ష్మి, యుగ్రదండంబునును నృపాల్కాగ్రహతి.
- శ్రీ. ధీజననుతముగా దేహసౌఖ్యమున నంకిలిలేక యుండ భోగించుచోట
బడి దప్పి నిరయ కూపములఁ జూడకయుండఁ దిగిచిధర్మంబు సిద్ధించుచోట
వృద్ధరాజులు గారవించు లోకత్రయివర్తిని యగు కీర్తివచ్చుచోట
నవిశంకతోడ మూఁడవ యుపాయంబున వై రిదుర్గంబులు జేరుచోట
బుధుల హితులను బంధులఁ బ్రోచుచోట, నెంత చేసిన నది ఫలించుచుఁగాని
వల దనర్థకముల సొమ్ము వస్తుసేత, మతిఁ వలంపరాజాన్యాయ క్షితివహించి.
- చ. నెలతయు జూదముం బగటి నిద్రయు వేటయుఁ బాపము న్నదా
వలవనినిర్దమంబుఁ బరివాదము వాఙ్మయ నాటపాటలు
న్నిలనగు కామజంబు లివి యిందున సక్తుఁడుగాక మైకశీక
వలయునొనర్పనెందు దశవర్గమున నృశివంశభూషణా.

క. అంగములు పతికి విను స, ప్తాంగములును వానిఁ దగునమంచితగతిసా
రంగాంకవంశతిలక పా, సంగను రక్షించుకొనఁగ జననాఘనకున్.

సీ. శక్తిత్రయంబునఁ జతురుడై చతురుపాయంబులకును నమయందెఱింగి
పంచేంద్రియముల నిర్జించి స్వాయత్తుడై వడ్డునీగరిమఁ బ్రశక్తిఁగాంచి
వ్యసనంబులేడును వర్జించి రాజవోషములు పద్నాలుఁ జిత్తమునఁ దెలిసి
సాక్షిమాత్రంబుగా నచివుఁ బ్రతిష్ఠించి చూత్తయత్నము లేశమంతయైన
నింగితాకారచేష్టల నెఱుంగనీక, పరులనెవ్వరి విశ్వశంపక మనమున
సంతతంబు శరీరరక్షాక్రమంబు, లేమటకయుండవలయు మహివిభుండు.

సీ. పతిహితుం డతిధర్మపరుఁడు నీతిధురీణుఁ డింగితజ్ఞుండు జితేంద్రియుండు
మంత్రరక్షకుఁ డన్యమర్హుఁడేది ప్రజానురాగి శుశ్రోత నీరాగి భోగి
యచితయత్నతరస్వియుఁకొకవిముఖుండు శాంతుఁ డతిప్రాధసత్యవాది
పరధనపర వారపరపరివాచవర్జితుఁడు ప్రఖ్యాతుండు శ్రీకరుండు
బ్రాహ్మణుఁడు మంత్రిగాఁ దగుఁ బరిగణింప, గుణము లిట్టినిగా నమకూరెనేని
క్షుత్రియుని శూద్రునిం దప్ప సచివపదవి, వైశ్యునిలుపంగఁ దగవు భూవల్లభునకు.

సీ. కూరిమి భృత్యుఁ డెక్కుడు లావు వలచేయు మతిరంజకుఁడు పీఠమర్హుండు
కట్టిన యలుగు సంగరనహాయుఁడు మాని మఱుఁగు పెట్టనికోట మంత్రహితుఁడు
చనవరి దొర ప్రతిజ్ఞాపాలకుఁడు బహిఃప్రాణంబు పట్టము భద్రగజము
ముంగొంసు పసిఁడి నప్తాంగరక్షకుఁడు చేదోడు నెచ్చెలికాఁడు తోడ నీడ
యనఁగ నిన్నిగుణంబుల నావహిల్లి, పాలు నీరును బోలి యేర్పటపరాని
నమచితస్నేహమున నెడనందు లేని, మిత్ర మర్హంబు ననుధాకళత్రునకును.

సీ. తన యేలు వసుమతీజనుల బీడింపక యేరికి మొదలిచ్చి కోరుపాలు
సవరగాఁ గొంచు దండువులు దర్శనములు కోలాసగొన కూళ్ళు గుల్తకీక
కమ్మతంబులలోనఁ గనులు ద్రవింపించి జేహారమాడించి యన్యాయధనము
జొరనీకష్టాంశ మరిగొంచు నీతిబాధలు ఘటింపక యుండధనముగూర్చి
దానిచతురంశములు చేసి దానధర్మ, ములకు నొకపాలు గైకొని మూఁడుపాళ్ళు
వెచ్చమునకును రానీక యచ్చువొడిచి, దాపవలయు విభుండు భండారమునను.

సీ. ఏటికాల్పలు పరిపాటిగాఁ దీర్పించి చెఱువుల నీరులడు నొటపుదెలిసి
దేవమాతృకలు నదీమాతృకలునైన గ్రామనీమత్తేత్రగతులు దెలిసి
నీరు నేలలువానకాయలు పరికించి వరిపొలంబుల పంట వలఁతులరసి

కోరానుములువచ్చు కొలఁది విచారించి పరియాశ్ల కొకరిఁదీర్పటిగఁజేసి
చినపువారలు పనివారుశాత్రులును, బోరులును జేయుబాధలు జేరకుండఁ
బ్రజలఁబాలించుకొనుచుఁ దత్పరతసాను, రాగుఁడై ప్రోవవలయురాష్ట్రఁబురాజు.
అగడిత యీతనీరగునట్లుత్రవ్వించి త్రొత్తడంబులతోడఁ గోటఁదీర్చి
యట్టఘృగల్పించి యడ్వరి విరివిగా వలనొప్పనుటియించి వంకధార
గవనులు పరిపాటిగా వినిర్మింపించి లోననూతులుబావులునున గాధ
జలములుగాఁ జాలఁగలిగించి రసవర్గములు వేటనంపూర్ణములుగనించి
చుట్టునామడచుట్టును సూదిమోప, నెడము గల్గకయుండఁ జేరడవిపెంచి
నగసమీపంబుగలనట్టనంబురాజ, ధానిగానుండుటురువగు ధరణిపతికి.

తటితోడ జీతంబు కొఱతగాకుండ రొక్కంబుభండారుధనంబుచ్చి
బంటుఁదొలంగించిప్రతియు వెట్టకయుండ గమిలెక్కతక్కునగాకయుండఁ
గడఁగివేశ్యాగామి గాకుండఁ బరికించిప్రతిభానువారంబు భటులతోడు
చూచుచుఁదనవన్నె బోకయైయుండినవాని మన్నించుచు తేనివాని
నాజ్ఞ సేయుచు జీవిక కప్పపడక, యుండఁ బరికించికొనుచు నాయోధనమున
నైదుపదిసేయ కుత్సాహియైన యాప్త, బలము నేలఁగవలయు భూపాలకుండు.
అని యిది మొగలుగ మఱియును, జనపతులకు వలయు నీతిసమధికబుద్ధి
జనపాలనందనునకును, మునిపాలుఁడు చెప్పె నుల్లమున ముదమొదక.

అశీర్వదించి దువ్యంతు నభినందించి కణ్వామునీంద్రుండు పుత్రైంచిన శకుంతలం దో
డ్కొని వచ్చిన మునుల మునిపత్నుల ననసూయాక్రియనదలనుం బ్రియపూర్వకంబు
గ ననుచితప్రకారంబుల ననిపించి దువ్యంతుని పదనంబునం జూడ్కినిల్పి నరేంద్ర
చంద్ర యింద్రునకు జయంతునిం బోలి నితాంతప్రీతి నీకు శాకుంతలుండునంపాదింప
శంపాంబుధరంబులం బోలె శకుంతలయును నీవును నితాంతసౌఖ్యవంతుండవై రా
జ్యసుఖం బనుభవింపు మని దీవించి యాశ్రమంబునకుం బోయెద ననిన భూమింజ
యుండు కంజాననతనూజునకు నంజలిచేసి మంజుషణితి నిట్లనియె.

ఇందువంశజులలో శేఁగృతార్థుఁడనైతి నాజన్మమధికధన్యత వహించె
రాజదోషములు చేరవునన్ను నిందుండి మంగళంబులకు నెద్దంబనైతి
నంతరాయములు శూన్యతఁజేందె రాజ్యరమాభివృద్ధికినంశయంబువాసెఁ
బుణ్యంబులెల్ల నిష్పడ చాలఫలియించె నంచాన్సముత్పయం బడఁగిపోయె

నెన్నికకు నెక్కుమద్యంశ మితరవసుమ, తీర్పురులలోన నానదియిండ్లలోన
సంఘనిశ్చరతిలక యిచ్చటికిమీరు, చిరకృపామతిలోడ విచ్చేయుటయును.

ప. అని బహుప్రణానుంబు లాచరించి విరించినందనుననిచి కుమారుండు యువరాజపట్టభ
ద్రుండై సకలమహీచక్రంబు నప్రకపరాగ్రిమంబున కనన్యసామాన్య సౌజన్యంబునఁ
బాలనంబునం బ్రజలును లాలనంబున బంధులోకంబునుం బరమానందంబునొందఁ జ
రింప శకుంతలయుం దువ్యంతుఁడును దైవకాలంబు పూజ్యంబగు రాజ్యసౌఖ్యంబు ల
నుభవించుచుండె.

కా. కంజాటోపమదైర్య విభ్రమవతీకందర్ప దర్పద్వివ
త్కంజాతామృత ధామధీమహిత వాతాశ్వన్వయగార్గిమణి
మంజీరాంఘ్రిసరోజ పూజనమహీమందారలోకత్రియా
మంజూషాహితకీర్తిమాక్తిక సుధామాధుర్యవాన్వైభవా.

క. హరినంతదంతిదంత, స్థిరకీర్తివిహార సకలభిజనవినుతా
గురుభిషణ ధర్మమోదక, తరనిధిగాంధీర్వ బంధుసముచితరహ.

మాలిని. నతతసుకృతభాజా సంతతశ్రీవిదౌజా, క్షీణిజనసురభాజా చింతితత్యాగభోజా
ప్రతినవరవితేజాభవ్యభాషాపరాజా, హతవిమతనమాజా యన్నమాంచాతనూజా.

గద్య. ఇది శ్రీభారతీతిర్థగురుచరణకరుణాల్పహరిస్వతఃపనిత్ర గాదయా
మాత్యపుత్ర యారాధితామరపీఠభద్ర దిల్లలమణ్ణిపీఠపీఠభద్ర ప్రణీతంబైన
శృంగారశాకుంతలకావ్యంబనుశకుంతలాపరిణయంబునసర్వంబును
జతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీమదుమారమణార్కగమస్తు.

